

Bechmann, Johann Volkmar,

Diss. inaug. de privilegiis mulierum, von den weiblichen Frey- und
Gerechtigkeiten

Jena 1720

4 Diss. 3034,32

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10954280-9

VD18 14834235-001

4^a Bill. 3034 (32) 8
DISSERTATIO INAUGURALIS

De

PRIVILEGIIS MVLIERVVM,

Von den

Weiblichen Frey- und Gerechtigkeiten.

Quam

PROPITIO DEO,

Ex Decreto & autoritate

Magnifici JCtorum Jenens. Ordinis,

PRÆSIDE

VIRO Nobilissimo, Amplissimo, Consultissimo atque Excellentissimo

Dn. JOH. VOLK. Bechmann / JCto

& Antecessore longè celeberrimo, Consiliario Saxonico,
Facultatis Juridicæ, Dicasterii Provincialis & Scabinatus Assessore
gravissimo, h. t. DECANO spectatissimo;

Dn. Patrono & Præceptore suo atatem devenerando,

Pro honoribus & Privilegiis DOCTORALIBUS
rite consequendis,

publico eruditorum examini submittit

JOHANN-DAVID Seyerabend/

Heilbronnensis,

ad diem 16 Martii horis ante- & pomeridianis.

Anno Christi M. DC. LXVII.

JENÆ, Typis PAULI EHRLICHII. 1720.

8
VIRIS
MAGNIFICIS, NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, CON-
SULTISSIMIS ET PRUDENTISSIMIS
LIBERÆ
SACRI ROMANI IMPERII
REIPUBLICÆ
HEILBRONNENSIS

D N N.
CONSULIBUS,
QVATUOR VIRIS,
SENATORIBUS,
Patriæ Patribus meritisimis,

UT ET
VIR O
NOBILISSIMO, AMPLISSIMO ET CONSULTISSIMO
DN. JACOBO FRIDERICO Kühle/
J. U. D. Celeberrimo, Laudatæ Reip. Heilbr.
Syndico gravissimo.

*Dominis Mecœnatibus & Promotoribus suis obsequiose
venerandis, suspiciendis*

Inauguralem hanc Disputationem

cum devotissima sui commendatione

D. D. Dedicat

AUTHOR.

V I R I

*Magnifici, Nobilissimi, Amplissimi, Consultissimi,
ac Prudentissimi,*

**DNN. CONSULES, QVATUOR VIRI,
CÆTERIQUE TOTIUS SENATORII ORDINIS AS-
SESSORES DIGNISSIMI, UT ET SYNDICE
GRAVISSIME;**

**Dnn. Meccœnates & Promotores obse-
quiosè Venerandi, suspiciendi,**

CUr exiguum hoc Academicum Exercitium (quo pe-
riodum studiorum non quidem sistere, sed divertere
aliò, multa mihi imperant) sub Vestr. Nobil. & Am-
plitud. nominum splendore apparere voluerim, causa solida
&urgens fuit, quo humilime obligationis & observantie
meæ erga Vos aliquod indicium & argumentum extaret.
Sequestrata enim ipsâ naturali obligatione, ac summa civi-
um subjectione, quam civis debeo, sola recordatio Vestro-
rum beneficiorum in me à teneris annis præter meritum
collatorum, ingenuè fateor, me adhortatur, ut rebus omni-
bus Vos meritissimè anteponam, & nomina Vestra æternâ
recordatione celebrem. Certè omnium ingratisimus vi-
derer, si tot ac tanta benefcia devotâ mente non agnosce-
rem, nec publica gratitudine contestaret. Nam nulla di-
vina vis dicendi hîc exumerare poterit, quot millibus bene-
ficiorum me dignati sitis: ipsissimos fontes benignitatis
Vestræ mihi aperuistis; non tantum voluntatem me ju-
vandi

vandi habuistis, sed & cupiditatem. Magnum quidem est, Viri Nobiliss. & Ampliss. quod Vobis debeo magnum; sed persolvere si conarer, cum superbum, tum etiam difficile esset. Faciam igitur, quod ejusmodi in rebus dissolvendi facultate sublata, modestius videtur, ac etiam facilius: nempe dum spiritus hos reget artus pro beneficiis istis me Vobis omnia debere, publicè profitebor. Coeterum Vobis etiam offero dissertationem hanc Inauguralem de privilegiis mulierum, munus valde leve ac tenue, & quod ad meritum Vestrorum sublimitatem minimè assurgit. Non equidem à modestia genio adeo procul absum, ut Vestris magnis nominibus hanc dissertationem minus respondere posse, ignorem; Sed spe animosa fretus ad Humanitatem & Favorem Vestrum recurro, humilimè & submissè rogitans, ut eam, tanquam exile magnæ devotionis pignus; serenâ fronte suscipere, & sicut Imperat. Justinianus mulieribus; ita & Vos, Viri Nobiliss. & Ampliss. mihi privilegia Vestri Favoris & benevolentiae, sicut hactenus, ita & in posterum benignissimè concedere velit. Interim Valete, & si quid vota valent, precor Vobis Remp. florentem, urbem beatam, Religionis amorem, Justitiæ Zelum, consilia Patriæ & temporibus commoda, successus felices, mentem sanam in corpore sano, & tandem, si ad extrema rerum perveneritis, vitam in æternum beatam.

VV. Nobilit. & Amplitud. Devotissimus

Johann-David. Jenerabend/
Author.

PRÆFATIO.

Quivis Corpus Juris nostri per transien-
nam saltem inspiciens fatebitur, leges
nostras succurrere mulieribus salu-
berrimè, & quidem causam si ponde-
ramus, æquissimè. Nec est, ut propter-
ea Legislatores aut errore ductos, aut
cupiditate abreptos, aut mulierum
persuasionibus seductos (uti nonnulli injustè Justinianum
nostrum Imperat. laudatiss. accusant) dicamus: quis enim
non novit earum infirmitatem & imbecillitatem? Et sicuti
viris naturâ corporis & animi robur datum est, tum pro-
pter alias causas, tum ut industria, labore, multis denique
periculis domos locupletent; ita foeminis imbecillitas &
fragilitas naturâ tribuitur, ut quæ domi sunt, curiosius ipsæ
custodiant. Francisc. Barbar. *de Re uxor. lib. 2. c. 7.* Ne itaque
inopia judicii circumventæ lædantur, *vel*, ut ait Imper. *ne
fragilitate naturæ suæ in repentinam deducantur inopiam, in
l. un. §. 15. C. de rei uxor. act.* plerumque enim contra pro-
pria commoda laborant. *l. 4. C. de Spons.* ideò æquissima
sanè ratione Legumlatores singularia quædam ipsis præ-
concessere, de quibus nunc loco disputationis, ut vocant.
Inauguralis disserere, animum induxi: Idque ex ratione
JCril Ulpian. *in l. 1. ff. de susp. tutor.* ubi tractationem illius
materiæ commendat, quia frequens pernecessaria est;

A

Nam

Nam quod indies de hac materia incidant controversiæ, testantur uno quasi ore omnes Curia, Aula, Camera, Parliamentum, Rotæ omniaque Dicasteria & judicia, tam inferiora quàm superiora, Joach. Wibell. *de contract. mulier. proæm.* Quod propositum autem cum non sit futilis & puerilis meditatio, quæ nihil ad vitam neque tuendam neque ordinandam facit, uti inquit A. Gell. *Lib. 10. Noct. Att. cap. 22.* Neque de materia aliqua ineptiore, cujus sub cute, veluti in cancrorum crustis, multum testæ, haut ita multum carnis, multum è litigii, parum succi utilis; sed quæ ex intima Imperat. nostri Justin. Bibliotheca desumpta atque inter utilissimas materias numerata est: Ideo sine ulteriori verborum ambage materiam hanc per universum quidem Justinianei Corporis latifundium diffusam, sed pariter utilissimam (quæ propterea non eget commendatione, *uti in simili loquitur Ulp. in l. 1. ff. de integr. restit.*) aggredior. Cum autem nauta portu non solvat, nisi votis Deo factis, nec agricolæ, nisi vocatâ Cerere, sementem faciant; Idcirco & ego accinctus voluntate prompta hîc sequor eosdem. Te itaque, cui terra scabellum, sedes cœlum, qui indigentibus virtus, cœcis lux, errantibus via es; Te, inquam, qui manu tua omnipotentissima ducis nos & dextra tua inexplicabili tenes nos; Te te invoco, ut & hîc prudentiæ tuæ efficaciam mihi attribuas, virium magnitudinem submittas, & mentem manumque dirigas, ut salutaria videam, dijudicem, promam.

THESIS I.

An mulieres sint homines?

IN frontispicio hujus disputationis paucis attingendum, nonnullos magni nominis Jctos mulierem hominis appellatione contineri apertè negare, quos inter ex Neo-

Neotericis numerandi etiam sunt Matth. Wesenb. *ad ff. tit. ad L. Cornel. de sicar. n. 5.* & Jac. Cujac. *lib. 6. observ. 21.* duo oracula Juris Civ. Cujus negationis basin eliciunt ex *l. 38. §. 5. ff. de pœn.* verba hæc sunt: *qui abortionis aut amatorium poculum dant, etsi dolo non faciant, tamen quia mali exempli res est, humiliores in metallum, honestiores in Insulam, amissa parte bonorum, relegantur. Quod si eo mulier aut homo perierit, summo supplicio afficiuntur.* Item ex *cap. aliquis 15. x. de homicid.* ubi etiam mulier & homo invicem opponuntur. Deinde hanc quoque sententiam confirmare videtur lingua Gallica, quæ *homme*; Item Italica, quæ *uomo*; & Hispanica, quæ *hombre* virum solum appellat. Verum utur hoc statuam dicti magni Doctores, falluntur tamen, imò ipsis indignus est hic error, uti in specie de Cujacio loquitur Reinhard. Bachov. *ad Treutl. v. 1. disp. 2. thes. 1. lit. c. in fin.* Contrarium enim luce meridiana clarius elucescit ex *l. 152. ff. de verb. signif.* ubi expressè dicitur, hominis appellatione tam foeminam quam masculum contineri. Quod verò attinet *d. l. 38. §. 5. de pœn.* ad illam responderi potest dupliciter: Primò, quod ibi nomen MULIER accipiatur pro prægnante, & HOMO pro foetu in utero matris existente; & idem est, ac si Jctus dixisset, capite plectendum esse, qui abortionis poculum dederit, sive ipsa mulier, cui porrectum fuerat, ex eo perierit, sive homo, quem mulier in utero gesserat. Et rectissimè ibi foetus generali vocabulo homo appellatur, quia ante partum adhuc incognitum est, utrum foetus conceptus masculini vel foemini sexus sit. Mart. Benekend. *ad l. 2. ff. de R. J. in dedicat.* Reinh. Bachov. *ad Tr. d. l. Magnif. Dn. D. Christ. Phil. Richter / Inclytæ Facultatis Jurid. Ordinar. Præceptor atque Patronus meus, devoto ob-*

servantia cultu jugiter venerandus, p. 1. decis. 1. n. 20. vel secundo, quod in d. l. homo & mulier sibi opponantur non adversativè, vel relativè, relatione scilicet facta ad suum subjectum: Poculum enim abortionis ad mulierem, utpote cujus solius munus est concipere & conceptum tueri. l. 14. §. 1. ff. de edit. edict. amatorium verò tam ad virum quàm foeminam refertur, & idem est, ac si Paulus dixisset, cum ultimo supplicio afficiendum esse, qui poculum abortionis mulieri, aut amatorium poculum homini, sive foeminæ sive masculo, dederit, & ex eo sive mulier sive masculus, qui sub hominis appellatione continentur, perierit. Mart. Benekendorff. d. l. & hanc interpretationem suadet inserta particula *aut*, quæ est conjunctio disjunctiva, quarum vis est, ut verba quidem conjungant, sensum autem disjungant. Joh. Rudinger. centur. 3. obs. 92. add. Christoph. Besold. in Thes. Pract. verb. oder. Et quamvis Gallorum aliorumque exterorum, uti supr. dict. loquendi ratio hisce contrariari videatur, ea tamen hic attendenda non est: siquidem & Austriacis nomen *Mensch* sumitur pro puella, uti notat Christoph. Besold. in Oeconom. tit. 5. § 6. lib. 1. ff. th. 18. & licet nomen hominis mulieribus secundum dictos externos negetur, exinde tamen res ipsa negari non potest. Reinh. Bachov. d. l. vid. Andr. Calner. de jur. Homin. lib. 1. patr. 2. num. 24. § part. 5. n. 7. Gregor. Rolhag. certam. mascul. foemin. aciei viri. c. 4. § 5. Add. Hieron. Treutler. v. 1. disput. 2. th. 1. lit. c. Reinh. Bachov. ad Wesenb. tit. de stat. homin. lit. c. n. 2. Erasm. Ungepaup Exerc. Justin. 16. quest. 12. in Neg. Frider. Pruckmann. in Tr. ad l. 9. ff. de stat. hom. p. 1. princ. membr. 3. art. 1. Jac. Cramer. disput. 2. th. 4. Wilh. Ludwel. Exerc. ult. thes. 5. lit. e. Hisce generalibus præmissis, propius rem ipsam accedemus.

Cum

Cum autem plurimum conducat, antequam ipsam tractationem exordiamur, pauca de significatione ipsius tituli prælibare, docente J Cto sapientissimo uti prædicatur ab Imperat. Just. *in Nov. 97. c. 6. §. in fin.* Ulpiano *in l. 1. ff. de reb. cred.* idcirco & nos quædam de illa præmittemus. Inscriptimus autem hanc disputationem DE PRIVILEGIIS MULIERUM. Etymologiam privilegii quod attinet, duplicem illi adscribunt: nonnulli derivant à privare, dictum- *Etymolog. privilegii.* que putant privilegium quasi privans legem. Matth. Coler. *de Process. Execut. cap. 4. part. 1. n. 3.* Acatius ab Enenkel. *de privileg. lib. 1. c. 1. n. 7. & 10.* Hun. *Encycl. p. 1. tit. 6. n. 1.* idque propterea, quia legi generali derogat, & aliquid contra dispositionem ejus admittit. Verum rectius forsitan alii ab antiqua loquendi ratione deducunt, à privo scil. & lege: Veteres enim priva dixerunt, quæ nos singula ait A. Gell. *Noct. Att. lib. 10. c. 10. & Festus in voc. privos: privos privasq. antiqui dicebant pro singulis.* Hinc Cato *privas scopulas appellat singulas & unas* & Cicer. *tantum Majores in posterum providisse, in privos leges ferri noluerunt, id enim privilegium est.* Lib. 3. *de LL. & in Orat. pro dom. inquit: Vetant leges sacrata, vetant XII. tabb. leges privis hominibus irrogari.* Unde & privata dicuntur, quæ uniuscujusque sunt, & iisdem opponitur publicum, quod à populo dicitur, & non uniuscujusque, sed populi est. Christian. Becman. *de Orig. lat. lingu. p. 865. & 877.* Hinc etiam Ulp. *in l. 8. ff. de LL. ait: jura non in singulas personas, sed generaliter constituenda sunt.* de qua l. vid. Gothofred. *ad l. 16. ff. d. t. lit. x.* Jac. Cujac. *15. obs. 8.* Christ. Besold. *in d. Oecon. ad tit. 3. & 4. lib. 1. ff. thes. 4.* Georg. Frantzk. *in Comm. ad ff. tit. d. constitut. princ.* Est itaque privilegium quasi lex priva sive singularis.

Georg. Schönborner. 5. Polit. 16. vel quasi lex privatis data,
ut ait Isidorus in can. privilegia 3. dist. 3. Add. Reinold.
Curicke de privileg. c. 1.

III.

Ejusd. Ho-
monym.

Homonymiam privilegii quod attinet. Accipitur
hoc vocab. diversimodè, vid. Enenkel. d. cap. 1. n. 8. & seqq.
In jure nostro accipitur vel latè vel strictè. In lata signi-
ficatione privilegium denotat quascunque constitutiones
speciales, contra vel præter jus commune aliquid ex sin-
gulari causa disponentes, & vel in alicujus favorem, vel in
odium §. 6. J. d. J. N. G. & C. arg. l. 1. §. 2. ff. de constit. Princ.
l. 9. C. de testam. privilegia enim non solum pro aliquo, ve-
rum etiam contra aliquem ferri possunt. Arnold. Vinnius
ad d. §. 6. n. 5. quale fuit, quod auctore & rogatore Clodio
de Cicerone per aquæ & ignis interdictionem civitate ex-
cludendo latum, quod ille nefarium privilegium appellat.
in Orat. pro dom. Item, si nimium multis personis delin-
quentibus poenæ exasperentur. l. 16. §. fin. ff. de poen. Georg.
Frantzk. d. tit. d. const. pp. n. 42. In stricta significatione
denotat constitutiones in alicujus saltem favorem consti-
tutas; & iterum dupliciter accipitur, vel pro ipso jure sin-
gulari seu speciali, quod contra juris universalis seu gene-
ralis tenorem, æquitatis administrandæ causa, alicui præ-
rogativam concedit. l. 2. ibi: antequam privilegiorum præ-
rogativam C. de decurial. urb. Rom. vel pro ipsa prærogativa
dicto jure singulari seu speciali concessa. l. 19. pr. ff. d. reb.
autb. jud. poss. l. fin. C. de Profess & Med. l. 12. C. qui pot. in pign.
interdum quoque sumitur metonymicè, vel pro instru-
mento, quo privilegia concessa continentur, ut in l. 17. C. de
SS. Eccles. vel pro ipsis privilegiariis, ut in l. 24. §. 2. de reb.
autb. jud. l. 17. §. pen. ff. de Excus. tut. Reinold. Curicke
de pri-

de privit. cap. 2. pag. 25. vid. Dn. Joh. Rebhan. Hodeget. Jur. chart. 2. clim. 1. parall. 1. n. 40. p. 64. Hoc in loco accipimus in stricta significatione.

IV.

Explicata Erymol. & Homonymia, pergimus ad originationem vocabuli mulieris. Dicta est mulier quasi mol- Erymolog.
mulier.
lier, à mollitie enim propter sexûs imbecillitatem nomen habet Scip. Gentil. *lib. 1. parerg. cap. 16.* Joh. Nevizan. *Sylv. Nuptial. lib. 1. n. III.* nam sicuti viri propria sunt virtus & vires & vis, ita mulieris propria est mollities. vid. Christ. Beeman. *verb. virtus.* Hinc Chrysoftomus *part. 2. Homil. in Matth. hom. 23. pr.* ait: Sexus mulierum mollis & incautus est. Mollis, quia facîle flectitur vel de malo ad bonum, vel de bono ad malum: Incautus, quia non omnia quæ videt & audit, cum sapientia & ratione considerat. Huc quoque pertinet illud Owen. *lib. 1. Epigram. 70.*

Dicta fuit mulier quasi mollior: Est tamen Eva

Non de carne sui sumpta, sed osse viri.

Vid. Frider. Pruckman. *ad l. 9. ff. d. stat. hom. in procem. n. 1.* Martin. Benekendorff. *ad l. 1. ff. d. reg. Jur. Sect. 2. membr. 5. n. 311.* Georg. Schönborner / *2. polit. 12. p. (mibi) 158.*

V.

Sumitur nomen mulier in jure nostro etiam vel latè Ejusdem
vel strictè. In lata significatione mulierum appellatione Homon.
etiam virgines, non saltem viripotentes. *l. 13. ff. de V. S.*
verum etiam juvenculæ ad virum nondum aptæ conti-
nentur. *l. 25. §. 9. ff. d. aur. & arg. l. 81. §. 1. d. leg. 3.* Et natu-
rale vocabulum est foemina, naturalis vocabuli generale
mulier; generalis autem speciale virgo, vel nupta, vel
vidua, vel quot etiam ætatis nomina accedunt, *inquit Ter-*
tullianus de veland. virgin. referente Gothofr. *ad d. l. 81.*
§. 1.

§. 1. d. leg. 3. lit. o. Scip. Gent. d. cap. 16. Mulierum enim nomen sexus nomen est, quod non qualitatem sexus, sed ipsum sexum denotat. d. l. 25. §. 9. de aur. & arg. l. 1. C. de rapt. virg. l. 14. §. 7. ff. de edil. edict. ibique Gothofr. lit. g. Johan. Gœdd. ad. d. l. 13. ff. de V. S. ibique Alciat. Mart. Benekendorff. d. l. n. 308. add. Joach. Wibel. de contract. mulier. cap. 2. num. 13. & seqq. Hinc etiam legales prohibitiones, aliaque ad mulieres pertinentia jura virgines comprehendunt. Gœdd. ad d. l. 13. in princ. axiom. 2. n. 11. Wibel. d. l. n. 16. nisi tamen subjectum, vel circumstantiæ qualitatis aliud suadeant. Daniel. Moller. ad Constit. Saxon. p. 2. cap. 15. ibidemque Bened. Carpzov. def. 1. num. 3. In stricto significato mulieris appellatione tantum venit ea, quæ virum habet, vel à viro cognita est: quoties autem in hac significatione mulier accipitur, non tam respicitur ad sexum ipsum, quàm ad sexûs qualitatem & differentiam specificam, ut in l. 11. §. 1. ff. de contrab. empt. l. 11. §. 5. de action. empt. l. 13. in fin. ff. de manum. vind. d. l. 14. §. 7. ff. de edil. edict. Hinc actione injuriarum conveniri potest, qui virginem prætextam mulierem appellat. Gloss. in l. 15. §. 15. ff. de injur. unde etiam Cicero objurgatus, quod senex virginem duxisset, respondit: *cras mulierem reddam*. Hoc in loco latiore intelligimus significationem; nisi interdum ratio diversitatis aliud suadeat: ratio enim moderatur quamlibet dispositionem, non aliter quàm frænum equos, & gubernaculum frænum Porti. Joach. Wibel. d. Tr. cap. 3. §. 5. num. 46. p. 91. & aliàs etiam eousque extendenda lex, quousque sese ratio ejus extendit; cum ratio sit anima legis. Jacob Schultes ad Modest. Pistor. p. 4. decis. 70. num. 7. Tiberius Decianus respons. 50. lib. 1. num. 17.

VI.

Vocantur hæc privilegia mulierum in jure interdum beneficia. *l. 24. §. 2. ff. ad SCt. Vellej. l. 9. §. 10. C. eod.* Synon.
privil.
mulier. quamvis aliàs in lata significatione privilegia à beneficiis differant, & quidem tanquam genus à specie: nam omne beneficium est quidem privilegium. *c. olim. ubi Canonist. d. V. S. Henr. à Rosenthal. Synops. Jur. feud. c. 1. conclus. 7. gloss. d.* sed non contra, omne privilegium est beneficium: sunt enim privilegia vel favorabilia, vel odiosa, *uti sup. tb. 3. dict.* Vocantur etiam quandoque jura potiora *l. 12. §. 1. C. qui pot. in pign. auxilia. l. 2. §. 3. l. 8. §. 8. ff. §. l. 2. C. ad SCt. Vellej. adjutoria. Nov. 134. c. 9. pr. favorabilia arg. l. 19. ff. d. Rit. nupt. l. fin. in med. C. de dot. promiss. l. 3. ff. de pæn. It. exceptionum præsidia. l. 29. C. de jur. dot. prærogativæ. l. 30. C. d. t.*

VII.

Hiscæ generalioribus de rubricæ significatione præmissis, ipsam aggredimur definitionem. Definimus itaque PRIVILEGIA MULIERUM (quatenus scil. privilegium accipitur pro ipso jure singulari, quo ipsis aliquid favorabile conceditur) quod SINT JURA QUÆDAM SINGULARIA, QUIBUS ALIQUID CONTRALEGES GENERALES ET COMMUNES IN ILLARUM FAVOREM EX SINGULARI CAUSA CONCEDITUR; quatenus verò privilegium sumitur pro ipso beneficio, ipsaque prærogativa, eatenus describimus, QUOT SINT BENEFICIA MULIERIBUS EX JURE SINGULARI OB SPECIALEM RATIONEM COMPETENTIA. Et ita præcipuè hic consideramus. Definis.

VIII.

Privilegia aliàs in genere considerata variè dividuntur, uti videre est apud Dn. Henr. Hahn. *in not. ad Wesf. tit.* Divis.

de constit. P. P. p. 91. Reinhold. Curicke. de privileg. c. 3. per tot. Dn. Joh. Frider. Böckelmann. Exercit. Pandect. 3. tit. de const. pp. tb. 17. & seq. add. Georg. Frantzk. ad ff. d. t. n. 35. & seqq. Hæc autem mulierum privilegia mihi omnia unius esse generis, eaque personalia videntur: siquidem personis, mulieribus scil. ipsisque immediatè in hærent, nec illas egrediuntur, aut ad heredes transmittuntur, sed cum ipsis extinguuntur, uti inf. audiemus.

IX.

Claus. Effic.

Antequam autem ad alia veniamus, causas prius examinabimus: dignitas enim effectus dependet ex dignitate causæ Mart. Benekend. *ad l. 2. ff. d. R. J. pag. 8. n. 1.* Est autem Causa efficiens privilegiorum eadem quæ legum, nimir. voluntas. §. 6. J. d. J. N. G. & C. 1. §. fin. l. 3. ff. de constit. PP. vid. l. 1. ff. de censib. l. un. C. de his qui à princ. vac. acc. Hodie privilegia concedere potest solus Imperator sine Statuum consensu, si scil. ista privilegia non respiciant ad jura Statibus communicata, aliàs enim ab iis confirmanda sunt. Dn. Bened. Carpzov. *Tr. de L. Reg. cap. 13. sect. 8. n. 15.* Sicut autem Imperator in Imperio, ita Status in suis territoriis concedere possunt privilegia: In illis enim eadem sublimitate gaudent, qua Imperator ipse in Imperio, *secund. tritiss. Dd. axioma. Mart. Mager. de Advoc. armat. c. 6. n. 28. Matth. Wesenb. cons. 27. v. 1. n. 28. & cons. 148. n. 41. vol. 3. Andr. Gail. de P. P. lib. 1. c. 6. n. 10. Reinking. d. R. S. & E. lib. 1. cl. 5. c. 6. num. 1. & seqq. Joh. Harppr. ad §. 10. J. de injur. n. 145. id ipsum etiam plurimorum Dd. autoritatibus comprobatur Ludolph. Schrader de feud. 2. part 9. princ. sect. 10. n. 36. & p. 10. sect. 1. num. 33. add Reinh. Bachov. ad Tr. vol. 1. disp. 3. tb. 6. lit. e, Joach. Wibel. d. Tract.*

Tract. c. 1. num. 4. & seqq. Magnif. Dn. D. Christ. Philipp. Richter/*in Tr. de adverb. signif. adverb. 17. clementer. v. 86.* aliique plurimi ab his relati. vid. quoque Johan. Georg. Becht.*tr. de salv. conduct. tb. 161.* Dn. Ben. Carpzov.*in pract. Crim. p. 3. qv. 150. num. 18. & seqq.* Hinc vulgò dici consuevit: *Ein ieder Fürst ist Kaiser in seinem Lande.* Hanc tamen generalem Dd. assertionem non immeritò certo modo restringunt Christ. Besold.*diff. pol. 9. de Stat. Reipubl. subaltern. class. 1. tb. 3. 6. & 7.* Heinr. à Rosenthal/*de feud. cap. 5. concl. 13. n. 4. & seqq.* ubi vid. add. etiam Joh. Limnæus *de Jur. publ. c. 8. n. 9. Reinking. d. l. n. 57. & seqq.*

X.

Causa efficiens igitur est voluntas Legislatoris, & quidem illius penes quem est *πὸ νόμων*. Talis est in Statu Monarchico Princeps; in Aristocratico Optimates; in Democratico populus. Dn. Joh. Frid. Böckelmann. *Exerc. ad Pand. tb. 30. junct. diff. 4. tb. 19.* Nam & in libera Republ. populus sæpè quem à nexu legum eximebat. Exempla sunt in Q. Fabio Maximo Liv. *lib. 10. c. 13.* C. Valerico Flacco, Flamine Diali. Idem *l. 15. c. ult.* Bernh. Sutholt. *dissert. 1. aphor. 82.* Nec LL. 12. Tabb. per verba illa: *privilegia ne irroganto:* omnia privilegia vetita erant, sed saltem illa, quæ singulas personas concernunt, non quæ certo generi personarum, veluti mulieribus, minoribus, militibus & similibus conceduntur. Jac. Cujac. *15. obs. 8.* & ex eo Dn. Georg. Frantzk. *ad ff. tit. de const. PP. n. 36.* add. Rittershus. *in Tr. de LL. 12. tabb. class. 2. cap. 2.* Reinold. Curicke. *de privileg. c. 2. p. 176.* De jure autem Civil. horum mulierum privilegiorum in specie causa

Effic. est Imper. noster Justinianus, & hodiè omnis, qui in suo territorio jus superioritatis, die Landsfürstliche Obrigkeit oder Oberbottmässigkeit / habet.

XI.

Causa impulsiva.

Causa impulsiva in genere est æquitas: Mulierum enim genus imbecille est. *l. 2. §. 2. ff. ad SCt. Vellej. l. 23. pr. C. de Nupt. fragile. l. 20. C. de donat. ant. nupt. l. 1. §. 15. C. de Rei uxor. act. l. 3. in med. C. de præscr. 30. vel 40. ann. l. 12. pr. C. qui pot. in pign. pr. 7. quib. alien. lic. vel non. infirmum. l. 9. ff. de Jur. & fact. ignor. l. 9. ff. de Curat. furor. l. 18. ff. de jur. fisc. l. 1. §. 10. in med. ff. ad SCt. Turpill. l. 1. C. qu. mul. off. tut. l. 5. C. ad L. Jul. Maj. & deceptionibus obnoxium. Nov. 61. c. 1. §. 2. Nov. 97. c. 3. ad fin.* Inspecie verò singularis favor erga mulieres. *Quis enim (Inquit Imperat.) earum non misereatur propter obsequia, quæ maritis præstant, propter partus periculum & ipsam liberorum procreationem, in d. l. 12. §. 1. C. qui pot. in pig.* Et harum favorem in jure nostro magnum esse, facile exinde concludere licet, quia nonnulli propterea Justinianum Imp. nostrum, uxorum vocant, quorum ex numero etiam est Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 1. d. 2. thes. 1. lit. c.* imò nonnulli eum sugillare, mirisque convitiis immeritum lancinare audent, quasi plus æquo uxorius fuerit, & superbæ uxoris, Theodoræ, arbitrio in quamcunque partem, maximè verò in immeritos foeminarum favores flecti potuerit, veluti Petr. Gregor. Tholos. *lib. 47. syntag. 11. num. 1. & 2.* & inhumanus Imperatoris & JCtrorum Censor, Laurentius Valla *6. eleg. 36.* ubi quoque Justin. nostrum quovis ἀναλφάβητω imperiorem fuisse calumniosè statuit, utcunque eum sequatur JCtrus aliàs acutiss. Anton. Faber. *8. conject. 11.* Nam certè si

tè si legere nequivisset, nunquam asserere ausus fuisset, se institutiones legisse & recognovisse, seque semper investiganto & perscrutando ea, quæ à Triboniano & aliis viris prudentissimis componebantur, quicquid dubium & incertum erat, emendasse. §. 6. 7. *proæm. & Const. Tanta. de confirm. digest. ad omn. pop. in fin. pr.* mendacio namque hoc impudentissimo famam suam omnibus prostituisset, Wilhelm Ludvvel. *Exerc. 1. tb. 2. lit. c. Ungepaur. Ex. 1. q. 6.* Similiter falsum esse; quod ei vitio dat Zonaras *Annal. tom. 3.* quod scil. pecuniam temerè profuderit, & per fas & nefas acquisiverit, per exaggerationem nempe annuorum tributorum, hoc inquam falsum esse, exinde colligere est, quia plurimis in locis in jure nostro compendia fisci præscidit, bona damnatorum heredibus relinquendo. *Nov. 134. c. ult. caducorum commoda Aerario adimendo. t. 1. C. de caduc. tollend.* imo ipse in *Nov. 28. c. 4. §. 2.* dicit, bonum Principem turpia lucra non admittere. vid. omnino Agapetus in *Scheda Regia*, cujus testimonium certè omnibus Justinianum calumniantibus altum imponit silentium: cum d. Agap. sit testis Imper. nostri coætaneus, & in conspectu totius orbis de ipso disseruerit, docente Christ. Besold. in *pracog. miscell. gener. ad tit. 1. 3. 4. 5. & 6. lib. 1. ff. thes. 12.* add Giphani. in *Comment. de Justiniano Imper.* Laudandus potius est Imperator, utpote qui per suam vigilantiam jus civile in novam pulchritudinem & moderatum pervenire compendium præbuit; imò tale opus curavit, quod nemo ante ipsum unquam speravit, neque humano ingenio possibile esse penitus existimavit. *Const. Tanta. in pr. de confirm. Dig. ad omnes pop.* Et exoptandum esset, ut resurgeret hodiè Justinianus, qui certè absq;

tē absque omni dubio nostrum Corpus Juris ob mutationem Statūs angustioribus terminis includeret, atque in pauciores libros conferret; quod sanē studiosæ juventutī non modicam afferret utilitatem. Utut autem dicti & alii Dd. Justinianum uxorium appellitent, quod certo respectu admitti quidem potest, secundum dicta ipsius Bachov. *d. tb. 1. lit. c. vers. mulierem nihil habere vid. Nov. 8. c. 1. pr.* add. Magnif. Dn. D. Richter/ *p. 1. dec. 1. n. 23.* certum tamen est, mulierum privilegia partim justissima ratione ab eo esse introducta, & partim summo jure confirmata *arg. eorum quæ in princ. buj. thes. dicta sunt, & quæ inf. dicturi sumus.*

XII.

Subjectum

Subjectum horum privilegiorum constituunt ipsæ mulieres. Et cum Judæi etiam Jure communi Romano utantur, juxtaque illud judicentur atque excipiant. *l. 8. C. de judæ Joh. Petr. Surdus. de aliment. tit. 2. quest. 15. n. 47. & seqq. Eberhard Speckhan. cent. 2. class. 1. quest. 16. num. 9. & q. 18. n. 31. D. Ben. Carpzov. in J. F. p. 3. c. 13. def. 36. n. 4. & p. 4. c. 32. d. 22. num. 4.* eosque als Schirmsverwandte sub nomine subditorum comprehendi in Camera conclusum esse, refert Christoph. Schvvanmann. *obs. Cam. 67. in fin. add. Joach. Myns. cent. 5. observ. 6. Wehner. in obs. verb. Juden.* & quæcunque privilegia civibus Imperii, ut civibus, concessa & attributa sunt, ea quoque Judæis indulta esse, censet Marc. Ant. Natta. *cons. 620. num. 8. tom. 3.* & ex eo Dn. Nicol. Myler ab Ehrenbach. *de Jur. Asyl. cap. 10. tb. 16. add. Casp. Klock. de Aerar. l. 2. c. 62. num. 56. & 61.* Idcirco nullus dubito, quin & illorum quoque mulieres seu Judææ his privilegiis fruantur: legum siquidem Romanarum participes redduntur non tantum in odiosis, sed

sed etiam in favorabilibus. *l. 7. § d. l. 8. C. de Judæ. & cali-*
col. Marquard. de Sufanis, de Judæis & usur. p. 2. c. 1. num. 1.
& cap. 2. num. 1. cum seqq. quod tamen intelligendum de
 materia in differenti, & Judæis pariter atq; Christianis ap-
 plicabili, uti benè limitat Marquard. de Sufanis *d. p. 2. c. 5.*
n. 1. & seq. quemque referendo sequitur Joach. Wibel. *de*
contr. mul. c. 2. n. 38. Hinc die Sabbathi ac aliis diebus, qui-
 bus cultus sui reverentiam servant, conveniri nequeunt,
 nec illis ipsis diebus Christianos convenire possunt. *l. c. 13. C.*
d. t. his enim diebus sine molestia esse debent, ne cultus
 illorum inquinari videatur, dicit Jctus Modestini. *in l. 25. §.*
6. ff. de Excus. tut. Neque ab hoc subjecto excludimus her-
 maphroditos, in quibus sexus muliebris prævalet: ex qua-
 litate enim sexus invalescentis dijudicandi sunt. *l. 10. ff. de*
Stat. hom. l. 15. §. 1. ff. de testib. Marth. Wesenb. *ad d. t. de*
Stat. hom. n. 3. Hier. Treutl. *select. disp. v. 1. disp. 2. tb. 1.* Mart.
 Benekend. *ad l. 2. ff. d. R. 7. pag. 152. & seq.* Hinc secundum
 prævalentiam sexus etiam ad successionem feudi admitti
 debent. Georg. Obrecht. *de feud. lib. 2. c. 2. num. 72.* Henr.
 à Rosenthal. *Synops. jur. feud. c. 1. concl. 15. num. 4. & concl.*
28. num. 15. & quod hoc ipsum in praxi observetur, testatur
 Dn. Ben. Carpzov. *7. C. lib. 2. tit. 1. def. 16.* ad matrimoni-
 um quoque contrahendum, si in iis alterius sexus pars gi-
 gnendæ proli sufficiat, admittuntur; imò etiam si in ambi-
 guo sit, adhibito tamen Medicorum consilio. vid. Henr.
 Brouvver. *d. Jur. Connub. lib. 2. cap. 4. n. 2. & 3.*

XIII.

Competunt mulieribus privilegia circa causas tam *Object.*
 criminales quam civiles. Prius proponemus ea, quæ i-
 pſis jura favent in civilibus. Ne autem ratione Objecti
 con-

confuso planè ordine incedamus, & quo minus fastidii hic alicui parere videar, ideò illud dispescam in quatuor §§. quorum in PRIMO proponam 1. privileg. SCt. Vellej. 2. ætatis 3. bonorum dotialium & paraphernalium 4. restitutionis in integrum 5. de ignorantia juris 6. privileg. ratione donationis erga liberos. In §. SECUNDO: 1. privileg. alimentorum, tam de iis non præstantis, quam repetendis. 2. tutelæ liberorum. 3. Successionis in bonis mariti intestatò morientis 4. Imperat. Constantini in *l. un C. quand. Imper. int. pup. vel vid. vel al. mis. pers.* 5. de non incarcerando 6. Honoris maritorum 7. Imper. Justiniani in *Nov. 117. cap. 14.* In §. TERTIO: 1. privileg. in crimine læsæ Majestatis. 2. adulterii. 3. Furti. 4. de non torquendo. 5. de pœnæ executione differenda. In §. QUARTO: 1. privileg. in causa stupri, tam ratione matrimonii contrahendi, quàm ratione alimentationis 2. in stupro violento. 3. denique in causa raptus.

XIV.

§. 1. Principem locum tribuimus beneficio SCt. Vellejani, quod est jus à Senatu constitutum, vel decretum patrum. *l. 13. § 19. C. ad SCt. Vellej.* quo mulieribus pro aliis intervenientibus auxilium præstatur, ne inde efficaciter obligentur. *l. 1. l. 2. § tt. ff. § C. ad SCt. Vellej. l. 3. l. 48. ff. de fidejuss. § mand. & hujus SCti ratio redditur expressa in l. 2. §. 2. ff. § l. 22. C. ad SCt Vellej.* scilicet, ut mulierum imbecillitati, levitati, consiliique fragilitati succurratur. Nonnulli quidem ex *l. 1. §. 1. § d. l. 2. §. 1. ibi: cum eas virilibus officiis fungi § c. obstringi non sit æquum ff. d. t.* hanc rationem assignant: quia intercedere est officium virile, omnium autem officiorū virilium mulieres sunt incapaces. *l. 2. ff. d. R. J.*

R. J. & argumentantur ita à genere ad speciem, veluti Martin. Benekendorff. *ad. d. l. 2. de R. J. sect. 2. m. 5. p. 2. art. 1. n. 3. ibidem* Cagnol. n. 6. Georg. Frantzk. *ad ff. b. t. de SCt. Vellej. n. 7.* Verum minus accuratè. Nam intercessio propriè non est officium virile: cum & ante hoc SCtum eadem natura intercessionis fuerit, nec tamen tum mulieribus virilia officia permessa erant; & multis adhuc casibus mulieres pro viris utiliter intercedant, cum tamen virilia sive civilia officia ipsis planè sint adempta. Reinh. Bachov. *ad Treutl. v. 1. d. 25. tbes. 1. lit. c.* Dn. Bened. Carpzov. *in Tr. de Jur. fœmin. singul. dec. 4. pos. 1. num. 4.* & si intercessio esset officium virile propriè ita dictum, non opus fuisset hoc SCto, quia jam tum aliud remedium ipsis concessum, & de officio virili cautum erat. Nec probatio hujus rationis fundatur *in d. l. 1. §. 1. & l. 2. §. 1. b. t.* in his enim legibus JCtus non argumentatur à genere ad speciem, sed à comparatis, docente Dn. Wolfgang. Adamo Lauterbach/ JCto & Antecessore Tubingensi celebratissimo, *in praelect. ad tit. ff. de SCt. Vellej. §. 1. n. 2.*

XV.

Datur hoc privileg. SCti Vellej. mulieribus, si pro aliis intercesserunt, ne ex suis intercessionibus damnum sentiant, & exinde pauperiores fiant. *l. 21. ff. b. t. de SCt. Vellej. l. 4. §. 1. ff. eod.* Intercedere autem dicuntur, si pro aliis quacunque ratione obligando se reas faciant. *l. 4. C. b. t.* & nihil interest, si veteres obligationes, quæ scil. in aliis sunt radicatae, in se transtulerint; siue novas, quæ nempe in aliis nondum firmum fixere pedem, susceperint. *d. l. 4. l. 18. C. b. t.* Veteres in se transferunt vel *participativè*, quando scil. unà cum reis principalibus obstrin-

*Quando
& cur
competat.*

guntur, ipsi quidem rei principaliter, mulieres verò accessoriè: veluti si fidejubeant. *l. 3. C. l. 2. §. 1. l. 25. §. 1. ff. b. t.* aliis credi mandent. *l. 6. §. 7. ff. b. t. vid. l. 32. ff. mand. l. 19. C. de fidejuss.* in jure respondeant. *l. 26. ff. b. t.* aliena debita constituent. *l. 1. §. 1. junct. l. 28. ff. de const. pecun. exception. vid. in l. 4. §. 1. b. t.* alieno nomine compromittant. *l. 32. §. 2. ff. de recept. arbitr.* vel privativè quando scil. rei principales liberantur, & mulieres eorum personas repræsentant: veluti si vovent & expromittunt. *l. 8. §. 8. ff. b. t.* vel aliorum defensionem suscipiant. *l. 2. §. ult. ff. b. t. junct. l. 2. C. de pact.* Dn. Georg. Frantzk. *d. l. num. 11. §. seqq.* Novas obligationes suscipiunt, si ab initio sese reas constituent; veluti si quis cum alio contracturus mulieris intuitu ipsius fidem recusaverit, & cum illa in utilitatem tamen illius tertii, contraxerit. *l. 19. C. l. 8. §. 14. ff. b. t.* vel si alio modo collusoriè obligatio in mulieribus primordium capiat. *vid. l. 12. l. 28. §. 1. ff. b. t.* Dn. Wolffg. Adam Lauterbach. *d. l. num. 8.* add. Dn. Frantzk. *d. l. num. 16. §. seq.* Novo tamen jure requiritur, ut intercesserint instrumento publicè confecto, & à tribus testibus subsignato *l. 23. §. fin. C. b. t.* si enim, hoc non observato, intercesserint, pro nihilo habentur illarum intercessionibus & ipso jure nullæ sunt. *d. §. f. de quo §. vid.* Dn. Frantzk. *d. l. n. 34. §. 35.* Bachov. *ad Tr. v. 1. d. 25. tb. 2. lit. b.* & quos referendo sequitur Dn. Lauterbach. *d. l. n. 9.*

XVI.

Nihil autem interest, cujuscunque illa persona, pro qua intercedunt, sit conditionis. *l. 1. ff. b. t.* sive mas sit si-
ve foemina *arg. d. l. 1. §. 2. ff. b. t. junct. l. 195. pr. d. Verb. Signif.*
Magnif. Dn. Georg. Adam Struve / Jctus & Antecess. hujus
Sala-

Salane famigeratissimus. Exerc. 21. tb. 3. sive pater sive filius. l. 3. l. 8. C. l. 2. §. f. ff. b. t. sive extraneus sive maritus d. l. 2. §. f. Et primò quidem inderdictum erat, ne foemina pro viris tantum intercederent; Postea verò amplissimus ordo hoc interdictum generale fecit, & plenissimè foeminis prospexit, ne pro ullo intercederent. l. 1. pr. l. 2. pr. & §. seqq. ff. b. t. Hodiè autem Imperat. noster Justinianus, cum facilius vanis persuasionibus mulieres ab iis, quibus reverentiam & affectionem debent. l. 14. §. 1. ff. sol. matr. l. 1. §. cum a. C. d. R. ll. A. seduci possint, quam ab aliis, ideo iterum constituit, ut quotiescunque mulier pro viro intercesserit, perinde habeatur, ac si planè nulla intercessio facta fuisset, adeoque ipso jure nulla sit. Nov. 134. cap. 8. Auth. si qua mulier. C. b. t. Ex quibus text. Ampliatur hoc privilegium ratione mariti (1.) quod mulierum intercessionibus pro maritis pro nullis habeantur, etiamsi post biennium & millies repetierint. (secus est in causa extranei. l. 23. b. t.) Frider. Pruckmann. ad l. 9. ff. de stat. hom. p. 2. art. 15. limit. 8. n. 34. Rauchbar. p. 1. quest. 34. n. 11. Rittershus. ad Nov. p. 2. cap. 4. num. 15. & seq. Matth. Berlich. p. 2. concl. 19. num. 57. Joach. Wibel. d. Tr. cap. 5. n. 4. Dn. D. Georg. Adam Struv. d. Exerc. 21. tb. 10. (2.) extenditur, etiamsi mulieres sese obligatas pro maritis faciant in debitis publicis, id est, fiscalibus. per dd. text. express. Rittershus. d. l. n. 17. Petr. Surd. cons. 367. n. 6. lib. 3. licet aliàs fisci in jure magnus favor sit. vid. l. 28. l. 46. §. 3. ff. de Jur. fisc. l. 2. C. de privil. fisc. Bald. in l. 1. C. de hered. vel act. vend. Fr. Lucan. Tr. de jur. fisc. Dn. D. Struv. Ex. 50. tb. 33. & seqq. Ampliat. (3.) etiamsi mulieres in uno eodemque instrumento sese cum maritis principaliter obligaverint. d. Nov. 134. c. 8.

Origio hujus Scti Vellej,

Ampliatur ratione mariti.

1.

2.

3.

- Et d. auth. si qua mul.* Mart. Benekend. *d. sect. 2. m. 5. p. 2.*
art 1. num. 53. p. (mibi) 305. Dn. Bened. Carpzov. 2. *Resp. 75.*
 Andr. Gail. 2. *observ. 89.* Molin. *de contract. usur. quest. 35.*
num 288. Ant. Faber. *lib. 4. tit. 21. def. 20.* add. Dn. D. Struv.
Ex. 21. tb. 11. quamvis aliàs præsumptio sit, quod, si plures
 pecuniam acceperint, proque illa sese obligaverint, singuli
 eorum ratam suam acceperint, & in suam utilitatem ver-
 terint, uti de hoc nostro casu sentit Fabian. de Monte
de empt. vend. q. 38. q. 3. pr. hæc tamen præsumptio hic
 locum invenire nequit: nam rectè monet Mart. Benekend.
d. num. 53. hanc præsumptionem veram esse in personis,
 in quibus non præsumitur, quod altera in gratiam alterius
 potius, quàm sui ipsius id faciat: hoc siquidem in casu pe-
 cuniam totam ad maritum, tanquam potentio-rem & cui
 mulier non facilè contradicere audet. Georg. Frantzk. *ad*
ff. tit. de contr. empt. num. 167. pervenisse, rectè præsumi-
 tur. Jacob. Menoch. *lib. 3. præsumpt. 22. num. 2.* add. post
 præluad. Dd. Wibel. *de contr. mul. d. l. num. 43. Et seqq.* Dn.
 Lauterbach. *d. l. num. 7.* vid. quoque Wesenb. *ad ff. tit. de*
 4. *fund. tot. num. 7.* Anton. Hering. *c. 7. n. 402.* Imò (4.) ex-
 tenditur hoc privil. etiamsi expressè cum maritis in instru-
 mentis *extrajudicialiter scil.* confessæ fuerint, pecuniam
 in utilitatem ipsarum versam esse, *per d. auth.* Conf. ibid.
 Magnif. Dn. D. Richter. *num. 10.* Dn. Heinr. Hahn. *ad We-*
 5. *senb. tit. ad SCt. Vellej. n. 9.* quamvis aliàs illarum confes-
 siones ipsis præjudicent *l. 23. C. ad SCt. Vellej.* Ampl. (5.) et-
 iamsi dispositioni Justinianæ *in d. auth. Et Nov.* renuncia-
 verint. Interpp. *ad d. auth.* Hondedæ *conf. 45. num. 18.*
 Matth. Berlich. *d. conclus. 19. num 61.* Rauchbar. *p. 1. q. 34.*
 6. *n. 2.* Ampl. (6.) etiamsi juramento intercessionem pro mari-
 tis

tis confirmaverint. Rittershus. *d. c. 4. num. 20.* Menoch. *d. præsumpt. 22. n. 8.* Hondedæ *d. conf. 45. num. 31.* procedit autem hæc ampliatio de Jure Civili. *arg. l. 5. C. de leg. l. 112. §. ult. ff. de leg. 1.* vid. Benekendorff. *d. l. n. 39.* Iecus secundum principia Juris Canonici. *c. ex rescripto, 9. & c. cum contingat. 28. x. de jurejur. c. quamvis 2. de pact. in 6.* Berlich. *d. concl. 19. num. 63.* Dn. D. Struv. *d. tb. ii.* Wibel. *d. l. n. 46.* (7.) Denique tutæ sunt mulieres, etiamsi pro fratre saltem, vel patre, vel etiam filio mariti intercesserint. Bald. *in d. auth. si qua mul. ibique* Salicet. Benekend. *d. l. pag. 311.* Berlich. *d. concl. 19. num. 67. ubi n. 69. & seqq.* adhuc alias addit ampliationes.

7.

XVII.

Prolatis hætenus ampliacionibus de intercessionibus mulierum pro maritis subjungemus limitationes. Limitatur autem (I.) Si pecunia, pro qua mulieres sese cum maritis reas fecerunt, in illarum utilitatem versa sit. *d. Nov. 123. c. 8. & exinde desumpta auth. si qua mulier. C. ad SCt. Vellej.* Berlich. *d. concl. 19. n. 72.* Joach. Wibel. *d. c. 5. n. 162. p. 313.* vid. Magnif. Dn. D. Richter / *in expos. Auth. ad d. auth. si qua mul.* Magnif. Dn. D. Struve / *Ex. 21. tb. ii. & seq.* Hinc facile concludere licet, quid obtineat, si mulieres & mariti ex consuetudine aut ex pacto communia bona habeant, tunc enim firmiter mulieres obligantur, de qua communione vid. elegant. Dn. Martin. Kiefer. *in diss. inaug. sub præsid. Dn. D. Lauterbach / de societate bonorum conjugal. Tubingæ habita,* & Joach Wibel. *l. c. 5. num. 110. & seqq.* hoc enim in casu pecuniam in utriusque utilitatem esse versam, mulieresque in rem propriam fidejussisse censentur. Jac. Menoch. *d. præf. 22. num. 11.* Gail. *2. obs.*

1.

90. num. 5. ubi ita Germania servari dicit Gothofr. *ad d. auth. lit. b.* Dn. Caspar Manzius *de fidejussor. c. 3. num. 39. & seq. (2.)* Si mariti uxoribus intercedentibus caveant de indemnitate, ita, ut damnum sentire non possint. Salicet. Bald. *in d. auth. n. 5. vers. quero. arg. l. 2. §. 1. & seqq. l. 4. §. 1. l. 21. pr. b. t. (3.)* Limit. si uxores pro maritis solverint. *l. 1. l. 4. l. 9. C. b. t.* Andr. Gail. 2. *obs. 90. num. 7.* add. Dn. Frantzk. *ad ff. b. t. num. 18. & seqq.* aliud enim est solvere, aliud se pro aliis obligare. *vid. §. 1. f. quib. mod. toll. obl. & pr. f. de fidejuss. (4.)* quando uxores se obligant principaliter, mariti verò fidejubeant pro illis; veluti si mutuam pecuniam sub fidejussoribus maritis accipiant. *l. 28. ff. b. t.* quod tamen procedit tantum, si non fraude & collusione maritorum hoc fecerint. Ant. Hering. *d. c. 7. n. 430. (5.)* Limit. quando pro marito incarcerando, vel captivo liberando intercedunt. *vid. Joh. Petr. Surd. conf. 367. num. 10. 14. & 17.* redemptio enim captivorum inter pias causas rerum omnium favorabilissimas reputatur. *l. 36. pr. ibi. piissimam administrationem. C. d. donat.* *vid. Andr. Tiraquell. de Leg. Connub. gloss. 8. q. 35. n. 282. & seqq. Matth. Berlich. d. concl. 19. n. 84.* plures limitationes *vid. apud. Magnif. Dn. D. Richter / ad d. auth. num. 20. & seqq. Andr. Gail. d. observ. 90. Conf. etiam Mart. Benekend. d. l. n. 76. & seqq. & de Foro Saxon. Dn. Bened. Carpzov. de Jur. fœm. singul. decad. 14. per tot.*

XVIII.

*Ampliat-
tur ratio-
ne extra-
nei. 1.* Ampliatur hoc privileg. ex SCt. Vellej. concessum *ratione extranei* (1.) etiam si mulieres non ipsæ, sed per aliam personam, sciente tamen creditore, intercedant. *l. fin. §. pen. ff. b. t.* quod enim quis per alium facit, id ipse fecisse

cisse putatur, per vulg. l. 5. §. 6. ff. de admin. tut. l. 1. §. 12. ff. de vi & vi arm. l. 152. §. 1. de R. J. & alibi pass. (2.) etiamsi animo intercedendi interrogatæ per errorem falsum responderint. l. 23. l. 26. ff. b. t. (3.) etiamsi generaliter renuntiaverint omnibus privilegiis, omnique legum beneficio, allen und ieden weiblichen oder fräulichen Gerechtigkeiten. Andr. Gail. d. obs. 77. num. 8. Matth. Berlich. d. concl. 19. num. 35. quia consensus mulierum deesse præsumitur: cum sua jura & beneficia ignorare censeantur. Ant. Hering. de fidejuss. d. c. 7. n. 463. generalis autem renunciatio non trahitur ad ea, de quibus præsumptio est, quod renunci-ans ignoret. Gloss. in l. tres fratres 35. ff. de pact. aut de quibus non cogitavit. Benekendorff. d. membr. 5. part. 2. num. 133. & apponuntur ejusmodi clausulæ renunciationis generalis magis ex consuetudine Notariorum, quam peritia & speciali certioratione de beneficiis ipsis renunciantibus competentibus. Gail. d. l. n. 6. vid. tamen Benekend. d. l. ubi n. 136. 139. & 140. docet, sub renunciatione generali in einem gemeinen Verzug / etiam hujus S^cti Vellej. privilegium contineri tribus in casibus: 1. si mulier nutrix omnibus beneficiis sibi competentibus renunciaret. 2. quando præcedit enumeratio aliquorum beneficiorum quæ ex singulari favore vel commiseratione concessa sunt, & subjungitur postea clausula vel renunciatio generalis. 3. quando generalis beneficiorum renunciatio est jurata, ubi tamen iterum vid. num. 145. (4.) ampl. etiamsi pro patre vel pro liberis intercesserint. l. si cum 3. l. si paternam 8. C. b. t. (5.) licet pater filiæfam. maritus uxori, vel tutor pupillæ consenserit, quia horum consensus defectum vel imbecillitatem sexus non implet. Valent. Franc. de fidejuss. cap. 2.

- n. 150. post Frid. Pruckmann. *ad l. 9. ff. de stat. hom. p. 2. art. 15. ampl. 2. n. 3.* Casp. Manzius. *d. c. 3. n. 7.* (6.) Licet ipsis indemnitas promissa fuerit Bald. & in Salic. *in l. 1. C. ad Sc. Vellej.* secus tamen est, si ipsis de indemnitate cautum sit, *uti supr. tb. 17. dict.* satis enim aliàs adhuc vexari possunt, antequam ipsis ex pacto satisfiat. vid. Benekendorff. *d. l. n. 171. & seq.* (7.) denique ampliat, ut in foro quoque conscientiae tutæ sint, si hoc beneficio utantur: quia leges prohibitoriae publica autoritate ob justam rationem factæ etiam in conscientia servandæ sunt. Manzius *d. c. 3. n. 3.* vid. Ludovic. Molina. *de J. & J. vol. 2. n. 1. disp. 540. n. 2. & seqq.* Anton. Hering. *d. c. 7. n. 526. & seqq.* Benekendorff. *d. l. n. 106.* Joh. Harpprecht. *ad pr. 7. de fidejuss. n. 42.* Franc. *d. c. 2. n. 155.* de hujus rationis ratione conf. Joach. Wibel. *ap. laud. Tract. cap. 1. n. 17. pag. 10.* Plurimas adhuc alias ampliationes videsis apud Benekend. *d. l. à n. 127. usque ad n. 343.* Casp. Manz. *d. c. 3.* quarum tamen quædam minus concinnæ, quasdam verò in præced. & conseq. proposuimus.

XIX.

Limitatur. 1.

Fallit tamen prædictum privilegium (1.) ob mulierum dolum & calliditatem: infirmitas enim mulierum, non calliditas auxilium demit, inquit J. C. Ulpian. *in l. 1. §. 3. ff. b. t.* & Paulus *in l. 30. eod.* actionem enim, quæ propter dolum mulieris competit, amplissimus ordo non excludit. *vid. l. 4. l. 6. & seq. l. 11. & 12. ff. l. 1. l. 5. l. 18. C. b. t. add.* Frid. Pruckman. *ad l. 9. de stat. hom. d. art. 15. n. 8 & seqq.* Anton. Hering. *d. c. 7. n. 423.* Dn. Casp. Manz. *de patroc. debit. dec. 1. q. 3. n. 16. & de fidejuss. c. 3. n. 16.* Joach. Wibel. *cap. 4. n. 114. pag. 239.* Georg. Frantzk. *ad ff. b. t. n. 23. & seq.* Dn. Wolffg. Adam. Lauterbach. *in d. prælect. ad b. t. §. 2. num.*

num. 6. & ne quod ipsis præsidio est, aliis damno cedat, vel ne quod infirmitatis debeat esse adminiculum, fiat manellum iniquitatis, dicente Dn. Carpzov. *de Jur. fœm. sing. dec. 4. pos. 1. num. 10.* (2.) Fallit ob acceptum pretium: si scilic. ex instrumento, vel aliàs sufficienter probari potest, mulieres pro intercessione pretium aliquod accepisse. *l. 23. C. b. t.* vid. omninò Ant. Hering. *d. c. 7. n. 433.* Joh. Zanger. *de Except. p. 3. cap. 9. n. 44.* acceptio enim pecuniæ jus alioquin competiturum tollit, uti ex Welsenb. *ad ff. tit. si à par. quis man.* docet Manz. *d. cap. 3. num. 18.* quantum autem pretium illud esse debeat, non immeritò Dd. cum nihil de eo disertè inveniatur dispositum, Judicis arbitrio relinquunt. vid. Jac. Menoch. *de arb. t. Jud. quest. cas. 234.* quem sequitur Frid. Pruckman. *de art. 15. num. 32. & seq.* Anton. Hering. *d. l. n. 435.* Georg Frantzk. *d. l. n. 24.* Dn. Lauterbach/ *d. l.* ubi insimul Judicem admonent, ut semper æqui boniq; normam ante oculos habeat, priusquam poenam infligat, ne mulieres unius vel alterius auri acceptatione hoc SCto defraudentur. add. Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 1. disp. 25. tb. 4. lit. a. in fin.* (3.) amittunt hoc privileg. mulieres perfectæ ætatis, id est, majores 25. annis *arg. l. 8. ff. de legit. tut. l. 32. ff. de minor.* si post biennium secundo intercedant, pro extraneo scil. (secus si pro marito, *uti supr. tb. 16. dix.*) *l. 22. C. b. t.* ex hujusmodi enim temporis prolixitate, cum intra hoc biennale tempus, sæpius cogitare & evitare intercessionem possint, eas non pro aliena obligatione sese illigare, sed pro sua propria causa aliquid agere præsumuntur. *d. l. 22.* Casp. Manz. *d. c. 3. num. 17.* & hæc est præsumptio Juris & de jure, docente Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præf. 21. n. 2.* Valent. Franc. *& fidejuss. d. c. 2. num. 209.*

- Hering. *d. c. 7. n. 448. & seq.* Benekendorff. *d. m. s. p. 2. art. 1. num. 29.* repetita autem hæc intercessio non retrahitur ad primam, sed vires demum capit à die iteratæ intercessionis. Salicet. *in d. l. 22. Franc. d. c. 2. num. 211.* Benekendorff. *d. l. num. 294.* Matth. Berlich. *d. conclus. 19. num. 8.* (4.) Limit. Dd. si mulieres veteribus debitoribus, pro quibus antea expromiserunt, successerunt, *per l. 8. §. 13. ff. b. t.* Frid. Pruckmann. *d. art. 15. num. 35. & 36.* vid. Anton. Hering. *d. l. n. 443. & seqq.* quamvis Bachov. existimet, hunc casum non rectè excipi: cum *in d. l. 8. §. fin.* non de muliere fidejuben-
 4. bente, sed expromittente agatur. *ad Tr. v. t. d. 25. thes. 4. lit. D.* (5.) Limit. si mulieribus intercedentibus per pecu-
 5. niæ traditionem de indemnitate prospectum sit. Bald. & Salyc. *in l. 1. C. b. t.* Pruckmann. *d. l. num. 27. arg. l. 1. §. 1. l. 21. ff. b. t.* vid. Hering. *d. l. num. 440. & 2. seqq.* (6.) Si mulieres
 6. pro aliis quidem intercedant, sed in effectu in utilitatem propriam. *vid. l. 3. l. 16. pr. l. 17. §. 2. l. 21. l. 24. l. 25. §. 1. l. 27. §. fin. ff. l. 2. C. b. t. l. 8. §. ff. qui satisd. cog.* Dn. D. Strube/ *d. Exerc. 21. thes. 9.* Dn. Henr. Hahn. *ad Wesenbec. b. t. num. 6.* Hinc rectè inferitur, si adolescens inops quidam cum puel-
 la quadam viripotente, cui est rerum atque opum suffici-
 entia, sub hac conditione, si pro me jam fidejusseris, du-
 cam te in uxorem; sponsalia contrahat, quod talis puella
 ex hac intercessione obligetur, nec hoc privilegio uti pos-
 sit: revera enim suum negotium gerit. *l. 13. ff. b. t.* vid. o-
 7. mnino Anton. Hering. *num. 461. d. c. 7.* (7.) Fallit, si mulie-
 res huic beneficio, etiam extra Judicialiter & non juratò
 renunciaverint. *Auth. matri & avia. C. quand. mul. off. tut.*
Nov. 118. c. 5. l. ult. §. pon. ff. b. t. ibique. Gothofred. *lit. a. vid.*
l. pen. C. de pact. & Dd. ad. l. 91. ff. de minor. l. 51. C. de Episc.
& Cler.

Et Cler. l. 21. C. ad SCt. Vellej. modò perspicuè & indubitan-
ter de eo certioratae sint, quale nimirum illud sit, & qua
prærogativa suffultum: præsumitur enim, foeminas jura
sua ignorare. l. 25. ff. de probat. vid. infr. tb. 44. Joach. Wi-
bel. d. c. 5. n. 80. & post cautionem censentur non ex qua-
dam imbecillitate, sed potius ex deliberata mente suo juri
renunciassè. vid. Menoch. lib. 3. præsumpt. 82. n. 7. Pruck-
mann. d. art. 15. n. 12. Gail. 2. observ. 77. n. 1. Et seq. Anton.
Perez. in C. b. t. n. 21. Wibel. d. c. 5. n. 76. Benekend. d. m. 5.
part. 2. art. 1. num. 204. Et seqq. Ant. Hering. d. c. 7. n. 470.
Hier. Treutl. in select. disp. v. 1. d. 25. tb. 4. lit. f. Wilh. Lud-
vvel. Ex. 12. tb. 6. lit. b. Dn. Hahn. in not. ad Wes. b. t. n. 9.
Georg. Frantzk. ad ff. eod. n. 29. Magnif. Dn. D. Richter/
in Expos. Auth. ad auth. si qua mulier. num. 23. Dn. Bened.
Carpzov. de Jur. foem. dec. 4. pos. 1. Et 2. Casp. Manz. d.
c. 3. n. 57. Magnif. Dn. D. Struve/Ex. 21. tb. 10. Dn. Wolffg.
Adam Lauterbach/ in d. prælect. ad d. t. §. 2. num. 6. alique
plurimi ab his relati, ubi plura de hac renunciatione vide-
re licet. De certioratione autem quomodo & à quo fie-
ri, & facta probari debeat, elegant. disserunt Ant. Hering-
sep. laud. Tr. de fidejuss. cap. 7. n. 474. Et seqq. Andr. Gail.
d. obs. 77. Matth. Berlich. d. concl. 19. n. 47. Et seqq. Martin.
Benekend. d. l. n. 207. Et mult. seqq. (8.) Cessat, si mulie-
res intercessionem juramento confirmaverint, licet spe-
cialiter de eo non fuerint certioratae. vid. omninò Gail. d.
observ. 77. n. 10. Benekend. d. l. n. 248. Et seqq. Ant. Hering.
d. c. 7. n. 507. Et seqq. Dn. Lauterbach/ d. l. arg. l. 1. Et auth.
seq. C. si advers. vendit. juramentum enim loco certiora-
tionis est, & majori deliberatione quis ad jurandum, quàm
ad renunciandum pervenisse censetur. Hering. d. l. Manz.

8.

- d. l. n. 58.* & juramentum facit, ut jurans ad minimum in genere de omni juris & legum beneficio cogitaverit, & deliberatò renunciaverit. *cap. ex rescripto 9. x. de jurejur.* Mart. Benekend. *d. l. n. 252.* quod tamen nonnulli Dd. limitant, nisi mulieres sese enormiter læsas, & in totum non pro dimidia parte, indotatas reddi, probare possint. *vid. omnino* Gail. ubi hanc sententiam bis communem dicit, *d. observ. 77.* quem sequitur Benekend. *d. l. n. 249.* quæ tamen limitatio displicet Boërio *decis. 23. num. 9.* Marth. de Afflict. *decis. 311 n. 4.* aliisque, quos refert Hering. *d. c. 5. n. 516.* add. Dan. Moller. *ad Const. Elect. August. 16. p. 2.* ubi hanc limitationem in foro Saxon. non observari testatur, cui tandem etiam ob firmas rationes adstipulatur Hering. *d. l. vid. de hac except. etiam* Reinh. Bachov. *ad Tr. d. disput. 25. thes. 5. lit. c.*
9. Fallit (9.) Si mulieres intercessionibus juramento confirmaverint. *arg. d. c. 9. x. de jurejur. junct. c. 28. eod.* Georg. Frantzk. *ad ff. b. t. n. 27. & seq.* Dn. Struv. *d. thes. 10.* an verò mulieres juratò intercessionibus ac renunciationibus suas confirmaverint, si dixerint: *An Eydes statt und beym Wort der ewigen Wahrheit; Item: Bey Fürstlichen / Gräflichen oder Adelichen Ehren / Treuen und Glauben / eleganter tractat.* D. Benedict. Carpzov. *J. F. p. 2. cap. 16. def. 5. & 6.* add. Dn. Frantzk. *ad tit. ff. de jurejur. à num. 13. usque ad num. 30.* Dn. D. Struve / *Exercit. 17. thes. 11. & seqq.* Joachim. Wibel. *de contr. mul. cap. 5. num. 143. & seqq. pag. 300.*
10. (10.) Limitat, si mulieres 25. annis majores pro qualibet alia muliere dotem pollicitæ sint, vel sponderint. *l. fin. C. b. t.* ex favore enim dotis tanquam piæ causæ hoc privilegium removetur. *l. 12. d. l. f. C. b. t.* *vid. Anton. Hering. d. c. 7. num. 453.* nam dos in se pietatem habet.
- l. 23.*

l. 23. §. 2. ibi: relinquitur pietatis causa. ff. de conduct. indeb.
 & cum pia causa in jure æquiparatur. *2. feud. 9. §. 1.* (II.)
 Cessat, si se obnoxias pro certa quantitate fecerint ob ma-
 numissionem servi. *l. pen. C. b. t. ubi Imper. Just. ait: Satis*
enim acerbum est, & pietatis ratione contrarium, domi-
num servi, qui credidit mulieri &c. & libertatem servo im-
ponere, & famulum suum perdere, & ea minimè accipere,
quibus fretus ad ejusmodi venit libertatem. Frid. Pruck-
 mann. *d. art. 15. n. 31.* (12.) Tacet hoc SCtum, si mulieres
 aput minorem pro alio non existente solvendo interces-
 serint. *l. 12. ff. de minor.* tunc enim privilegium ætatis po-
 tentius est Vellejano *d. l. 12. vid. l. 32. ff. b. t.* Magnific. Dn.
 D. Christoph. Philip. Richter / *p. 2. dec. 76. num. 95.* Fallit
 etiam (13.) si creditore ignorante intercesserint, puta, si e-
 mant, conducant, mutuum accipiant creditore ignoran-
 te aliis esse tradituras: alioquin enim (*inquit Paulus*) ne-
 mo cum foeminis contrahet, quia ignorari potest, quid
 sint acturæ, *in l. 11. ff. b. t. vid. l. 4. l. 19. §. 5. l. 27. ff. l. 10. pr. C.*
eod. Wesenbec. ad ff. b. t. n. 6. si verò creditorum ingnoran-
 tia sit vincibilis, puta si cum mulieribus non ab initio con-
 trahant, sed alienam obligationem in eas transferant, dif-
 ficulter ipsius succuritur: quia tunc non possunt non scire
 eas intercessisse; creditores itaque hoc in casu oportet
 esse curiosiores *l. 17. §. ff. 1. b. t.* Reinhard. Bachov. *ad Tr.*
d. disput. 25. thes. 5. lit. d. &c. (14.) Deficit, si mulieres æ-
 tate majores pro aliis, sive extraneis sive maritis, solverint.
l. 1. l. 4. l. 9. C. b. t. l. 8. §. 5. ff. eod. aut aliis donent. *l. 4. §. 1.*
ff. b. t. ubi JCtus rationem subjungit, quia facilius mulier
 se obligat, quàm alicui donat. Nam natura avaræ sunt
 mulieres. *l. 16. in fin. C. de don. ant. nupt.* Hinc si aliquid

II.

12.

13.

14.

15.

donant, contra naturam sexus facere dicuntur *l. 33. §. 1. ff. de donat. int. vir. & ux. & vice miraculi est. Gloss. in l. 34. ff. de N. G. add. Georg. Frantzk. ad ff. b. t. n. 18. & seqq. Dn. D. Struve / Ex. 25. tb. 9. Dn. Lauterbach / d. §. 1. n. 10. Addunt denique (15.) limitationem in mulieribus Illustribus, quæ ipsæ territoriis præfunt, & regalia vel jurisdictionalia ponunt. Conan. Commentar. Jur. Civ. lib. 1. cap. 16. col. 2. Brandmüller. in manu duct. ad Jus Canon. & Civ. p. 594. vid. omnino Ant. Hering. sæpè citato c. 7. n. 517. & seqq. Dn. Johan. Otto Tabor. ad C. J. A. tit. de SCto Vellej. n. 22. Dn. Bened. Carpz. de Jur. fœm. dec. 5. pos. 1. & 4. Joach. Wibel de contr. mul. cap. 4. n. 9. & seq. p. 202.*

XX.

Effectus

hujus pri-
vil. ex SCt.
Vellej.

Ratione extranei principalis vis atque effectus hujus privilegii, quod mulieribus ex SCto Vellej. competit, consistit in eo, ne mulieres ob suas intercessionem efficaciter obligentur. Hinc si revera de illarum intercessionem constat, eo nomine nulla contra eas actio in personam petitiove in rem conceditur *l. 2. §. 1. ff. b. t. arg. l. 9. ff. de jurejur.* Si verò dubitatur, competit illis exceptio hujus SCti Vellej. Dn. Georg. Frantzk. ad ff. b. t. num. 31. l. 6. l. 23. ff. b. t. l. 8. l. 18. C. eod. Dn. Lauterbach / d. l. num. 13. quam opponere possunt etiam post sententiam. *l. 11. ff. ad SCt. Maced.* vid. Pruckmann. d. art. 15. ampl. 6. num. 7. Coler. de process. execut. c. 1. n. 136. & seq. Si verò ex suis intercessionibus contra SCtum factis aliquid errore juris vel facti solverint, datur illis (1.) conditio indebiti. *l. 40. ff. de condict. indeb. l. 24. §. 2. l. 31. ff. b. t.* Bened. Carpzov. J. F. p. 2. c. 15. def. 7. n. 16. exceptione enim perpetuâ tutæ sunt d. l. 40. l. 26. §. 3. d. t. Casp. Manz. de fidejuss. c. 3. n. 10. & quamvis

Datur

mulieri-
bus 1.
conditio
indeb.

vis alias regulariter id, quod respectu nudi juris naturalis est debitum, respectu verò juris civilis indebitum, solum repeti nequeat *d. l. 26. §. 12. vid. elegant. Dn. D. Struve Exerc. 18. tb. 34.* fallit tamen in naturaliter quidem debitis, civiliter verò indebitis, si jus civile naturalem obligationem simpliciter reprobaverit, uti in nostro casu *d. l. 40. & d. l. 26. §. 3. l. 16. §. 1. ff. b. t. Bachov. ad Tr. v. 1. d. 22. tb. 4. lit. a. ad fin.* vid. omnino Georg. Frantzk. *ad ff. tit. de cond. indeb. n. 43.* Magnif. Dn. D. Struve *d. l. tb. 35. & seq.* Dn. Lauterbach *in praelect. ad d. t. §. 1. num. 8.* & quamvis etiam regulariter ignorantia Juris conditionem indebiti deneget. *l. 6. l. 7. C. de cond. ind. l. 9. C. ad L. Falcid. l. 10. C. de jur. & fact. ign. Zael. in Comment. ff. b. t. n. 14.* Dn. Struve *d. Exerc. 18. tb. 40.* Bened. Carpz. *J. F. p. 2. c. 28. def. 20.* Dn. Johann. Strauch *ad 50. decis. Just. Ex. 6. c. 1. num. 27. & seqq.* Henr. Bocer. *class. 2. disp. 8. thes. 18. lit. b.* fallit tamen & hoc in mulieribus. *l. 9. C. b. t. junct. l. 9. ff. de jur. & fact. ignor.* Cluden. *Tr. de cond. indeb. c. 1. n. 56.* Georg. Frantzk. *d. l. num. 35.* Dn. Struve *d. l. Lauterbach d. l. num. 9.* Joachim Wibel. *c. 3. §. 5. n. 55. p. 92. (2.)* Vi hujus privilegii datur ipsis rei vindicatio. *l. 39. §. 1. ff. de rei vend. si scilicet pignora ex suis intercessionibus dederint. l. 32. §. 1. ff. l. 7. C. b. t. vid. Val. Franc. de fidejuss. c. 2. Anton. Hering. d. cap. 7.* corrue[n]te enim principali, quod hîc est mulieris intercessio, corrui[t] quoque accessorium, veluti pignus: accessorium enim imitatur naturam sui principalis, *per reg. vulg.* pignus autem contractus accessorium esse, nullus dubito. Schwarzgenthal *de pignor. c. 1. num. 2. add. Wibel. d. tr. c. 5. num. 18. n. 277.* vid. omn. Benekend. *d. tr. ad l. 2. de R. J. p. 349.* Nihil autem interest, si ve ipse creditor adhuc pignus possideat,

2.
Rei Vindica-
cat.

3.
Replica-
tio.

deat, sive jam distraxerit. *d. l. 39. §. 1. de R. V. d. l. 32. §. 2. (3.)*
Datur illis replicatio, ut in casu *l. 17. §. 1. l. fin. §. 2. ff. b. t.*
Anton. Hering. *d. c. 7. num. 393.*

XXI.

Privileg.
etatis.

Haftenus de privilegio intercessionis. Paucis etiam
proponemus privilegia, quæ mulieribus competunt pro-
pter nuptias, quorum PRIMUM locum obtinet privilegi-
um ætatis. Definit autem Jus nostrum civile pubertatem
in mulieribus anno 12. in maribus verò *l. 3. C. quand.
tut. vel Cur. eff. des. pr. f. quib. mod. tut. fin.* plenam puber-
tatem in mulieribus anno 14. in masculis demum *28. l. 40.
§. 1. ff. de adopt. l. 1. §. 3. ff. de postul. l. 14. §. 1. de aliment. leg.
l. 57. de re jud.* plenam ætatem in illis anno 18. in masculis
verò *20. l. 1. pr. §. 1. C. qui ven. etat. Nov. Leon. 28.* Cur a.
foeminæ biennio citius puberes pronuncientur, anxie Dd.
inquirunt, ut videre est apud Tiraq. *de leg. Connub. num. 38.*
Joh. Harpprecht. *ad pr. f. de Nupt.* Matth. Stephan. *disp. ad
Inst. lib. 1. tb. 66.* Bodin. *4. de Republ. c. 2.* Hillig. *13. cap. 19.*
*b. nobis placet Ratio Christoph. Besoldi, dicentis, id ex eo
provenisse, quod Legislatores putaverint ad complexum
maritalem majus requiri robur in mare, quàm in foemina,
illumque magis lassari & citius foemina satiari, citiusque
immodico Veneris usu in morbos incidere in dissert. jurid.
polit. de subject. tb. 39. §. seq. §. in discurs. de Nupt. c. 8. n. 4.
p. 37.* Foeminæ enim in concubitu prædicamentum pas-
sionis, mares verò actionis subeunt, docente Aristot. *lib. 5.
de animal.* Mich. Scot. *lib. de secret. nat. cap. 1. §. seq.* Le-
vin. Lemn. *de occult. nat. mirac. add.* Jacob. Cujac. *ad tit. C.
ad L. Jul. de adult. §. in Nov. 22. p. 190.* Arn. Vinn. *ad pr.
f. quib.*

J. quib. mod. tut. fin. n. 3. Greg. Rolhag. *in cert. masc. fœm. aciei vir. c. 7.* Quamvis alium terminum, non tamen unum eundemque posuerint Philosophi. Quorum Princeps definit in masculis annum 16. fœminis verò 18. *lib. 7. polit. 16.* Plato in masculis 30. in fœminis 20. *lib. 5. de Republ.* Hesiodus etiam in masculis annum 30. in fœminis verò 15. vid. Henn. Arnisæ *Tr. de matrim. c. 2. sect. 3.* At jus Canon. quoque nullum certum præfixit terminum, sed potius ex potentia procreandi hanc rem æstimat. *c. puberes 3. c. de illis. 9. de despons. impub.*

XXII.

Ex hoc ætatis privilegio possunt (1.) mulieres citius masculis contrahere matrimonium. *pr. J. de Nupt. l. 4. ff. eod. l. 10. ff. de cond. & dem l. 3. C. quand. tut. vel cur. eff. des. l. pen. ff. quand. dies leg.* per ante dict. ration. non tamen jubet aut præcipit Imperator noster, sed permittit saltem, ut post completum duodecimum annum matrimonium inire possint. Nam quamvis hæc Imper. definitio & Medicorum ac Physicorum autoritate fulciatur, uti dicit Arnold. Vinn. *ad pr. J. de Nupt. num. 2.* non tamen contemnenda est prædictorum Philosophorum doctrina, cum ex illo demum tempore accipiant vires justas atque validas. *Sit ergo doctrina Philosophorum nupturientibus instar consilii, sanctio autem Imperatoria lex permissiva,* uti eleg. loquitur & docet Dn. Ben. Carpzov. *d. Tract. dec. 1. pos. 1. n. 14.* (2.) Possunt maturius testamentum condere *l. 5. ff. qui test. fac. poss.* Magnif. Dn. D. Christ. Phil. Richter/ *p. 1. dec. 27. num. 30.* Carpzov. *J. E. p. 3. c. 6. des. 7.* ubi anno duodecimo completo fœminas in foro quoque Saxon. testari posse, contra Matth. Coler. testatur. (3.) Pos-

1.
Possunt citius matrimon. inire;

2.
Possunt citius testament. condere;

3.

E

sunt

Citius veniam aetatis impetrare. sunt citius veniam aetatis impetrare l. 2. §. 1. C. de his qui ven. et. impetr. vid. Arnold. Vinn. ad pr. J. de Curat. num. 1. §. 2. Magnif. Dn. D. Georg. Adam. Struv. Exerc. 8. thes. 53. Pruckmann. ad l. 9. ff. de stat. hom. p. 2. princ. art. 18.

4.
Citius à tutela liberantur.

(4.) etiam citius à tutelâ (secus in cura pr. I. de curat) liberantur. pr. I. quib. mod. tut. fin. d. l. fin. C. quand. tutor. vel cur. eff. des. vid. Arnold. Vinn. add. pr. I. quib. mod. tut. fin. n. 3. ibique Joh. Rebhan. in Hodeg. Jur. ch. 2. clim. 1. parall. 4. num. 25. p. 173. ubi eleganter disputat de inspectione habitudinis corporis, cuius meminit Imperator in d. pr. §. d. l. fin. add. Donell. c. 3. comm. 13. Possunt etiam (5.) regulari-

5.
Possunt citius testimonium dicere.

ter in civilibus citius testimonium dicere arg. l. 3. §. 5. l. 18. cum l. seq. in fin. ff. de testib. Prosper. Farinac. lib. 2. oper. crimin. tit. 6. q. 58. num. 1. §. seqq. Dixi in civilibus: in causis enim criminalibus minor 25. annis testis esse prohibetur. l. 20. ff. de testib. nisi (1.) veritas aliter haberi non possit. Dn. Ben. Carpzov. Pract. Crim. p. 2. quest. 114. num. 42. arg. l. 5. §. 6. de repud. quando verò dicatur, veritatem aliter haberi non posse, docet Id Carpzov. J. F. p. 1. c. 16. des. 73. (2.) nisi agatur de probanda rei innocentia; idque propter favorem defensionis. Dn. Carpzov. d. quest. 144. n. 43. §. quest. 115. n. 74. §. seq. (3.) nisi agatur de crimine læsæ Majestatis l. 10. §. 1. de quest. Andr. Dalner. de Jure homin. lib. 2. membr. 2. n. 27. Dixi quoque regulariter: non enim indistincte foeminae, etiam si majores, testimonium dicere queunt: Testes namque esse nequeunt (1.) in testamentis solennibus. §. 6. Inst. de testam. l. 20. §. 6. qui test. fac. poss. rationes diversas vid. apud Joh. Zanger. de quest. §. tort. c. 3. num. 24. §. seq. Wilh. Ludvv. Exerc. 7. tb. 8. lit. c. Arn. Vinn. add. §. 6. n. 2. ibique Joh. Harpprecht. n. 4. & Institu-

stitutiſt. commun. Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 2. d. 10. theſ.*
4. lit. f. Bened. Carpzov. *de jur. ſœm. dec. 9. poſ. 7. num. 5. &*
ſeqq. (2.) in probanda inveſtiturâ feudi. 2. *feud. 32. circ.*
ſin. ibique feudist. vid. Henr. à Roſenthal. *Synopſ. Jur. feud.*
c. 12. concl. 18. n. 5. Georg. Obrecht. *de feud. lib. 4. c. ult. n.*
144. Hermann. Vultej. *de feud. lib. 2. cap. 3. num. 15.* Mager.
de Advoc. arm. c. 28. num. 65. Andr. Gail. *lib. 2. obſ. 50. num. 6.*
Dd. Comm. ad tit. de teſtib. Non tamen prohibentur te-
ſtes eſſe in criminalibus, quod de Jure Civ. expetitur eſt,
per l. 3. §. 5. l. 18. ff. de teſtib. ibique Gothofr. lit. a. Matth.
Wefenb. ad ff. d. t. num. 3. Carpzov. *d. queſt. 114. num. 40.*
Joſeph. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 762. n. 14. licet non
omni exceptione majores ſint. Dn. Wolffg. Ad. Lauter-
bach/ *de differ. Jur. Comm. & Württenb. th. 59. n. 1.* Ghilhaus.
in arbor. jur. civ. p. 2. c. 6. art. 1. n. 88. De Jure tamen Canon.
hanc aſſertionem negant Matth. Berlich. *p. 3. concl. 5. n. 26.*
Proſper. Farinac. de teſtib. q. 59. c. 1. num. 1. & ſeqq. Mascard.
d. concl. 762. n. 1. & ſeqq. Joach. Wibel. *de contr. mul. cap. 4.*
n. 120. p. 242. Treutler. *v. 2. diſp. 5. th. 8. lit. E.* Rittershuſ. *de*
differ. Jur. Civ. & Can. lib. 5. cap. 21. Carpzov. *d. queſt. 114.*
num. 39. idque *per c. forus in ſin. de V. S. & c. mulierem c. 33.*
q. 5. Sed his non obſtantibus adhuc contrarium defendimus
cum Reinh. Bachov. *ad Tr. d. lit. c.* ubi ad oppoſitos Dis-
ſent. textus reſpondet, quem vide ſis. Fundata autem eſt
noſtra ſententia *in c. 33. ext. de teſtib. & c. ex eo. cauſ. 15. q. 2.*
ubi ipſa juris civilis verba approbantur; & hanc ſententi-
am in Practica fori Saxon. obſervari, teſtatur ipſe Dn.
Carpzov. *d. l. n. 40.* Quamvis autem, *ubi hætenus dictum,*
de jure Civ. regulariter pubertas in mulieribus incipiat *Privileg.*
poſt completum 12. annum, aliud tamen obtinet in lega-

in legat.
aliment.

in delictis.

to, quo ad pubertatem usque alimenta relicta sunt: Tunc enim Imperat. pietatis intuitu rescripsit, ut pubertas in mulieribus ad annum 14. extendatur 14. §. 1. ff. de alim. & cib. leg. Et hodie quoque in materia delictorum ratione pubertatis cum masculis pari passu ambulare, docent Dn. Bened. Carpzov. p. m. in pract. Crim. quest. 143. num. 26. & Magnif. Dn. D. Richter / p. 1. dec. 1. n. 56.

XXIII.

Privileg.
dotis &
quidem
Ratione
constituti-
onis.

SECUNDÒ propter nuptias datur mulieribus privilegium dotis: cujus certè favor ubique est uberrimus, siue spectemus illius constitutionem, siue conservationem, siue repetitionem. Ratione dotis constitutionis mulieribus singulariter cautum est I. quod ab illis, quorum sunt in potestate, necessariò dotari debeant; adeò ut recusantes ad hoc, implorato officio Judicis, compelli possint. l. 19. ff. de R. N. l. fin. C. de dot. promiss. Andr. Gail. 2. obs. 95. n. 1. Reinh. Bachov. ad Tr. v. 2. disp. 7. thes. 2. lit. b. Bened. Carpzov. 7. F. p. 2. c. 42. def. 12. n. 2. Henric. Brouvver. de Jur. Connul. lib. 2. c. 24. num. 29. ad fin. Magnif. Dn. Georg. Adam. Struv / Ex. 30. tb. 3. Hinc si filius mutuò pecuniam acceperit, ut eam pro dote sorori datet, pater actione de in rem verso tenetur. l. 17. ff. ad SCt. Maced. & nihil interest, siue pater ad nuptias liberè consenserit, siue immemor propriæ juventæ & cupidinum juvenilis ætatis, non fecerit ea, quæ officii, pietatis & voti cujuslibet patris sunt, per Judicem coactus fuerit. vid. Henric. Brouvver. d. c. 24. num. 23. 24. & seq. Joh. Nevizan. sylv. nupt. lib. 2. n. 3. p. 222. Reipublicæ enim interest; dotes mulieribus constitui l. 1. ff. sol. matr. l. 2. ff. de jur. dot. Dn. Carpzov. 7. F. p. 2. c. 15. def. 21. n. 8. & part. 3. c. 39. def. 18. n. 3. nam dotem si non

Si non habeant, non faciliè nubunt; si non nubunt, non sunt matrimonia; si non sunt liberi homines, non sunt cives; si non sunt cives, non est quoque civitas; civitas enim est civium multitudo, inquit Anton. Hering. *de fidejuss. cap. 7. num. 454.* Nec refert, Parentes an sint primi an secundi gradus: nam & avus paternus neptem, quam in potestate habet, dotare tenetur. *l. 6. ff. de collat. l. 7. §. f. l. seq. ff. de in rem vers.* vid. Bachov. *d. disp. 7. thes. 3. lit. a.* II. Cautum est, quod non saltem patres, verùm etiam matres (non quidem regulariter: quia paternum, non maternum est officium, *l. fin. C. de dot. promiss.*) dotem illis constituere teneantur; si scil. justa & probabilis, vel legibus expressa adsit causa *l. 4. C. de jur. dot.* puta, si filia à patre ad inopiam redacta dotem consequi, & ita sine ea honestam nubendi conditionem invenire nequeat vid. omnino *l. 19. §. 1. C. de Heret.* Conf. Dn. Ben. Carpzov. *de jur. fœm. sing. decad. 5. pol. 1. num. 14. & seqq.* vel si pater planè mortuus & filia nihil habeat, unde conditionem nubendi habere possit. Bachov. *d. lit. a.* III. quoque cautum est, quod dictæ personæ dotes constituere debeant congruas; dos autem congrua dicitur, quæ dignitati mariti & facultatibus patrimonii proportionata est. *l. 60. l. 69. §. 5. ff. de jur. dot. l. 43. ff. de leg. 3.* Matth. Wesenb. *ad ff. tit. de jur. dot. num. 5.* Carpzov. *J. F. p. 2. c. 35. def. 3. & p. 2. c. 46. def. 17. num. 4. & def. seq. num. 6.* Magnif. Dn. D. Richter/ *decis. 69. n. 17.*

2.

3.

XXIV.

Ampliant nonnulli Dd. hunc dotis favorem, eumque etiam in filia emancipata locum habere contendunt. Hieron. Treutl. *v. 2. disp. 7. tb. 2. lit. d.* Joh. Petr. Surd. *de aliment.*

Limitat. I. *aliment. tit. 9. q. 1. alii que.* Verum rectius forsan alii (1.) limitant, filiamque emancipatam parentes dotare debere pernegant, idque per *l. 19. ff. de R. N. l. fin. C. de dot. promiss. l. 5. §. 12. l. 44. ff. de jur. dot.* vid. Reinh. Bachov. *ad Tr. d. lit. D. Ant. Perez. in C. de dot. promiss. n. 6.* Urgent quidem Dissent. in primis verba generalia *d. l. fin. C. de dot. promiss. ibi: paternum esse officium.* Verum Respond. (1.) quod hæc verba non sint dispositiva, sed relativa: In relatis autem semper continetur id, quod fluit ex relato; atqui relatum ipsum habetur in *d. l. 19. de R. N.* ubi iis tantum, qui liberos in potestate habent, necessitas imponitur. (2.) quod in *d. l. fin.* non agatur de necessitate, sed potius de æquitate: Statim enim subjicitur: *liberalitas itaque patris &c.* si autem ex liberalitate dos datur, certè non potest dici, quod detur ex necessitate: in necessitatibus enim nemo liberalitatem exercet. *l. 13. ff. de adim. vel transf. leg.* Ergo non necessarium, sed potius quod pietati & affectui paterno est conveniens, officium in *d. l. fin.* intelligitur. (3.) quod in *d. l.* non agatur de hac quæstione principaliter: an pater dotare teneatur; sed an in dubio de suis, an verò de filia bonis dotem constituuisse videatur. Præferendi igitur sunt textus, in quibus hæc quæstio principaliter tractatur, & ex his explicandi sunt illi, in quibus tantum incidenter & minus principaliter tractatur. Urgent Dissent. etiam argumentum ab alimentis per *l. 5. §. 1. & 12. ff. de agnos. & al. liber.* Verum argumentum ab alimentis ad dotem procedit non affirmativè, sed negativè. *arg. autb. licet. C. de natur. lib. junct. l. 8. C. eod. Arn. Vinn. lib. 2. c. 14. select. quest. Henr. Brouvv. d. l. 2. c. 24. n. 37.* Sublimitatur tamen prædicta limitatio, si filia emancipata egeat, &

& propterea honestam nubendi conditionem invenire
haud possit, tunc enim pater officio Judicis ad hoc adigi
potest, Bachov. *ad Tr. d. lit. d.*

XXV.

Ampliant quoque nonnulli Dd. hunc favorem do-
tis, & filiam etiam locupletem, quæ aliunde habet, unde
seipsam dotare possit; à parentibus dotari debere statuunt.
Andr. Gail. 2. *obs. 95. n. 14.* Ant. Perez. *in C. d. t. n. 8.* Schöns-
borner / 1. *pol. 7. pag. 55.* Verum rectius iterum alii (2.) li- *Limitat. 2o*
mitant, & Parentes ad dotandam filiam propria bona, unde
sibi dotem constituere possit, habendam, non compelli
posse, docent *arg. l. 5. §. 7. ff. de agnosc. & al. lib. arg. l. 22.*
§. pen. in fin. ff. ad SCt. Trebell. arg. l. 9. ff. de in rem vers.
Magnif. Dn. D. Christoph. Philip. Richter / *de adverb. si.*
gnif. adverb. abunde 9. cessat enim ratio, ut scil. filia inve-
niat conditionem honestam nubendi, *ex l. 19. ff. de R. N. vid.*
Ben. Cap. 7. F. p. 2. const. 42. def. 13. Magnif. Dn. Georg.
Adam. Strube / *Ex. 30. tb. 3.* Dissent. quidem sententiam
suam stabilire volunt *per l. f. C. de dot. promiss.* Verum alia
quæstio est, an Pater promittere & dotem dare cogatur; alia
v. si ultrò promiserit, quibus ex bonis, an ex suis, an filia hoc
fecisse præsumatur: non de priori, sed de posteriori agi-
tur *in d. l. fin. vid. omninò Reinh. Bachov. ad Treutl. v. 2.*
d. 7. tb. 2. lit. c. Neque juvat Gail. ejusque affectas, quod
locupleti filia etiam debeatur legitima: maxima n. diffe-
renta est inter dotem & legitimam; hæc siquidem patre
demum mortuo debetur, dos verò eo vivente datur. Henr.
Brouvv. *d. c. 24. num. 37.* & legitimam ut liberi habeant, na-
turalis & civilis ratio suadet, dotem verò, ut conditionem
nuben-

- nubendi inveniant. Bachov. & ex eo Bened. Carpzov. *dd.*
Limit. 3. 4. Limitat (3.) in filia naturali, per l. 41. §. 11. ff. de leg. 3. ubi pater filiae naturali non nisi obligationis jure debitum praestare tenetur, & per l. 8. C. de natur. lib. ubi patri licentia tantum datur, non verò necessitas imponitur Bachov. *d. tb. 2. lit. b.* Dn. D. Struve / *d. tb. 3.* utut pater tali filiae alimenta praestare teneatur. *auth. licet. C. d. t.* Carpzov. *J. F. p. 2. c. 10. def. 18. § 21.* nam in *thes. prox. preced. in fin.* jam diximus, argumentum ab alimentis ad dotem non affirmativè, sed negativè procedere: Hinc limitat. hic favor
Limit 4. (4.) in filia ingrata, seu quæ tale quid, ob quod exheredari posset, admisit, quia hanc parentes alere non tenentur. *arg. l. 5. §. 11. ff. de agnosc. § alend. lib. ibique Gothofr. lit. p.* Dn. D. Struv. *d. Ex. 30. tb. 3. § tb. 76.* & (5.) in filia hæretica. *vid. l. 19. cum §. 1. C. de heret.* Hieron. Treutl. *ibidemque* Bachov. *d. tb. 2. lit. e.* qui autem liberi hæretici dicantur, discite ex iis, quæ tradit Matth. Wesenb. in *C. d. 1.* & Erasmi. Lingepaur. in *Comm. super Decretal. tit. eod.* Cessat (6.) hic dotis favor in filia contra familiae honestatem indigno viro nubente. Andr. Gail. *d. l. 2. obs. 95.* Joh. Schneidvv. in *§. 29. J. de action. n. 84. § seq.* Gothofr. in *not. ad l. 19. ff. de R. N. lit. b.* Ben. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 42. d. 12. n. 4.* Cessat denique (7.) in filia parentes in nassam æris alieni totos con-
 5. jectos, vel facultatibus suis planè exutos habente: parentes enim tunc ipsa impossibilitate filiam dotare prohibentur. *l. 10. §. 14. in fin. l. 25. §. 1. ff. quæ in fraud. cred.* Carpzov. *de Jur. fœm. dec. 5. pos. 1. n. 37.*
 6.
 7.

XXVI.

Quid si filia sit dives. Diximus in *princ. thes. preced.* quod pater filiae propria bona habenti dotem constituere non teneatur. Aliud tamen

tamen obtinet, si pater filia propria bona habenti, quæque ^{pater v.} ipse administrat, simpliciter dotem constituerit: tunc e- ^{dotem} nim ex singulari privilegio non de filia, sed ipsius patris bo- ^{simplici-} nis constituisse, dicendum est. *l. fin. vers. utramque igitur* ^{ter consti-} *C. de dot. promiss. add. l. 3. §. fin. ff. de jur. dot.* Imo etiam si pater, se dotem ex suis & filia bonis fecisse dixerit, tamen ex singulari quoque privilegio de suis tantum, nisi penitus sit inopiã tentus, *ut inquit Imperat. fecisse censetur. d. l. fin. vers. ubi autem Bachov. d. thes. 2. lit. C.* De dotis constitu- ^{Si dos in-} tione etiam notand. quod dos quoque incerta ab extraneo ^{certa pro-} (secus, si ab ipsa uxore. *l. 1. C. de dot. prom. ibique Gothofr. missa, lit. g.* cessat enim tunc favoris ratio, quia scil. jam invenit conditionem nubendi) promissa valeat, idque tum ob mulierum favorem, ne scil. indotatae maneant, tum ob *l. 3. C. d. t. vid. Bachov. ad Tr. d. disp. 7. tb. 4. lit. D. & ad Wesenb. tit. de jur. dot. num. 5.* Notand. tamen, quod maritus ob dotem promissam, postea verò non solutam uxorem domo expellere nequeat. Vid. Bachov. *d. disp. 7. tb. 5. lit. c. Dn. Struv. Tract. de vind. priv. cap. 8. apb. 1. n. fin. & in Synt. Jur. Civ. d. Ex. 30. tb. 7. Henr. Brouwer. de jur. connub. lib. 2. c. ult. num. 23.*

XXVII.

Circa dotis conservationem ejusque securitatem mul- ^{Privileg.} tum quoque juris mulieribus tribuere LLtores. Et certè ^{dotis ra-} constante matrimonio haud exiguum favorem videmus ^{tione con-} in eo, quod (1.) mulieribus, si videant maritos substantia ^{servat. 1.} sua prodigaliter uti, succurratur per sequestrationem rei ^{De seque-} dotalis. *l. 22. §. 8. vers. sin vero dotem. ff. sol. matr. sequestra- ^{stratione} ^{rei dotal.} tionis enim justam causam præbet metus dilapidationis bo- ^{rei dotal.} norum. *l. 21. §. ult. ff. de appell. c. ult. de sequestr. poss. & fruct.**

2.
De reten-
tion.

3.
De repe-
tit.

Erasm. Ungep. *ib.* n. 7. Magnif. Dn. D. Georg. Ad. Stru-
Ex. 21. *th.* 50. (2.) quod ipsis succurratur per retentionem,
si scil. maritis bona sua non ut homines frugi decet, admi-
nistrantibus, dotem nondum realiter dederint. *arg. l. 24.*
ibique Gothofr. *lit. M. ff. sol. matr. arg. l. 24. C. de divort.* Ben.
Carpz. *de jur. fæmin. singul. dec. 5. posit. 2. n. 36.* Ant. Faber. *in*
C. lib. 5. tit. 14. def. 4. n. 26. & seq. & (3.) quod ipsis subvenia-
tur per dotis repetitionem, vid. laudat. Carpzov. *J. F. p. 1. c.*
28. def. 69. add. Joach. Wibel. *de contract. mul. §. 1. num. 39.*
si scil. evidentissimè appareat, maritorum facultates ad do-
tis exactionem non sufficere. *d. l. 24. sol. matr.* vel, si ma-
riti substantia sua malè uti inchoaverint. *Nov. 97. cap. 6.*
ad fin. pr. puta, si plus annuatim impendant, quàm habent
expeditu, *arg. l. 3. §. 1. ubi pupill. educ.* vel neque tempus,
neque finem expensarum habeant. *l. 1. ff. de curat. fur.* vel
si mulieres illud ipsum aliàs sufficienter probent. Anton.
Hering. *de fidejuss. c. 6. n. 184.* Carpzov. *J. F. p. 2. cap. 24. def.*
11. n. 4. prout etiam in Camera receptum est, teste Barthio
in select. Camer. sent. in prejud. de 6. Octobr. anno 1539. lit. c.
His tamen in casibus consultum etiam est maritis, ut scil.
si mulieribus de dote idoneè caverint, dotem retinere, vel
promissam concidere queant, sin verò non sufficienter,
sed aliqualiter tantum, id est, quantum maritorum ino-
pum facultates admittunt, caverint, possint mulierum
dotes apud honestos viros deponere & pro ferendis matri-
monii oneribus usuras accipere *c. per vestras. x. de donat.*
int. vir. & ux. ibique Erasmi. Ungepaur. *in Comment. num. 6.*
Ant. Hering. *d. c. 6. n. 192. & 2. seqq.* vid. Andr. Gail. *2. obs.*
83. Notandum autem, quod hic etiam admittatur cautio
fidejussoria, contra communem Jur. Civ. regulam, qua
dici-

dicitur: pro dotis conservatione uxori à marito fidejussor dari nequit; ob rationem, ne cui credenda se mulier existimavit, ejus fidem dotis nomine suspectam habere videatur. *l. 1. § 2. C. ne fidejuss. dot. dent.* vid. Ant. Hering. *l. c. 6. n. 104. § seqq.* Bened. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 42. def. 17.* & fundatur hæc cautionis fidejussoriæ datio *in d. cap. per vestras 7. x. de don. int. vir. & ux.* Ant. Hering. *d. c. 6. n. 184.*

XXVIII.

Constante quoque matrimonio magnus favor circa dotis conservationem elucescit ex eo quod mulieres maneant dominæ rerum dotalium. Intricatisima quidem hæc est quæstio ob diversissimos juris textus. Hinc in diversissimos etiam opinionum anfractus abeunt Dd. quorum quisque sua adamantina jactat. Aliud statuit Hugo Donell. *lib. 64. comm.* aliud Herm. Veltej. *ad pr. 7. quib. alien. lic. § 1. disc. schol. penult.* aliud Francisc. Hotomann. *ad d. pr. d. t.* aliud Perenott. *2. animadv. c. 2.* aliud Joh. Robert. *3. sent. 18. § 3. animadv. 9.* aliud Vaud. *2. var. quest. 3.* uti videre est apud Arium Pinel. *ad l. 1. C. de bon. matern. p. 3. n. 12. § seqq.* Arnold. Vinn. *ad d. pr. 7. quib. alien. lic. num. 2.* & Bened. Carpzov. *de Jur. fœm. decad. 5. pos. 3. § 7. F. p. 2. c. 42. def. 19.* Nos necessarium ducimus, ut prius agamus de ipsa materia objectiva dotis, quâ exposita, sententiam nostram subjungemus. Dantur autem in dotem res omnes corporales & incorporales. *l. 2. C. de O. & A. l. 7. §. 2. ff. de jur. dot. l. 17. C. eod. l. 13. ff. de hered. petit. mobiles & immobiles, quæ in commercio sunt. l. 34. § seqq. ff. de Jur. dot. fungibiles & non fungibiles: res fungibiles sunt quantitates, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt pr. 7. quib. mod. re contr. oblig.* Georg. Frantzk. *ad ff. tit. de R. C.*

An mulieres rerum dotal. sint. dominæ?

I.
Respond.
distingv,

num. 17. Johan. Rebhan. *Hodeg. Jur. cb. 2. clim. 3. par. 2. n. 19.*
Dn. D. Struve / *Exerc. 16. tb. 14.* non fungibiles sunt species. vid. Matth. Wesenb. *ad ff. tit. de R. C. num. 11.* & ex eo Joh. Rebhan. *d. l. n. 20.* Hæ autem species in dotem datæ sunt vel æstimatæ vel inæstimatæ. *l. un. §. 9. & 15. C. de R. U. A. l. 5. l. 10. C. l. 10. pr. & §§. seqq. l. 14. 16. 17. §. 1. l. 1. 18. ff. de Jur. dot. & alibi pass.* æstimatæ iterum sunt vel taxationis, vel venditionis gratia. Species æstimatæ taxationis sive intertrimenti causa in dotem dantur, ut constet, quanti res sint, si soluto matrimonio restitui debeant, ut in casibus. *l. 69. §. 7. ff. de Jur. dot. l. 21. C. eod. l. 50. ff. sol. matr. l. 1. C. de fund. dot.* venditionis verò gratia æstimantur eum in finem, ut accipiens eas res eo pretio æstimatas habeat emptas. *l. 10. §. 4. & 5. l. 16. ff. de jur. dot.* quæ venditio in dubio, si æstimatio circa dotis constitutionem adhibeatur, præsumitur. *d. l. un. §. 9. C. de R. U. A. l. 10. C. de Jur. dot.* Didac. Covarruv. *pract. quæst. 28. num. 1.* Gothofr. *ad l. 16. ff. de J. dot. lit. Z.* Farntzk. *ad ff. tit. de Evict. num. 70.* Carpzov. *J. F. p. 2. c. 17. def. 16. princ.* Hisce præmissis respondemus ad dictam quæstionem distinguendo: (1.) inter dominium revocabile & irrevocabile. Hinc quando dicitur, mariti esse dominium rei dotalis. *pr. J. quib. alien. lic. l. 9. §. 1. in fin. l. 75. ff. de jur. dot. l. 23. C. eod. l. 13. §. 2. ff. de fund. dot.* & quod hujus intuitu possit percipere fructus. *l. 7. ff. d. J. dot. per regulam in l. 12. §. 3. in fin. ff. ad exhibend.* tam naturales *l. 10. §. 3. ff. de J. dot. l. 7. §. 12. sol. matr.* quam civiles *d. l. 7. §. 2. & 10.* Item, quod ab ipso dos ante nuptias data non secutis nuptiis conditione repetatur. *l. 7. §. 3. ff. de J. dot.* quod dominium præsupponit. *l. 1. §. 1. ff. de condict. tritic. §. 14. J. de act.* vel, quod ipsi detur rei vindicatio. *l. 9. C. de rei vindic.*

*dic. quæ etiam soli domino competit. l. 23. pr. & pass. in ff. & C. de Rei vind. vel, si quando marito alii effectus juris dominici proprii attribuuntur; veluti, quod jubere possit servum dotalem heredem institutum, hereditatem adeat. l. 58. sol. matr. quod possit servum dotalem manumittere. l. 21. ff. de manumiss. l. 3. C. de Jur. dot. Item, quod dominium dotis ad ipsius transeat successores universales. l. 1. §. 1. ff. de fund. dot. l. 62. ff. de A. R. D. vid. plur. apud Johann. Harpprecht. ad pr. J. quib. alien. lic. num. 12. & seqq. Hæc omnia intelligenda sunt, quod maritus re ipsa quidem habeat dominium, verum constante saltem matrimonio, & ita dominium tantum revocabile: Si enim matrimonium solutum fuerit, morte scil. aut divortio (quod frequenter apud Romanos fiebat, uti apparet, ex t. t. ff. & C. de divort. l. si. C. ad SCt. Vellej.) tunc dos iterum redit ad uxorem, quam propterea dominium habere irrevocabile dicimus, & ad maritum dotis dominium sola legum subtilitate abiisse, apud mulierem verò naturaliter mansisse, ait Imper. in l. 30. C. de J. dot. Hinc etiam J Ctus Tryphon. dicit: *quamvis in bonis mariti dos sit, mulieris tamen est, in l. 75. ff. de J. dot. & Ulp. in l. 3. §. 5. mulieris proprium patrimonium vocat. ff. de minor. add. l. 16. ff. de relig. & sumpt. l. 14. ff. ad L. falcid. l. 4. ff. de collat. l. un. §. 14. C. de rei uxor. act.* undè etiam d. Ulp. de fundo dotali, quasi de re aliena, disserit in l. 7. §. 12. ff. sol. matr. Firmo ergo stat talo, quod maritus dominus, dominiumque rei dotalis habere dicatur, respectu habito ad matrimonium adhuc tum subsistens, & propterea revocabile saltem; mulier verò domina, dominiumque rei dotalis habere dicatur, respectu habito ad futurum matrimonii eventum. Confer. Georg.*

Frantzk. *Tr. de laudem*, c. 22. num. 20. & seqq. Arnold Vinn.
add. pr. J. quib. alien. lic. n. 2. Bened. Carpzov. *d. const.* 42.
def. 19. Dn. D. Struv. *Exerc. 30. tb. 12.* & seq. D. Henr. Hahn.
ad Wesenb. tit. de Jur. dot. n. 7. add. B. Dn. Ludwel. *Exerc.*
6. tb. 12. lit. b. Nec novum est in jure nostro, ut res aliqua ab
 eventu nominetur. *vid. l. 5. C. de bon. qua lib. l. 6. l. 8. ff. de*
grad. & affir. l. 5. ff. de testib. Sic Adam quoque à futuro e-
 ventu conjugem suam Evam, id est, matrem viventium ap-
 pellavit. *Genes. 3. vers. 20.* Procedunt autem hæc, quæ dixi-
 mus, si marito res in dotem data fuerint inæstimatæ, vel æ-
 stimatæ quidem, sed taxationis causa; Sin verò res in do-
 tem data fuerint æstimatæ & quidem venditionis gratia,
 uti in dubio præsumitur. *sicuti paulo sup. in hac tb. dix. per l.*
un. §. 9. C. de R. ul. A. tunc omninò dominium acquiritur
 marito plenissimum & irrevocabile. *l. 10. C. l. 10. §. 4. & seqq.*
l. 16. ff. de J. dot. d. l. un. §. 9. Anton. Faber. *in C. lib. 5. tit. 7.*
defin. 43. num 1. Joh. Rebhan. *d. ch. 2. clim. 2. parall. 2. n. 27.*
 add. Gothofr. *ad l. 30. C. de J. dot. lit. n.* maritus enim hoc
 in casu loco emptoris est. *dd. text.* Hisce quidem non im-
 merito quis objiciet *l. 30. C. de jur. dot.* ubi Imperator. mu-
 lieribus etiam ratione rerum æstimatarum (*quas tamen ple-*
no & perpetuo jure ad maritum transire jam probavimus. &
probat in super per l. 5. C. d. t.) soluto matrimonio vindi-
 cationem concedit, illasque earum quoque dominas na-
 turaliter mansisse pronunciat. Ad hanc Dd. variè respon-
 dent, & Salicet. Cum Gloss. mirabile hoc appellat. *in d.*
l. 30. Reinhard. Bachov. *ad Tr. v. 2. de J. tb. 10. lit. b.* & Arn.
 Vinnius. *ad pr. J. quib. ad. lic.* putant, Justinianum, *in d. l.*
de rebus æstimatis sic locutum esse, coloris saltem suæ con-
 stitutioni quærendi causa, quâ mulieribus plenissimè con-
 sulere,

fulere, illisque contra manifestam jurisrationem hoc remedium vindicationis concedere voluit. Quo facit, quod etiam Judices eos laudet, qui (& hoc contra principia juris) pro rebus quoque antidotalibus rei vindicationem dede-
rint, *in Nov. 61. c. 1. §. 1.* Bachov. *d. l.* ubi ex Bart. Salic. & aliis *add. l. 30.* addit, ad absurditatem aliqua ex parte evitandam, hoc intelligendum esse de rei vindicatione utili saltem. *add. Vinn. d. l.* inter quam tamen & directam nihil amplius differentiae superest. *l. 47. ff. de N. G.* Nihil autem interest, res æstimatò datæ mobiles sint, sive immobiles Dn. Struv/ *Exerc. 30. tb. 21.* vid. omninò Bachov. *d. disp. 7. tb. 9. lit. c.* Vinn. *ad d. pr. num. 1.* Interdum quoque non potest non fieri, ut mulier maneat domina, maritus verò saltem quoad effectum fiat dominus; veluti si actiones & jura in dotem cedantur, quæ à persona in personam transferri nequeant, e. g. si mulier ususfructum sibi constitutum in dotem cedat, tunc enim, quia ipsum jus ita infixum, ossibusque, uti Dd. loquuntur, inhæret ipsius personæ, ut ab ea avelli nequeat. *l. 66 ff. de jur. dot. l. 38. ff. de usufr. marito tantum exercitium hujus ususfructus acquiritur: sic etiam, si mulier hereditatem in dotem intulerit. l. 13. §. 10. de hered. petit. maritus eam consequitur, uti emptor hereditatis. laudat. Dn. Struv/ d. Exerc. 30. tb. 11.* quo in casu hæres, venditor scil. quia semel hæres extitit, semper hæres manet. *l. 88. ff. de hered. instit. l. 2. C. de hered. vel act. vend. & exercitium saltem actionum directarum ad emptorem transfert, qui inde fit procurator in rem & utilitatem suam. l. 8. C. de her. vel. act. vend. Conf Georg. Frantzk. ad ff. tit. de hered. vel act. vend. n. 16.* Dn. Struv/ *Ex. 23. tb. 74.* Bachov. *ad §. 1. 7. de us. & habit. ibique Arnold, Vinn. n. 1.*

quos ma-
ritus acci-
piat fru-
ctus,

quid, si
maritus
in fundo
dotali
thesau-
rum inve-
nerit?

Ex hujus quæstionis resolutione apparet etiam I. quos maritus ex re dotali accipiat fructus, faciatque suos: omnes scil. l. 7. pr. ff. l. 20. C. de J. dot. tam naturales. l. 10. §. 3. ff. d. t. l. un. §. 9. C. de rei ux. act. quam civiles. l. 7. §. 10. sol. matr. quod enim ex re mariti fit, ad ipsum etiam pertinet, per reg. Comm. in l. 12. §. 3. ff. ad exhib. l. 49. in f. ff. de rei vind. intelligendum tamen h. e. (1.) ratione fructuum, quos maritus accepit constante matrimonio: ante enim vel post percepti, doti accrescunt. l. 38. §. 12. ff. de J. dot. vid. Henric. Neuenhan / de Jur. & priv. viduit. membr. 3. sect. 8. lit. d. p. 69. Cessat enim tunc ratio, onera scil. matrimonii, propter quæ dos constituitur. l. 76. ff. d. 1. ubi autem non est complexus rationis, ibi etiam non debet esse nexus dispositionis, per tritiss. l. 31. ff. ad L. Aquil. l. 9. §. 7. vers. & licet de J. & f. ignor. l. 108. de V. O. Decian. cons. III. n. 10. (2.) intelligendum hoc est de rebus, quæ fructuum nomine veniunt. Hinc partus ancillarum dotalium inæstimatarum maritus non lucratur. l. 10. §. 2. ff. de J. dot. l. un. §. 9. C. de R. ll. A. partus enim in fructu non est. l. 28. §. 1. ff. de usur. §. 37. J. de R. D. maritus quidem fit dominus matris & conseq. etiam partus, tanquam accessorii; Verum dominium saltem habet revocabile, & finito matrimonio uxori rem principalem cum hoc accessorio restituere debet. per d. rat. in d. §. 37. Unde etiam maritus thesaurum in fundo dotali inventum non in totum lucratur, sed dimidiam partem soluto matrimonio uxori restituere tenetur, quia thesaurus non inter fructus computabitur. l. 7. §. 12. ff. sol. matr. Idem obtinet in alluvione. l. 10. §. 1. ff. de J. dot. aliisque, quæ fructuum nomine non veniunt, docente Magnif. Dn. D. Georg. Adam. Struv / Ex. 30. tb. 13. Appa-

Apparet II. ex præcedentis quæstionis decisione, ad ^{ad quem} quem spectet, si casus fortuitus acciderit, periculum dotis: ^{pertineat} ad maritum scil. interdum, interdum v. ad mulierem. Ad ^{periculum} maritum, si in dotem data fuerit quantitas. *l. 42. ff. de jur. dotis.* vel species æstimata, non attenta distinctione, utrum venditionis vel taxationis gratia facta sit: si enim priori modò æstimata fuerit, maritus ejus dominium acquirit irrevocabiliter, & vera contrahitur venditio. *l. 10. §. 4. de J. dot. l. 16. eod.* Carpzov. *J. F. p. 2. c. 42. d. 21.* Georg. Frantzk. *ad ff. tit. de evict. n. 73.* in qua certissimum est, quod periculum ad emptorem spectet. *§. 3. J. de empt. vend. l. 7. l. 8. ff. de peric. & comm. rei. vend.* etiam si mulier eas in usu habeat. *l. 51. ff. sol. matr. l. 69. §. 8. ff. de J. dot.* si vero posteriori modo, taxationis scil. causa, æstimatò data fuerit, quamvis tunc maritus dominium saltem revocabile habeat, & propterea speciei debitor sit. *l. 21. C. d. t. l. 50. ff. sol. matr.* certum autem est, quod debitor speciei ejus periculum non sustineat *l. 23. ff. de V. O.* limitatur tamen hæc regula, nisi debitoris culpa, mora, vel pactum intervenerit. *c. fin. x. depos.* vid. Arnold. Vinn. *ad §. 2. J. quib. mod. re contr. obl. num. 6.* quia igitur in hac taxatione hoc simul tacitè inter partes conventum esse videtur, ut maritus re peremptà ejus æstimationem præstet. *l. 21. ibi: diminuta vel deperdita C. de J. dot.* meritò quoq; ad ipsum spectare dicitur periculum: cum *secund. comm. juris regulam*, æstimatio transferat periculum. *l. 1. §. 1. ff. de æstimat.* Hinc etiam, si marito res simpliciter & non æstimata, vel taxationis gratia æstimata bonà fide data fuerit, ob evictionem ejus contra mulierem nulla datur actio. *l. 69. §. 7. ff. junct. l. 1. C. de J. dot.* vid.

Georg. Frantzk. *ad ff. tit. de evict. n. 522. & seqq. inprim. num. 531.* Magnif. Dn. D. Georg. Adam. Struv. *d. Exerc. 30. th. 10.* Hinc generaliter inquit Ictus: *interest viri, res non esse aestimatas, idcirco ne periculum rerum ad eum pertineat, in l. 10. ff. de j. dot. & Imper. aestimatarum rerum maritus quasi emptor & commodum sentiat, & dispendium subeat, & periculum expectet, in sep. all. l. un. §. 9. C. de R. ll. A.* Ad mulierem verò spectat periculum, si res dotales inæstimatæ datae fuerint. *d. l. 10. pr. de j. dot.* Dn. Henr. Hahn. *ad Wesenb. d. t. n. 7.* non obstante, quod constante matrimonio maritus illarum fit dominus, *per jura sup. th. 28. alleg.* nam periculum quidem domini est. *l. 9. C. de pign. act.* sed tum demum, nisi ejusdem rei sit debitor, tunc enim periculum creditoris (mulieris) est, *per sup. d. l. 23. ff. de V. O. Conf. Georg. Frantzk. ad ff. tit. de peric. & comm. rei vend. n. 10. & seqq.* Nihil autem interest, res dotales inæstimatæ mobiles fuerint siue immobiles. *d. l. 10. pr. & §. 1. Dn. Bened. Carpzov. d. c. 42. def. 19. in fin. & def. seq.* cujus tamen ratio ibi subjecta nimis generalis & haud sufficiens esse videtur.

XXXI.

Quam
culpam
praestet
maritus in
dot.

Elucescit III. ex haftenus dictis quam maritus circa res dotales praestare debeat culpam. Demonstravimus namque, quomodo maritus si dominus, & quas res dotales in suis habeat bonis: eandem ergo diligentiam, quam dominus rebus adhibet suis, in illis quoque praestare debet. *l. 17. ff. de j. dot.* nimirum mediam, quæ Græcis vocatur μέση ὀπίμεια, cui opponitur culpa levis. Arnold. Vinn. *ad §. 2. j. quib. mod. re contr. obl. n. 9.* Conf. Magnif. Dn. D. Struv. *Exerc. 19. th. 15. & mult. seqq.* Praestat nimirum maritus in rebus dotalibus, inæstimatis scil. dolum, culpam

pam latam & levem. *d. l. 17. l. 18. §. 1. l. 25. §. 1. l. 66. ff. sol. matr.*
 Carpzov. 7. F. p. 2. c. 42. d. 19. n. fin. absolute quidem in *dd.*
text. ponitur verbum *culpa*; Verum ex usu juris culpa levis
 indigitatur, uti complusculis locis videre est. *l. 11. ff. de N. G.*
l. 5. §. 3. ff. de in lit. jur. l. 5. §. 2. ff. commod. l. 23. ff. de R. 7. l. 11.
l. 25. §. 16. ff. famil. Erisc. l. 1. §. 35. ff. depos. §. 3. 7. de obl. que
ne contr. §. ult. 7. de societ. l. 3. §. 1. ff. naut. caup. stab. & alibi
pass. nisi tamen subjecta materia repugnet, ut in *§. 6. 7. de*
susp. tut. Conf. Bachov. in *Comm. Inst. ad d. §. 6. Frantzk.*
Exerc. 3. qu. 8. Ex. 11. quest. 7. n. 13. non verò maritus præstat
 culpam levissimam. Christ. Besold. *T. de cas. fortuit. cap. 8.*
sect. 23. Suevius. *ad l. 23. ff. de R. 7. reg. 3. ex. 5. Bocer. ibid. c.*
4. n. 101. & seq. cum hîc utriusque versetur utilitas. *d. l. 5. §.*
2. ff. commod. l. 23. ff. de R. 7. Dn. Henr. Hahn. *ad Wesf. de 7.*
dot. n. 9. Ita autem ad culpam levem obstrictus est, ut ne pa-
 cisci possit, ut causam solummodo præstet, idque propter
 favorem dotis *l. 6. ff. de fund. dot. secus enim aliàs est. d. l. 5.*
§. 2. comm. l. 1. §. 6. ff. depos. d. l. 23. de R. 7.

XXXII.

Dotis repetitionem quod spectat, illam undiquaque
 privilegiis munitam esse, nullus non, cui de meliore luto
 finxit præcordia Titan, de jure fatebitur. De jure qui-
 dem Digestorum mulieri ad dotem repetendam compe-
 tit saltem privilegium personale. *l. 19. ff. de reb. aut. jud.*
possid. aliàs l. 4. de privil. cred. cujus vi chirographariis qui-
dem præferebatur, hypothecariis verò postponebatur. l. 9.
C. qui pot. in pignor. & hoc privilegium personale competit
 etiam uxori, uti *Dd.* loquuntur, putativæ. *l. 22. §. fin. ff. sol.*
matr. Item sponsæ, quæ scil. spe futuri matrimonii dotis
 nomine aliquid dedit, & id nuptiis non secus repetit. *l.*

Ratione
 dotis repe-
 tit.

An mulie-
res etiam
expressam
anter hy-
pothecam
habentib.
preferan-
tur?

17. §. fin. & l. seq. ff. de reb. autb. jud. Postea verò Imper. Ju-
stinianus, quo mulieribus plenius consultum sit, constituit,
ut uxor ratione dotis in omnibus mariti bonis tacitam ha-
beat hypothecam, in l. un. §. 1. C. de rei ux. act. cum quo con-
cordat Fürstl. Würt. Land R. p. 2. tit. 8. §. Desgleichen
seyn auch den Weibern ihrer Ehemänner Haab und Güther/
umb ihre zugebrachte Heyrath, Güther/stillschweigend hypo-
thecirt und verpfändet. & p. 1. tit. 75. Joach. Wibel. de con-
tract. mul. §. 1. 34. Dn. Wolffg. Adam Lauterbach / in Tr.
de differ. jur. comm. & Wurt. add. tit. 75. th. 95. & seq. & se-
quenti anno, quia illis nunquam satis propter causas supra
th. 11. notatas consultum putavit, utque in omnem even-
tum securæ sint, cum hac qualitate auxit, ut omnes credito-
res, etiam anteriorem expressam hypothecam habentes,
antecedat in l. 12. C. qui pot. in pign. Certant quidem & con-
certant Dd. de hac posteriori prærogativa, uti videre est a-
pud Joh. Harpprecht. ad §. 4. 7. quib. mod. re contr. n. 261.
& seqq. ubi in utramque partem infinitos cumulat Dd. Et
communis ferè Schola in Negativam abiit, an rectè? du-
bito: quod enim mulier creditores anteriorem etiam ex-
pressam hypothecam habentes antecedit, probare vide-
tur non solum generalis in d. l. 12. §. 1. subjecta ratio, ubi
Imper. ait: *Quis enim earum non misereatur propter obse-
quia, quæ maritis præstant, propter partus periculum & ipsam
liberorum procreationem;* Verùm insuper hoc etiam per-
spicuè apparet (I.) ex generalitate verborum, non tantum
d. l. 12. in pr. ibi: *contra omnes & c. habeant privilegia, &
creditores alios antecedant, licet fuerint anteriores;* sed et-
iam Nov. 109. c. 1. ibi: *ut etiam prioribus creditoribus præpo-
natur & c.* ubi quidem Dissent. captant verbum privilegi-

um, sed frustra vid. Dn. Bened. Carpzov. 7. F. p. 1. c. 28. d. 65. n. 7. (2.) ex principio d. l. 12. ibi: *assiduis mulierum additionibus inquietati sumus, per quas suas dotes deperditas esse lugebant, & ab anterioribus creditoribus substantias maritorum detentas &c.* quod certè minus rectè ita explicatur: mulieres Imperatorem inquietasse propter tacitas tantùm hypothecas: quam facilè enim eludi posset hæc constitutio; v. g. si fiscus vel alii, quibus hypotheca tacita à lege concessa, expressa sibi prospexerint. (3.) ex Nov. 97. c. 4. ubi mulieri præfertur saltem ille, qui ad militiam emendam credidit: Exceptio autem in casibus non exceptis confirmat regulam, *per vulg.* (4.) per argumentum firmissimè concludens ex d. Nov. 97. cap. 3. ubi mulier præferri dicitur illi, qui specialiter credidit in rem emendam, & sibi expressa conventionem de hypotheca prospexit, qui tamen sine dubio omnibus creditoribus non tantum tacitam, sed etiam expressam anteriorem hypothecam habentibus antefertur. l. 7. C. qui pot. in pign. (5.) ex eo, quia hæc ipsa distinctio, hypothecæ, scil. tacitæ & expressæ, in hoc puncto Prælationis Juri civili planè incognita, & purum purum figmentum est, uti vocat B. Dn. Frantzk. *ad tit. qui pot. in pign. num. 52.* eadem enim hic est vis taciti quam expressi, nec majorem vim legis constitutio habet in constituendo pignore tacito, quam voluntas in pignore privato, per l. 2. C. de jur. fisc. ubi expressè dicitur, si maritus, priusquam uxori res suas pro dote obligaverit (*non-dum enim isto tempore uxor tacitam hypothecam habebat*) cum fisco contraxerit, fiscum causam pignoris prævenisse. l. 8. C. qui pot. in pign. ubi dicitur, Rempubl. præferri fisco, si prior hypothecam accepit. Ergo à contrario

sensu, si postea accepit, non præfertur. Vid. Reinhard. Bachov. *ad Tr. v. 2. d. 24. thes. 6. lit. e.* & ex eo laudat Frantzk. *d. l. num. 30.* ubi pluribus hanc sententiam defendunt, & ad contraria quoque respondet Bachov. *d. disp. 24. tb. 7. lit. b.* add. Bened. Carpzov. *d. def. 65.* Matth Berlich. *p. 1. concl. 65. num. 6. & seqq.* Joh. Harpprecht. *ad d. §. 4. 7. quib. mod. re contr. n. 26. & seqq. & ad §. 29. 7. de act. n. 7. & seqq.* Ant. Fab. *lib. 13. conj. 11.* eandem etiam amplectitur Dn. Henr. Hahn. *ad Wesf. tit. de privil. cred. n. 4. p. 755.* Georg. Frantzk. *d. l. 52.* Dn. Wolffg. Adam Lauterbach / *de diff. Jur. Comm. & Wurt. d. l. Arn. Vinn. ad §. 29. 7. de act. n. 3.* Ben. Carpzov. *de Jur. fœm. dec. 5. pos. 5.* ubi *n. 31.* rectè subjungit, quod nec propterea Imperator noster, quia hoc privilegio juri anterioris hypothecarii non parum præjudicavit, ipsique ita injuriam intulit, iniquitatis argui possit: nam licet videatur, quædam injuriæ species, si nudè & simpliciter consideretur, quatenus scil. anterioris hypothecarii conditio deterior redditur; attamen hanc injuriæ speciem exsuperat favor dotis, cui publica quodammodo implicata est utilitas. *l. 1. ff. sol. matr. l. 2. ff. de J. dot. l. 18. de reb. autb. jud.* cujus intuitu sæpius jus privatorum mutatur. add. Bachov. *d. lit. h.* & ita quoque in hac ipsa prælationis materia lex fiscum, etiam pignora *antiora* habentibus, quoad tributa & primipilatus administrationem præfert. *l. 1. C. de priv. fisc. l. 3. C. de primipil.* Dn. Hahn. *d. l. n. 5. vers. sponsa.* Item, eum, qui sumptus funeris *Leichkosten* / fecit *l. 45. ff. de relig. & sumpt. l. fin. §. 9. C. de jur. delib.*

XXXIII.

Quid moribus de

Utut hanc nostram sententiam eleganter ex Juris civil. dispositione prælaud. Dd. defendant; Contrarium tamen

men complurimis in locis receptum, imò singulariter sanc- ^{bac quest.}
 citum est, ut nimirum mulieres creditoribus tacitam tan- ^{obtimeas}
 tum, non etiam expressam hypothecam anteriorem ha-
 bentibus præferantur. Joac. h. Mynsing. 4. observ. 13. quidem
 scribit, quod inclytum Judicium Camerale secundum no-
 stram ceu jure civil. veriore sententiam judicaverit;
 Verum contrarium attestatur Andr. Gail. 2. obs. 25. num. 10.
 ubi ait: *nec memini in Camera ab ea opinione* (contraria
 scil.) *meo tempore unquam recessum fuisse.* Et autor decis.
 seu præjud. Cam. tom. 3. verb. *hypotheca* inquit: *Quamvis*
Mynsing. affirmativam in observ. mordicus tueatur, tamen
pro negativa in Camera pronuntiatur. In Foro Saxon. adest
 lex publica Electoral. Ord. Proc. Jud. tit. 43. § part. 1. const.
 28. vid. *ibid.* Dan. Moller. n. 33. Dn. Carpz. def. 63. ubi hoc
 refert præjudic. *So werden der Wittiben ingesamdt die*
bemelte 50. Gilden/so der Ehemann in dotem empfan-
gen/vor allen andern seinen Gläubigern/so auff seinen
Gütern nicht ältere ausdrücklichere Verpfändung er-
langet/vor voll billich bezahlet V. R. W. Item etiam in
 Foro Würtenb. observari, in *thes. praced.* diximus, ubi add.
 Befold. *disp. 1. tb. 149.*

XXXIV.

Diximus in *tb. 32.* privileg. saltem personale com-
 petere etiam mulieri putativæ, imò & sponsæ, per l. 22. §. f.
sol. matr. § l. 17. §. cum l. seq. de reb. auth. jud. Verum, cum
 jura mulierum Jure Novo pinguiora facta sint, per d. const.
 in l. 12. C. qui pot. in pign. dubitatur, num etiam ad illas quo-
 que d. *Nova constitutio* extendenda sit? Strictè quidem ^{an nova}
 si velimus loqui, hoc negandum videtur: Imperator e- ^{const. in l.}
 nim in dicta constitutione hypothecam legalem concessit ^{12. C. qui}
 saltem ^{pot. in}
^{pign. ex-}

extendenda
ad uxores
putativ. &
sponsas!

saltem uxori ratione dotis; putativa autem uxor, quæ scil. justam se uxorem putat, cum non sit justa, in casibus lege non exceptis uxoris nomine non venit. *vid. l. un ff. und. vir & ux. l. 1. §. fin. ff. pro dot.* & cum illa matrimonium contractum non censetur: siquidem ubi injustum matrimonium, ibi nulla uxor, nulla dos intelligitur. §. 12. *J. de nupt. l. 3. ff. de J. dot.* Ergo nec privilegiaria hæc constitutio ad illam extendenda. Nam privilegia in legibus exorbitantibus (qualis est *d. l. 12.* quia propriè ab orbita, h. e. communi & lata via juris divertit) non sunt amplianda. Georg. Frantzk. *ad ff. tit. de Legib. num. 57. & seq.* neque ob identitatem rationis. *c. 9. x. de privil. clement. 1. de cens. exaction. l. 1. §. 2. ff. de const. P. P. §. 6. J. de J. N. G. & C. ibique Arn. Vinn. n. 3. l. 14. ff. de leg. privilegiorum enim virtus si- ve efficacia, inquit, Frantzk d. l. n. 58. non omninò & essen- tialiter in ratione, sed potius in voluntate concedentis po- sita est. vid. l. 27. ad fin. C. de testam.* Et eadem etiam re- sponderi possunt ad sponsam: cum nec hæc ante sacerdota- lem benedictionem propriè uxor, & res ipsius in dotem data propriè dos dicatur. *l. 20. C. de donat. ant. nupt. l. 3. ff. de J. dot.* rectè ergo etiam privilegium dotis cessabit: non entis enim nullæ sunt qualitates. *l. 22. ff. quand. dies leg.* Bened. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 24. def. 5.* ubi hisce formalibus re- fert præjud. Diweil ihr aber dennoch selbst berichtet / daß eurer Tochter Bräutigam vor der Priesterlichen Copula- tion, und also vor vollzogener Ehe/ verstorben/etc. So hat sich auch euer Tochter in des Bräutigams Güthern / einiges Juris tacitæ hypothecæ nicht zu erfreuen. Restringit qui- dem hoc Dn. Hahn. *ad Wes. tit. in quib. caus. pign. vel hy- potb. tac. ad sponsam de futuro.* Verum, quod idem di- cendum

cendum sit de sponsa de præsenti, non est quod dubito. Sponsalia siquidem de præsenti non sunt verum matrimonium. Vacillat quidem in hac quæstione Dn. Bened. Carpz. *an Sponsa- p. m. & mox hanc, mox illam amplectitur sententiam; sed in J. C. def. 130. & 134. rectè Negativam defendit, ubi sponsalia de præsenti à matrimonio differre docet* (1) *denominatione*, quod omnibus patet. (2) *definitione*: sponsalia enim sunt promissio. *l. 1. ff. de sponsal.* at non matrimonium. *vid. §. 1. J. de patr. potest.* (3.) *causa efficiente*: in matrimonio enim requiritur consensus matrimonialis, in sponsalibus saltem sponsalitus. (4.) *Subjecto*: nam intra tempus luctûs sponsalia contrahi possunt, non verò matrimonium *l. 10. §. 1. ff. de his qui not. inf.* (5.) *forma & fine*: sponsalia fiunt, ut obligentur partes ad matrimonium contrahendum; matrimonium verò est vinculum indissolubile sobolis procreandæ gratia (6) *Effectu*: per sponsalia vinculum fit inter sponsum & sponsam; per matrimonium verò ipsum jus corporis statim transfertur. Unde *I. à causâ Effic.* argumentor: ubicunque non est affectio conjugalis & consensus matrimonialis, ibi non est verum matrimonium; Atqui in sponsalibus de præsenti talis non est: Sponsalia enim contrahentes consentiunt tantum ut sponsus & sponsa, & ut fiant conjuges; matrimonium verò contrahentes ut vir & uxor, & ut jus corporis sui transferatur, quod hodiè demum fit in ipsa sacerdotali benedictione, uti patet ex ipsa formula benedictionis, quâ sacerdos interrogat: *Wolt ihr sie zu eurem ehlichen Gemahl haben?* non verò *habt ihr sie genommen.* Confer. elegant. Henr. Brouvver. *de Jur. Connub. l. 2. c. 27. per tot. inprim. n. 17.* II. *à forma*: ubicunque non est vinculum animorum in-

dissolubile sobolis procreandæ gratia constitutum, ibi non est verum matrimonium; Atqui in d. sponsalibus non est vinculum in dissolubile sobolis procreandæ, sed matrimonii contrahendi gratia, quia teste experienciâ non solum malitiosa desertione vel adulterio, uti matrimonium, sed etiam ob inimicitias & alias ob causas dissolvuntur, uti docent Magnif. Dn. D. Christophor. Philip. Richter/ *p. 1. decis. 8. num. 9. & 13. Carpzov. J. C. d. l. 2. def. 176. & seqq.* Suâ sponte inde sequitur, quod nec ad sponsam de præsentis d. nova constitut. *in l. 12.* pertineat: cum nec illa uxoris nomine propriè veniat. Stat ergò, quod uxori putativæ & sponsæ, sive de futuro sive de præsentis jus tacitæ hypothecæ non competat, sed privilegium saltem personale. *arg. l. 27. C. de testam.*

XXXV.

Verum enim verò licet hoc per dictas rationes juris ita rectè defendi possit, ad mentem tamen Imperat. Justiniani si respiciamus, certè vix ac ne vix quidem ipsis privilegium tacitæ hypothecæ denegare possumus: siquidem illa ipse ratio, quæ in uxore propriè sic dicta Justin. movit, obtinet etiam in putativa & sponsa, favor. scilicet dotis propter Reipubl. interesse. *l. 17. §. 1. l. 18. ff. de reb. ant. jud.* Respondent quidem Dd. hanc ipsam solam rationem non movisse Imperat. sed periculum partûs, & obsequium maritis præstandum. *d. l. 12. C. qui pot. in pign.* Quod verum quidem est; sed videamus etiam rationem *in Nov. 97. c. 3.* (ex quo c. privilegium *d. l. 12.* confirmari antea *thes. 32.* dixim.) allegatam, ubi Imper. *ad fin.* ita loquitur: *infirmi- tatem namque muliebris naturæ satis novimus &c.* Quæ ratio certè generalis est, & de uxore putativa & sponsa æque

æque intelligi potest, ac de uxore propriè sic dicta. Deinde, si dictas rationes *in d. l. 12.* penitius consideramus, sunt magis causæ impulsivæ & positivæ (quibus cessantibus, non statim, *uti vulgo traditur*, cessat ipsa dispositio) quam finales & naturales: aliàs enim mulieres steriles vel improles hoc privilegio nunquam gauderent, contra mentem tamen Imperatoris, ut elegant. docet Dn. Hahn. *ad Wesenb. tit. de privileg. cred. n. 5.* add. Reinhard. Bachov. *ad Tr. d. thes. 7. lit. b. vers. & in matrim. putativo, & vers. etiam in sponsa.*

XXXVI.

Ita autem hoc prælationis privilegium mulieribus competit ut nihil intersit, licet res, *Imperat. loquitur*, dotales non amplius extent, sed quocunque modo vel dissipatæ vel consumptæ sint, modo re ipsa fuerint parti mariti datae. *d. l. 12. §. 1. C. qui pot. in pign.* Requiritur ergo ut re ipsa, id est, actualiter dotem annumeraverint: promissa enim non sufficit. Henricus Neuenhahn/ *de jur. & privileg. viduit. membr. 3. sect. 8. pag. 72.* Debet igitur mulier, si hoc prælationis privilegio uti vult, probare, dotem realiter esse illatam, ad cujus tamen probationem non sufficit ipsa confessio mariti: hujus enim confessio sibi saltem ejusque hereditatibus præjudicat, non verò creditoribus. *l. 2. C. de dot. caut. non num.* & meritò pro suspecta habetur. Dn. Bened. Carpzov. *J.F. p. 1. c. 28. d. 72.* & *in def. 74.* subjungit præjud. Dnn. Scab. ita conceptum: P.P. So ist Sie für allen Dingen. Weil Sie nicht mit des Mannes Erben/ sondern mit den Creditoribus zu thun hat/ solches ihr Einbringen anderer Gestalt/ dann durch des Mannes Quittung/ und/ wie recht/ entweder durch gerichtlichen Schein/ oder Zeugen dar zu thun und

Ratione hujus privileg. prælationis nihil interest, seu res adhuc extet sive consumpta sit. Requir. autem ut actualiter annumeretur.

und zu erweisen schuldig. De dote confessionata plura dicere superfedeo. Eleganter illam examinat per ampliat. & limitationes laudat. Carpzov. d. c. 28. def. 73. & seqq. & in Tr. de jur. fam. dec. 5. pos. 6. Dionys. Gothofr. in not. ad d. an marit. l. 12. §. 1. lit. x. Dn. Hahn. ad Wesf. d. n. 5. Hoc saltem ex confessio Carpzov. addo: quod mariti confessio proficua omnino profit mul- mulieribus sit, si nec reliqui creditores fortiori documen- tieribus, si to debiti numerationem probare possint: in hoc enim reliqui casu, quia mulieris & reliquorum creditorum eadem est creditor. ratio, meritò mulier tanquam favorabilior, præfertur. arg. non fortio- l. 70. ff. de jur. dot. l. 1. ff. de sol. matr. add. Andr. Gail. lib. 2. ra habeant obs. 81. n. 2. & seqq. Hinc ita sententiam pronunciarunt Dnn. documen- Scab. Lips. Es wäre dann/ daß die andern Creditores ihre ta. Forderung und würckliches Darlegen anderer Gestalt auch nicht/ als durch des Schuldners Bekäntnuß und Handschrift erweisen und beylegen möchten; Auf den Fall hätte sich be- meldte eure Pfleg-Frau des juris prælationis auch auf vorge- legte ihres Mannes bloße Quittung zu erfreuen/ B. X. W. apud Carpz. d. l. def. 76.

XXXVII.

Præferri autem aliis creditoribus (inquit Imper.) in hypothecis tunc censemus, cum ipsa mulier de dote sua experiatur, cujus solius providentia hoc induximus, in §. 29. 7. de act. & in Nov. 62. in fin. aliis enim omnibus præter mulierem, hujusmodi privilegia, neque ex antiquo dedi- mus, neque nunc damus. Patet indè (1.) hoc privilegium Est hoc privileg. personalis. personalissimum esse, nec ad heredes transire, per l. 196. de R. J. l. 12. cum l. seq. ff. sol. matr. ac in terminis terminantibus respondet Imper. in Nov. 91. pr. Ad heredes dico, sed in- tellige extraneos; quorum nomine hic omnes veniunt, exceptis

exceptis liberis. Et quamvis liberi quoque respectu habito ad heredes suos, matri pro extraneis habeantur. §. 3. 7. de *hered. qual. & diff.* attamen propter summam conjunctionem non prorsus extraneorum loco, sed ex jure sanguinis ad instar suorum habendi sunt. Hinc est, quod liberi tam patris quam matris, tam vi paterni quam materni hereditatem non additam, æque sicut sui, ad posteros suos transmittant. *l. un. C. de his qui ant. apert. tab. her.* Unde etiam Imper. noster Justinianus, Legislator æquissimus disertissimè hanc ipsam, quam matribus dedit, prærogativam ad liberos extendit *in d. l. 12. §. 1. vers. exceptis. C. qui pot. in pign. & d. Nov. 91. in med. pr. Arn. Vinn. ad d. §. 19. 7. de act. n. 5.* Ex quibus textibus rectè inferri potest, hoc ipso, quod hoc privilegium prælationis ad heredes transit, regulam communem: privilegia scilicet personalia ad heredem non transire. *d. l. 196. ff. de R. 7. non inverti:* ad liberos enim transit non *quâ simpliciter heredes*, & jure hereditario; sed *quâ liberos heredes*. quatenus scilicet Imperat. hoc ipsis propter jus sanguinis materni specialiter concessit. vid. Bachov. *d. tb. 7. lit. b. vers. hoc privileg. etiam mulierum liberis & lit. d. in fin.* & ex eo Carpz. *p. 1. c. 28. def. 96.* Georg. Frantzk. *lib. 1. res. 14. n. 52.* ubi argumenta Dissent. Ant. Fabri, (*ICTi aliàs acutissimi ingenii ac judicii, quo encomio ipsi dignatur laud. Carpzov. 7. F. in præfat.*) *lib. 8. conject. 13.* eleganter examinant, illaque ad nihilum redigunt. Diversa itaque sunt jus, scilicet privilegii, heredibus concessum, & jus in heredes transitorium. Nec novum in jure nostro est, ut privilegia parentibus indulta, & sic personalia, etiam liberis concedantur: Sic Professorum privilegia, quamvis personalia sint, tamen ex iis quædam ad

An mulie-
res hoc
prælat.pri-
vilegium
ascenden-
tibus cede-
re possint?

uxores & liberos extenduntur. *l. 6. C. de profess. & Med.*
Item, privilegia Clericis de immunitate concessa ad uxo-
res quoque & liberos eorundem porriguntur. *l. 2. §. 4. C.*
de Episc. & Cler. Annon ergò mulieres hoc privileg. præ-
lationis heredibus suis ascendentibus vel collateralibus,
quos modò *extraneos* vocavimus, cedere possunt? quod
ex præcedentibus facillime negatur. Hinc illud axioma:
quod non est ad heredes transmissibile, etiam non est
cessibile, per *l. 42. ff. de admin. & peric. tut. ibique Dd. l. 19.*
§. 1. ff. de reb. autb. jud. Moller. *lib. 1. semestr. 15. num. 5.*
Carpzov. *d. c. 28. def. 95. num. 6.* Frantz. *d. resol. 14. num. 7.*
ubi tamen n. 50. hoc intelligendum esse ait, quod privile-
gium cedi non possit, ut post mortem demum cedentis
allegetur; sed huic restrictioni contrariatur generalis
rationis in *d. l. 42.* subjectæ, ubi generaliter dicitur, ideo
privilegium pupillo concessum procuratorem in rem
suam, vel ejus heredem non habere, quia personæ, quæ
meruit favorem, non causæ succurritur; Imò loquitur
d. l. 42. de tali quoque casu, quo privilegium ante mortem
cedentis allegari posset: affirmat enim Jctus, quod tu-
tori, qui procurator in rem suam factus, hoc privilegium
denegetur; quomodo autem procurator in rem suam di-
ceretur, nisi à pupillo constitutus fuisset? Conf. Matth.
Berlich. *p. 1. conclus. 65. num. 108.* Hæc tamen, quæ dixi-
mus de heredibus ascendentibus & extraneis, restringunt
Carpzov. *d. c. 28. def. 99. & de jur. fœm. dec. 5. pos. 5. num. 30.*
& Matth. Berlich. *d. conclus. 65. num. III.* ad solum prælatio-
nis privilegium; ipsam verò tacitam hypothecam tan-
quam jus reale ad heredes transire docent. Prætereundem
autem hic non est, quod hoc prælationis privilegium ad
eos

cos tantum liberos porrectum sit, qui ex eodem matrimo-
 nio, ex quo dos petitur, procreati sunt. *d. l. 12. §. 1. vers. Datur tan-*
exceptis. Hinc denegatur hoc privilegium liberis, quos *tum liberis*
 uxor ex alio habuit marito: hi enim nihil juris habent *qui ex eod.*
 in rebus prioris mariti, contra quas scilicet hoc privile- *matrim. ex*
 gium *d. vers. exceptis. ibi: contra paternas res &c. con-* *quo dos*
 cessum est. *petitur,*
nati sunt.

XXXVIII.

Patet (2.) hoc privilegium hypothecæ qualificatæ mu- *2.*
 lieribus competere saltem ratione dotis: Ita enim *inquit* *Competit*
Imper. in d. §. 29. 7. de act. cum ipsa mulier de dote sua expe- *hoc privil.*
riatur. Cessat igitur in bonis paraphernalibus. *d. l. 12. Andr. prelat. tan-*
Gail. 2. obs. 92. n. 2. non tamen in his quoque prorsus legum *tum rat.*
 beneficio destitutæ sunt: datur enim ipsis horum intuitu *dotis. quid*
 in bonis maritorum, quamvis non hypotheca qualificata, *in bonis*
 tamen simplex. *l. fin. C. de pact. convent. l. 29. C. de jur. dot. parapher-*
 cujus vigore chirographariis & hypothecariis, sive tacitam *nalibus.*
 sive expressam posteriorem habentibus præferuntur, *pro-*
pter reg. in hac mater. tritiss. qui prior est tempore, potior
 est jure. Joach. Myns. *cent. 5. obs. 4. n. 3.* ubi attestatur, hoc
 ipsum Summum Imperii Tribunal practicasse. Matth.
 Berlich. *d. conclus. 95. n. 63. & seqq. Carpzov. d. c. 28. de fin. 86.*
 Cum autem bona paraphernalia dupliciter accipiantur,
 vel 1. *latè* pro omnibus mulieris bonis, quæ extra dotem
 habet, sive marito dederit, sive non, in quibus de Jure civ.
 uxore prohibente maritus planè nihil juris habet *l. 8. C. de*
pact. convent. Johan. Ruding. *observ. jur. Camer. & Sax.*
cent. 2. observ. 12. n. 9. vel 2. *strictè* pro iis tantum bonis, quæ
 marito extra dotem tradidit, exclusis istis, quæ sibi reserva-
 vit, *l. fin. C. d. t.* alias bona receptitia dicuntur, de quibus
vid.

vid. Joachim. Wibel. *de contr. cap. 3. §. 8. num. 29.* Quæritur ergò, an hic lata, an verò stricta significatione accipiantur? Quod strictè, pro iis scilicet, quæ extra dotem maritus accepit, accipienda sint, ipsa suadet ratio, quia in his tantummodo maritus habet administrationem. *vid. d. l. fin.* Et in dubio bona mulieris non dotalia, sed paraphernalia censentur, *secundum Dd. commun. sententiam.* Georg. Frantzk. *lib. 2. resol. 5. num. 76.* Jac. Menoch. *l. 3. præf. 8.* add. Dn. D. Struyel *Exerc. 30. tb. 6.* dotis enim constructio facti est. *l. 1. C. de dot. caut. non num.* & propterea non præsumitur, sed probanda erit. *l. 12. §. 2. ff. de capt. & postl. revers. l. 13. §. fin. de publ. in rem act.* Anton. Fab. *in C. lib. 5. tit. 7. def. 18. n. 2.* Andr. Gail. *2. obs. 82.* & dos sine matrimonio esse nequit. *§. 12. 7. de Nupt. l. 3. l. 48. ff. de 7. dot. l. fin. C. de donat. ant. nupt. l. 24. C. de nupt.* matrimonium verò sine dote subsistere potest. *l. fin. C. de repud.* de dotis probatione videri potest Bened. Carpz. *7. F. p. 2. c. 16. def. 11. & p. 1. c. 28. def. 87.* ubi etiam docet, sub verbo *Heyraths: Guth/* non bona paraphernalia, sed dotalia saltem intelligi, quia id, quod moris est, observatum esse censetur, *per l. 31. ff. de edil. edict.* Hinc ita pronunciarunt Dnn. Scab. Lips. *Ob gleich unter dem Wort Heyraths: Guth allein das Ehe-Geld und nicht die Paraphernalien oder was die Frau sonst ihrem Mann zubracht/ zu verstehen ic.*

XXXIX.

*Quid in
muneribus
nuptial.*

An verò munera nuptialia, quæ vulgò *Hochzeit: Geschenke/ & Saxonibus infer. Brauttasel-Gelder/* vocantur, dotis nomine veniant, quærere lubet? Si expressè in dotem sunt data, res caret dubio: Si verò simpliciter saltem tempore nuptiarum marito data sunt, aliud dicendum videtur,

videtur, per regulam: quia bona mulieris in dubio paraphernalia non dotalia censentur, *uti in tb. preced. dict.* Sed hoc non obstante, nihilominus ea dotalia censer, & conseq. ratione illorum mulieri privilegium hypothecæ qualificatæ competere putamus, quia prædicta regula cessat, si conjecturis probari possit, bona dotis causa data esse. *arg. l. 9. ff. d. jur. dot.* quam conjecturam hic inducit sola mentio nuptiarum, & postea tempus contracti matrimonii. Ant. Faber. *d. def. 18.* & ex eo Carpzov. *d. c. 28. def. 88.* Et hæc procedunt, si nuptiæ impensis mulieris factæ sint. Quæritur autem, si utriusque & sponsi & sponsæ factæ sunt? Hoc in casu cujus conjugum lucro munera cedant, jamdudum controversum fuit, & Bartol. *in lib. 10. §. 5. ff. de vul. & pup. subst. num. 4.* distinctionem fecit inter dona amicorum cognatorumque sponsi & sponsæ, & sponsi amicorum dona sponso; sponsæ verò amicorum dona sponsæ cedere statuit; Verum quid respondet Bartol. ad dona extraneorum, qui nullius conjugum cognati sunt? Rectius ergo Dn. Carpz. hic ad intentionem donantium respiciendum esse, qui cum procul dubio tam sponso quàm sponsæ dona offerant, rectè dehinc utriusque bona communia, ac inter eos dividenda esse, existimat *per l. 10. ff. d. donat. 7. F. pr. 3. c. 22. d. 1.* quam sententiam etiam æquisimam judicat Dn. Hahn. *ad Wesf. tit. de jur. dot. n. 11. ad fin.* Ex quo apparet, quod & hoc in casu mulier ratione partis suæ dimidiæ privilegium prælationis habeat. Carpzov. *7. F. p. 1. c. 28. d. 88. n. 4. & seq.* ubi in Scab. Lips. ita pronunciandum tradit: Da eures Ehemannes Gläubiger in seinen Güthern nicht ältere ausdrückliche (idque propter *p. 1. c. 28. & ord. proc. Jud. tit. 43. vid. sup. tb. 33.*) Verpfändung oder sonst bessere Berechtigung

Zeit erlangt hätten etc. So würde euch vor denselben euer einzugebracht Guth zusammt dem halben Hochzeit-Geschenke/ so viel ihr dessen beweisen möchtet/ billich bezahlet/ B. N. W.

XL.

*Datur mulieribus
Jus prælationis à
tempore
promission.*

Nondum tandem ratione rerum dotis nomine venientium, quod Jus prælationis mulieribus respectu illarum detur in bonis maritorum etiam à tempore promissionis, id est, quamprimum hodiè per benedictionem sacerdotalem uxor marito copulata est vid. Bened. Carpzov. J. F. p. 2. c. 24. def. 1. Andr. Gail. 2. obs. 84. n. 3.

XLI.

*Quid in
donationibus pro-
pter nupt.*

In donationibus propter nuptias quoque, de quibus vid. §. 3. J. de donat. ibique. Comment. §. l. 20. C. de donat. propter nupt. mulieres privilegiatae sunt; Non quidem eo modo, quò ratione dotis, non scilicet respectu habito ad jus prælationis; sed quoad jus tacitæ hypothecæ. l. 12. §. 2. C. qui pot. in pign. & id æquisima sanè ratione: memor enim fuit Imper. illius Ulpiani: melius scil. esse favere repetitioni, quàm adventitio lucro. l. 41. §. 1. ff. de R. J. Joh. Schneidvv. ad §. 29. J. de act. n. 60. Secus tamen est in

*Quid in
reb. con-
stante ma-
trimonio
per leg.
fideicom-
miss. &c.
acquisitis,
& marito
traditis.*

foro Saxon. ubi pragmatica lege sancitum est, ut mulieres propter hanc donationem inter chirographarios saltem referantur. Ord. Proc. Judic. tit. 43. §. So wollen wir 2c. Carpzov. d. p. 1. c. 28. def. 91. & p. 2. c. 14. def. 6. Gaudent porrò eodem tacitæ hypothecæ jure ratione rerum, quas constante matrimonio per legatum, hereditatem, fideicommissum & mortis causa donationem acceperunt, & marito (non quidem in dotem: nam matrimonio quoque jamjam contracto mulier dotem constituere potest l. 20. C. de don. propter nupt.) dederunt; hæ enim ad bona parapher-

phernalia referuntur; merito ergo etiam illorum jure gaudent, *de quo sup. tb. 38.* Hinc si istiusmodi bona paraphernalia adhuc extant, uxori præ omnibus aliis creditoribus restituenda sunt, non quidem jure prælationis, sed jure domini, quo repetens bona sua omnibus, etiam privilegiatis, antefertur. *l. 7. §. 2. ff. de pos. l. 8. C. ad exhib. Joh. Mich. Beuth. Tr. de jur. prælat. p. 1. c. 31. l. 24. §. 2. ibi vindicari ff. de reb. auth. Jud. vid. Bachov. ad Tr. v. 2. disp. 24. tb. 7. lit. b. vers. aut apud maritum deposuerit. § lit. g. vers. ult. Carpzov. d. c. 28. def. 86. n. 7. add. ead. const. def. 13.* Idem dicimus de aliis bonis, quæ mulieres operis suis artificialibus paraverunt, & postea maritis tradiderunt. Mulieris quidem est culinæ præesse, lanam & colum tractare, aliaque munera levicula obire, ne in domo mariti vivat otiosa, ibique stet tanquam truncus, aut corpus mortuum. vid. Paul. de Castro *in l. 7. n. 10. ff. sol. matr.* Hinc ex officio quoque marito operari tenetur. *arg. l. 48. §. 1. ff. de oper. libert. vid. Joh. Nevizan. Sylv. nupt. lib. 4. n. 19.* Verum hoc de operis obsequialibus intelligendum esse, rectè docent Gutierrez. *lib. 2. q. 120. n. & Heinr. Neuenhan/ de jur. § priv. vid. memb. 3. sect. 18. lit. d. p. 140.* vel mutuis, quæ conjuges sibi invicem debent. *Carpzov. 7. F. p. 2. c. 25. def. 15. num. 5.* Unde, si mulier aliquid ex chirurgia vel alia industria opera acquisivit, veluti si obstetricum munere functa sit (quæ scil. curam gerit mulierum signatarum id est, prægnantium. *l. 1. ff. de ventr. insp. de qua vid. l. 9. ff. ad L. Aquil. l. 1. §. 1. § 2. ff. de extraord. cogn. l. 2. ff. de Carb. Edict.* quod officium publicum mulieribus contra *l. 2. ff. de R. 7.* est concessum, cum foemineo judicio optimè expedietur. Mart. Benekendorff. *ad. d. l. 2. fall. 2. m. 1. p. 2. art. pag. 106.*) vel per artem seri-

cam aliquid lucrifecerit, hocque postea marito dederit, idem, *uti diximus*, tribuimus privilegium, ut scil. in bonis mariti ratione horum bonorum, tanquam paraphernalium, jus tacitæ hypothecæ habeat: Jure enim communi, quicquid uxor operis suis, artificialibus scil. acquirit, id sibi retinet. *Garl. de Acq. Conj. num. 72.*

XLII.

Quid in reb. tempor. nundinarum vel discessus mulieribus donatis obtineat.

Hic quærere lubet, quid juris mulieres habeant in bonis, ipsis à convictoribus vel aliis hospitibus tempore vel nundinarum, zum Jahrmarkt/ vel diei natalitii am Geburts-Tage/vel discessus zum Balet/donatis? Item, in illis, quæ uxoribus tempore puerperii im Kindbette/oder in die Wochen/uti quorundam locorum consuetudinem vidi, donatæ sunt? Hic idem respondemus, quod supra *th. 39.* ad intentionem scil. donantium respiciendum esse, qui cum in nostris propositis quæstionibus æquè marito, ac mulieri donare voluerint, idcirco iterum dicimus, hæc bona inter illos esse communia, ac propterea dividenda: Etenim priori in quæstione mulieri dona offeruntur respectu administrationis rerum familiarum, quia autem hæc administratio pertinet ad operas œconomicas, quas marito præstare tenetur. *arg. l. 48. ff. de oper. libert.* ideoque donantes ad maritum quoque respexisse dicendum est. Munera siquidem uxori intuitu mariti ejusque operarum donata censentur. *arg. auth. in donatione C. de sec. nupt. Joh. Garz. de conjug. acq. n. 2.* add. *Dn. Carpzov. J. F. p. 3. c. 25. def. 14. n. 4.* ubi sententiam Dnn. Scab. hisce refert formal. Es wird aber der Wittiben/ wosfern sie zu ihrem Einbringen kiesel/ alles dasjenige/ so sie am baaren Geld ic. ihr auch zur Danckbarkeit in Erwegung und Ansehung ihres Mannes gelei:

geleisteten Dienste und Mühwaltung geschenkt worden/ bil-
lich entrichtet und ausgeantwortet/ **B. R. W.** Similiter
se res habet in quæstione posteriori: dona enim puerperæ
offeruntur in signum benevolentiaæ atque lætitiæ ob par-
tum recenter natum, & eo ipso etiam ad maritum respi-
ciunt, adeoque utrique conjugum, secundum mentem
donantium donatum censetur. Ex quibus jam sua sponte
sequitur, quo jure uxores ratione horum bonorum gau-
deant: Nimirum quia illorum dimidia pars mulierum fit
propria, & bonis illarum annumeratur paraphernalibus, si
scilicet maritis dederint, consequenter etiam respectu di-
midiaæ partis in bonis mariti jus tacitæ hypothecæ habent.
Nec aliud dicendum puto, ratione rerum, quas maritus
uxori die nativitatæ Christi donat, was der Mann der
Frauen zum heiligen Christ oder neuen Jahr schenket: Cum
hanc donationem universæ Germaniæ observantia appro-
bet, teste Bened. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 13. d. 20.* tunc autem
hoc in casu, sicut & in præcedentibus, idem dicendum
puto, si uxor ratione harum rerum donatarum admini-
strationem marito concesserit: alias enim pertinent non
ad res uxoris paraphernales, (in quibus saltem hoc jus ta-
citæ hypothecæ locum habet. *lib. 29. C. d. jur. dot.*) sed re-
ceptitias, quas uxor sibi soli reservat, & in quibus maritus
nullum planè sibi vindicat jus.

*Quid in
rebus die
nativitatæ
Christi do-
natis.*

XLIII.

Pergimus ad alia mulieribus faventia jura; Et quidem *Facilius*
primò, quæ ipsis circa beneficium restitutionis in inte- *datur mu-*
grum competunt. Notum enim est, mulieribus jura præ *lieribus*
aliis succurrere solere. Sebast. Medices *Tr. de conserv. possess. beneficium*
gloss. 2. p. 2. n. 199. & seq. & licet mulieres regulariter ob *restit. in*
solum *integr.*

solum sexum non restituantur, coeteris tamen partibus
facilius restituantur, quam masculi. Andr. Tiraquell. *Tr.*
de Leg. Connub. lib. 1. n. 27. Sfort. Oddus. *Tr. de restitut. in*
integr. p. 1. quest. 10. art. 6. n. 35. Judices igitur, ut faciles
sint in infringendis mulierum contractibus, quia facilius
quam viri decipiuntur, monet Joach Wibel. *de contr. mul.*
§. 7. n. 212. vid. Pantschmann. *lib. 2. quest. 5.* Hinc levio-
re quoque ex metu in integrum restituantur: metus enim
ex affectu & qualitate patientis æstimandus est. *l. 3. ff. ex*
quib. caus. maj. in integr. Matth. Welsenb. *ad C. tit. quæ vi*
met. caus. n. 6. natura autem foeminae timidiores sunt ma-
ribus. Matth. Welsenb. *ad ff. tit. quod met. caus. n. 3.* Andr.
Gail. 2. *obs. 93. n. 9.* Hinc mulier, si vi mutue mariti sui
contrahat vel intercedat, aut semet suaque bona obliget,
nihil agit, ac obligatio ista pro non facta habetur, *per l. 1.*
§. 21. §. 3. ff. quot. met. caus. Unde etiam, si probet mariti
minas & verbera præcessisse, ei non nocet, quod emtorem
solicitationi, ut secum contraheret, quia credendum est
potius per vim & metum id fecisse, quàm animo contra-
hendi, uti coram Sabaudia Senatu contigisse testatur Ant.
Faber. *in C. lib. 4. tit. 21. def. 23.* Hinc etiam quamvis metus
reverentialis non sufficiat ad rescindenda sponsalia, *per*
l. 22. ff. de R. N. ibique Gothofr. lit. t. Gail. *d. obs. 93. n. 22.*
attamen, annon audienda sit filia, quæ queritur se nimia
erga patrem reverentia inductam sponsalibus consensisse,
jam autem quia animus abhorret, non posse consentire
futuris nuptiis, prudentiæ Judicis committendum rectè
putat Henric. Brouwer. *de Jur. Connub. lib. 1. cap. 17. n. 16.*
inprimis, si ex tenellæ virginis juniori ætate, imbecilli
corporis aspectu, judiciique infirmitate; patris ex adverso
omnibus

omnibus nota austeritate, & impotenti animo, forte appareat, filiam nimia reverentia ita se subjecisse patri, ut, repugnante animo, verbis tantum nuptias promiserit. *arg. l. 1. §. 5. & 6. ff. quar. rer. act. non detur. Brouw. d. l.*

XLIV.

Melior deinde etiam est conditio mulierum, quam masculorum, in eo, quod in quibusdam casibus ipsis jus *Licet mulieribus* ignorare permissum sit. *l. 9. ff. l. fin. C. de jur. & fact. ign. quibus-*
Hinc mulieres tum demum incesti poenam incurrunt, si *dam in ca-* incestum jure Gent. prohibitum admiserint: nam si sola *sibus jus* juris nostri observatio interveniet, ab incesti crimine *ignorare,* excusantur. *l. 38. §. 2. ff. ad L. Jul. de adulter. Magnif. Dn. D. Christoph. Phil. Richter/ p. 1. dec. 1. n. 25. in fin. Johann. Harpprecht. ad §. 1. J. de Nupt. n. 16.* Et neque in SCtum Turpillian. incidunt, si desistant ab accusatione invalida. *l. 1. §. 10. ff. ad SCt. Turpill.* neque legata amittunt ob juris ignorantiam, si sibi aliquid adscripserint. *l. 15. §. 5. ad L. Cornel. de fals.* unde etiam, licet domus vel fundus illius, qui in eo monetam adulterinam per incuriam & negligentiam formari passus est, fisco vindicetur. *l. 1. C. de fals. monet. art. III. Const. Carolin.* mulieres tamen, licet falsam monetam in suis fundis per negligentiam cudi putiantur, eos tamen non amittunt. *d. l. 1. C. de fals. monet.* Dn. Richter/ *d. dec. 1. n. 30. ubi n. seq.* docet, exinde etiam quosdam Dd. inferre, quod licet nemini rem suam propria authoritate, quamvis errore ducto, occupare liceat, quin poenam *l. 7. C. und. vi* incurrat, mulieres tamen, quæ sibi licere putantes id faciant, à poena excusentur plures casus, in quibus mulieribus jus ignorare permissum est, vid. in *l. 1. §. fin. ff. de edend. l. 2. §. fin. ff. de*

de jur. fisc. l. 22. §. 2. ff. sol. matr. l. 23. ff. ad SCt. Vellejan. l. 8. §. 2. ff. qui satisd. cog.

XLV.

*Privileg.
ratione
donat. ex
ga liberos.*

Privilegiatae etiam sunt mulieres ratione donationis. Possunt enim liberis suis omnibus indistinctè, res tam mobiles quàm immobiles, efficaciter donare. *l. 3. C. de revoc. donat.* quod tamen secus est in maritis, qui, si filiis suis in familiae sacris adhuc constitutis aliquid donaverint, regulariter donatio ipso jure nulla est. *l. 11. C. de donat. l. 25. C. de donat. int. vir. & ux. l. 13. C. de colla. Matth. Wesenb. ad ff. tit. de donat. n. 4. Andr. Gail. 2. obs. 38. n. 1. & seqq.* pater enim & filius pro una eademque reputantur persona. *l. fin. C. de imp. & aliar. subst. §. 4. l. de inut. stipul.* Hinc si pater filiofam. donat. per promissionem, ideo donatio nulla est, quia pater sui ipsius esset debitor, quod tamen esse non potest: inter patrem enim & filium nulla subsistit efficax obligatio. *l. 50. ff. ad SCt. Treb. l. 31. §. 2. ff. de donat.* Ant. Faber. *de error. pragm. dec. 41. err. 2. & 3.* & ex eo Carpzov. *J. F. p. 2. c. 12. d. 22. n. 3.* si verò per traditionem, ideo inutilis atque manca est, quia pater sibi ipsi donaret: nam quicquid filius à patre, vel ex rebus ipsius acquirit, id cedit peculio profectitio, & conseq. patri, quia hoc pleno jure patri acquiritur. *§. 1. l. per quas person. cuique acqu. l. 79. ff. de acquir. vel omitt. hered. l. 10. ff. de A. R. D.* vid. Dn. D. Georg. Ad. Struve! *Ex. 40. tb. 7.* quia a. hæ prædictæ rationes in sexu fœmineo cessant, meritò ipsis liberis suis hanc donandi potestatem attribuimus. *arg. l. 32. ff. ad L. Aquil. l. 6. §. 2. ff. de jur. patron.* Imò hoc jus mulierum singulare fulget textu expresso in *Nov. 117. c. 1.* ubi Imperat. ita scribit: *sancimus igitur licentiam*

centiam esse matri & avis. aliisque parentibus &c. filio vel filia &c. donare. Putat quidem Joh. Vaudus l. 8. qu. jur. c. 4. in fin. per d. Nov. etiam parentibus sexus masculini hanc donandi facultatem concessam esse; Verum contra mentem Imperatoris: non enim verbum, parentibus, ibi simpliciter captandum, & secundum l. 51. ff. de V. S. l. 10. §. 5. de in jus voc. intelligendum, sed potius ex antecedentibus & consequentibus interpretandum est de parentibus foemini generis: loquitur enim textus de filiofam. à matre aut extraneo, non verò à patre, herede instituto. Deinde confirmatur hæc interpretatio doctrinalis per vulgatum illud Dd: Lex posterior generalis non abrogat legem priorem specialem: specialiter siquidem in l. 11. C. de donat. l. 25. C. de donat. int. vir. & ux. constitutum est, quod pater filiofam. donare nequeat, non ergò tacitè & generaliter has leges Imperatorem abrogare voluisse, præsumendum est. Henr. Bocer. Tr. de donat. c. 3. num. 5. quemque refert & sequitur Carpzov. d. p. 2. c. 12. def. 23.

XLVI,

Non immeritò insuper mulieres gloriari possunt ratione beneficii alimentorum, quo gaudent in iis tam præstandis, quàm repetendis. Mulieres enim tum demum liberos suos alere tenentur, si pater sit inops, aut mortuus, aut liberi aliàs non habeant, unde vitam vivere possint, l. 5. §. 2. & 4. l. 8. ff. de agnosc. & al. lib. auth. si pater C. de divort. Matth. Wesenb. ad ff. tit. de agnosc. & al. n. 4. Ben. Carpz. J. F. p. 2. c. 10. def. 19. & 21. n. 5. Magnif. Dn. D. Struve/ Exerc. 30. tb. 75. Imo, si quid patre divite superstitè hoc nomine præstiterit, actione negot. gestor. repetere potest. d. l. 5. §. 14. ff. de agnosc. & al. lib. & nec defendere vellem

§. II.
Privileg.
de non
alendis
liberis.

sententiam Didac. Covarruv. *in epit. sponsal. p. 2. cap. 8. §. 6. n. 13.* Matth. Coler. *p. 3. deo. 176. n. 9.* Joh. Nevizan. *syb. nupt. num. 26. p. 335.* aliorumque statuentium, matrem ad alimentorum subministrationem per triennium obstrictam esse, *l. 9. C. de patr. potest.* Hanc enim legem de alimentis lactis intelligendam, rectè docet Bened. Carpz. *7. F. p. 4. c. 27. def. 6. n. 4. in Pract. Cr. p. 2. q. 68. & in Tr. Jur. fœm. sing. dec. ult. pos. 8. num. 15.* quia infantes quondam ante triennium non solebant mammâ depelli, uti loquitur Gothofr. *ad d. l. 9. lit. n.* Si tamen mater aliquid alimentorum nomine expenderit, ab ipso marito repetere potest. vid. Henr. Meuenhahn/ *de Jur. & privil. vid. sect. 21. p. 170.* non autem à liberis eorumve heredibus: intuitu enim pietatis, & ex affectione materna hoc fecisse præsumitur. *l. 11. C. de N. G.* quæ tamen præsumptio pietatis fallit (1.) si mater statim in principio protestata sit, se non donandi, sed repetendi animo filium alere. *l. 34. ff. de N. G.* Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 1. d. 10. tb. 3. lit. b. ad fin.* (2.) si mater librum rationum confecerit: eo ipso enim animum declarat, quod velit repetere. *d. l. 34. ad fin.* quia non verbis solum, sed ipso facto etiam voluntas declaratur. Andr. Tiraqu. *de nobilit. cap. 6. n. 9. vers. ex quo notat.* Bened. Carpzov. *d. c. 10. def. 22. & seq.* (3.) si bona ac negotia liberorum administraverit, & fructus perceperit: tunc enim de fructibus, non de substantia sua, per fortio rem præsumptionem alimenta suppeditasse creditur. laud. Carpzov. *Tr. de Jur. fœm. dec. 2. pos. 7. num. 24.* Hisce igitur modis eliditur prædicta affectionis maternæ præsumptio. add. Dn. D. Strub/ *Exerc. 7. tb. 54.* Hinc (quod obiter notand.) patet, quod, si mater filio propria bona non

non habenti. vid. Dn. Carpzov. *7. F. p. 3. c. 11. def. 19.* simpliciter sumptus studiorum causa, vel ad consequendum *An Mater* titulum Doctoratûs, Notarii, Magistri, vel ad emendos *à filio* libros præstiterit, illos ab eo repetere non valeat. *arg. d. sumptus* *l. 11. C. de N. G.* imò hos sumptus nec conferre filius teneatur. *studiorum* *l. 1. §. 10. ff. de collat. l. 50. ff. famil. erisc. arg. d. l. 11.* Magnif. repetere Dn. D. Christoph. Philip. Richter / *ad auth. Habita. C. ne fil. possit ?* *pro patr. disp. 5. p. 86. n. 7.* Nobiliss. Dn. Præses *in elegant.* *Tract. de privilegiis Studiosor. cap. 7. n. 9.* Conrad. Olemann. *ad Hub. Gipban. de antimon. Jur. Civ. disp. 1. num. 36. & seq.* Ben. Carpz. *d. c. 11. def. 17.* ubi tria addit præjudicia, quorum ultimum ita conceptum: P. P. Diejenigen Unkosten aber / so aufs Studiren gewendet worden / möget ihr in gemeine Erbschafft zu conferiren / beständiger Weise nicht angehalten werden / B. N. W. adeò, ut nihil intersit, licet mater hos sumptus uni ex filiis ex communibus bonis post mortem patris subministraverit, docente Matth. Berlich. *decis. 8. num. 3.* & ex eo Magnif. Dn. D. Struv / *Exerc. 37. thes. 29.* Limitat quidem hoc Dn. Carpzov. *d. c. 11. def. 20.* nisi mater vel alius, qui sumptus suppeditat, eos in libello peculiari consignaverit, cui tamen optimis rationibus dicam scribit Magnific. Dn. D. Christ. Philip. Richter / *in d. elegantiss. Tr. ad auth. Habita. d. p. 86.* quem sequitur Magnif. Dn. D. Struv / *d. l.*

XLVII.

Superbire quoque possunt mulieres ob privilegium *Privileg.* ratione tutelæ liberorum concessum. Singulari enim fa- *tutela.* vore mater 25. annis major & Avia ad tutelam liberorum ex Nov. dispositione admittuntur. *Nov. 118. c. 5. & exinde desumpta Auth. Matri & Avia. C. quand. mul. tut. off.* vocatur

An tutela
materna
legitima
dicatur de
jure Cod.
an Novell.

aliàs à Dd. tutela materna, legitima & quidem extraordi-
naria seu irregularis; It. singularis & anomala. Beneken-
dorff. *ad l. 2. ff. de R. J. p. 967.* Legitima dicitur, non quod
coeteræ essent illegitimæ, sed καθ' ἐξοχὴν, quia immediatè
ex lege descendit, nec factum hominis desiderat: ex lege
dico, & quidem ab Imper. Justiniano demum lata, quæ est
d. Nov. 118. c. 5. Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 2. d. 8. tb. 3. lit. e.*
Huic quidem resistere videtur. *l. 6. ibi: si ea legitima libe-
rorum tutela suscepta &c. C. ad SCt. Tertull.* ex qua apparet,
hanc tutelam etiam ante legem Justiniani, & sic de Jure
Cod. fuisse legitimam; Verùm, si *d. l. 6.* secundum ana-
logiam Juris explicamus, aliud omnino dicendum erit:
Jure enim Digestorum matri tutela non immediatè ex
sola lege defertur, sed illam specialiter à Principe impetra-
re debet. *l. fin. ff. de tutel.* quod Jure Cod. non mutatum.
l. 2. C. quand. mul. tut. off. ubi in princ. dicitur: *matres, quæ
amissis viris &c. tutelam postulant.* & in med. *ut mulier, si
etate major est, tunc demùm petenda tutela jus habeat &c.*
ex quibus patet, quod jure quoque Cod. hæc tutela sit da-
tiva, non verò legitima: nam si matri immediatè à lege
permitteretur, superfluè peteret à Principe. *arg. l. un. C. de
thesaur.* Respondeo ergo ad *d. l. 6.* quod ibi vocab. *legitima*,
intelligendum sit non ratione causæ Efficientis, sed ratione
modi constituendi tutelam, quatenus scil. opponitur tu-
telæ non testamentariæ, sed illegitimæ, quæ nempe non
secundum modum in *d. l. 2.* expressum est suscepta, quam
interpretationem doctrinalem confirmat *l. 6. C. in quib.
caus. pign. tac. const.* ubi eodem modo hoc vocab. explica-
tur, quæque lex cum *d. l. 6. C. ad SCt. Tertull.* ejusdem au-
thoris refert nomen. Maximo autem privilegio mater
&

& avia in hac gaudent tutela, (1.) propter jus prælationis: aliis enim tutoribus, legitimis & dativis, licet magis idoneis, præferuntur. *d. N. 118. c. 5. & d. auth.* non tamen testamentariis, quos scil. pater testamento constituit, nam voluntatem & electionem defuncti Imperator ob libertatem ultimarum voluntatum matri præferri voluit. *d. auth. matri & avia C. quand. mul. tut.* Ben. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 11. def. 11. in fin.* Diximus matrem præferri legitimis, quod intellectum volumus de tutoribus legitimis collateralibus, non verò ascendentibus. *per d. Nov. c. 5. ibi: hoc enim servantes, omnibus à latere cognatis præponuntur.* Magnif. Dn. D. Struv. *Ex. 31. th. 26.* ex quo textu apparet, Imperatorem nostrum Jus Codicis, quò omnes legitimi, tam in linea recta, quàm collateralis, matri aviæque præferuntur. *l. 2. l. 3. C. qu. mul. tut. off.* non in totum mutare voluisse: quia hanc Novell. constitut. expressè restringit ad legitimos à latere junctos; ex quo sequitur, quod Jus Codicis quoad ascendentes in suo maneat vigore. Et quamvis *in d. c. 5. & d. auth.* exprimatur particula, solis; hæc tamen nihil in contrarium facit: dictiones enim taxativæ casus similes, vel similem aut majorem rationem habentes non excludunt, *per text. in clem. exivi de paradiso, vers. cum a. de V. S. arg. l. 1. §. 1. ff. si mens. fals. l. 12. C. de præd. min. l. 1. §. 2. ff. si is, qui test. lib.* Joh. Rudinger. *observ. 13. cent. 1. n. 2.* Dn. D. Richter. *Tr. de adverb. signific. adv. 21. solum lit. S.* At in adscendentibus major militat ratio, quàm in testamentariis: major enim præsumptio affectionis est in avo paterno, quàm in tutoribus testamentariis, Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 2. d. 8. th. 3. lit. d.* ubi etiam ad Bartoli, Baldi, aliorumque Dd. *in th. auth.* rationem à successione desumptam, ele-

1.
Præfertur
mater in
hac tutel.
omnibus
aliis tuto-
ribus; Ex-
ceptis te-
stamenta-
riis.

2.
In matris
est arbi-
trio, an
tutelam
suscipere
velit.

ganter respondet, consentit Bened. Carpz. d. cap. 11. def. 13. cujus tamen subjectæ rationes aliò plane tendunt, & ad eum casum faciunt, si pupillus in patris sui mortui potestate fuerit, de hoc tamen dubitare frustraneum esset. Matri autem aviæque ita concessa liberorum tutela, ut ab ea nec patris nuda prohibitione excludi possint. Hier. Treutl. v. 2. d. 8. tb. 3. lit. a. Wilhelm. Ludwel. Exercit. 3. tb. 4. lit. d. nam in d. Nov. 118. c. 5. copulativè requeritur: & patris voluntas & ejusdem electio: quodocunque autem duo copulativè requiruntur, non sufficit unum tantum intervenire. l. 5. ff. de condit. instit. l. 5. ff. de C. & demonstr. Dn. D. Richter/laud. tract. lit. c. adv. copulativè 46. Deinde principiis juris repugnaret, si hoc beneficium matri ipso jure quæsitum, à marito nuda prohibitione auferri posset. l. 11. ff. d. R. 7. Carpzov. de jur. fœmin. dec. 2. pos. 1. n. 20. & seq. add. Bachov. aliàs dissent. d. tb. 3. lit. a. vers. an maritus testam. ubi in fin. ita scribit: Plane si evidentia rei matri patrocinetur, eam admitti posse concesserim haud invitus. Plurimum (2) privilegii habent mater & Avia ratione arbitrii: in illarum enim stat arbitrio, an hanc tutelam suscipere velint, nec ne. Nov. 94. c. 1. & d. Nov. 118. cap. 5. vers. his enim solis. Henr. Rosenthal/synops. jur. feud. cap. 12. concl. 10. num. 23. Paul. Christinæ. decis. Belg. 195. n. 4. Ludw. d. l. Joh. Schneidew. ad pr. I. qui test. tut. dar. n. 10. unde à Dd. vocatur voluntaria, per l. 2. C. qu. mul. tut. off. Item permissiva. Ant. Fab. in C. l. 5. tit. 21. def. 1. num. 4. quod tamen secus est in reliquis tutoribus qui regulariter etiam invitati ad tutelæ administrationem, tanquam munus publicum pr. I. de excus. tut. l. 2. §. 2. ff. qui pet. tut. vid. Arn. Vinn. ibid. compelluntur. l. fin. pr. C. de admin. tut.

Præterea

Præterea (3.) maximam singularitatem hoc tutelæ privi-
legium habet in eo, quod matri concedatur, etiam si libe-
rorum suorum creditrix vel debitorum existat. *d. N. 94 pr. § c.* Nihil ob-
Joach. Wibell. *d. Tr. c. 3. § 5. n. 11. p. 85.* in quo iterum maxi-
mè discrepat ab aliis: ob hanc enim qualitatem regula-
riter aliàs nemo ad tutelam admittitur. *Nov. 62. c. 4. § 5.* mater de-
Autb. minoris debitor. C. qui dar. tut. vel cur. Carpzov. d. c. 11. bitrix vel
def. 17. Ludw. d. Ex. 3. tb. 6. lit. d. Requiritur tamen, si *fit.*
mater vel avia hanc tutelam suscipere velit, ut (1.) futuris *Debet ta-*
renunciet nuptiis, *d. Nov. 118. c. 5.* quod olim mediante *men 1. fu-*
juramento fieri necessum erat. *l. 2. C. quand. mul. off. tut. turis nu-*
fed à Justin. remissum. *Nov. 94. c. 2. autb. sacramentum. C. ptis re-*
d. t. Dixi nuptiis *futuris* non secundis: nam quomodo *nunciare.*
mater naturalis secundis potest renunciare nuptiis, cum
nondum primas habuerit? quæ tamen etiam liberorum
suorum naturalium tutrix esse potest. *l. 5. C. d. t.* atque
nuptiis primis renunciare debet. *Nov. 22. cap. 40. ad fin.*
Etenim hæc renunciatio non in odium secundarum nu-
ptiarum, sed potius in favorem liberorum requiritur:
nam illa non impedit facultatem matrimonii contrahen-
di, sed hoc tantum operatur, ut mater postmodum ab hac
tutela repellatur. Vid. Dn. Wolfg. Adam Lauterbach/ *in*
disput. de Tutor. Honorar. tb. 16. (2.) Scto Vellej. & qui- *2. Scto.*
dem inter gesta, uti dicitur in *d. Nov. 118. c. 5.* id est, coram *Vellejan.*
actis Judicii. Bened. Carpzov. *d. c. 11. def. 14. n. 5.* Conf.
Martin. Benekendorff. *ad l. 2. ff. de R. J. p. 962. § aliquot.*
seqq. non tamen mater ab hujus tutelæ recuperatione
excludi potest, si quasi nuptura eam deposuerit, postea
autem non nupserit Joach. Myns. *cent. 3. observ. 83.* Joh.
Harpprecht. *ad pr. I. qui test. tut. dar. n. 16.* quamvis sponsalia
celebra-

celebraverit : nuptiis enim non contractis demum ab ea depellitur. *aut sacramentum. C. quand. mul. tut. off. Nov. 94. cap. 2. Wilh. Ludw. de ex. 3. thes. 4. lit. d. Bened. Carpz. saepe laud. Tr. de Jur. faemin. dec. 2. pos. 1. n. 42.* Notandum autem est, legem deferre hanc tutelam matri & aviaë secundum ordinem, ita ut primò matri, tanquam gradu proximæ, & postmodum aviaë, & propter generalitatem textûs, tam maternæ quam paternæ deferatur. *d. auth. Matri. C. d. t.* utraque autem post fatum matris concurrente, neutra præfertur, sed pariter ad tutelæ administrationem admittendæ sunt. *arg. l. 9. ff. de leg. tut. & d. Nov. 118. c. 5. junct. cap. 2.* Matris vero appellatio hîc strictè & propriè accipitur, nec comprehendit novercam, amitam materteram, vel similes personas, quæ etiam quidam matris nomine veniunt, sed impropriè. *§. 7. l. de nupt. l. 39. ff. de R. N.* neque sub appellatione aviaë continetur proavia. *arg. d. Nov. c. 5.*

XLVIII.

Privileg.

successionis

Neque otiosus fuit Imper. noster circa partes mulierum ratione successionis. In conjugum quidem successionem ante omnia ponderanda sunt pacta dotalia, vel testamenta inter illos confecta; his verò deficientibus primum sibi vindicat locum consuetudo aut statuta loci. Et si neque pacta dotalia, neque consuetudo aut statuta loci aliquid singulare de hac successionem disponant, Asylum est Nov. constitut. Justinianeæ. Hieron. Treutl. v. 2. d. 16. tb. 6. lit. b. Ben. Carpz. J. F. p. 3. c. 20. def. 1. Dn. Struv. Ex. 39. tb. 39. Favorabiliter autem Imp. in Nov. 53. c. 6. pr. ita inquit: *videmus quosdam coherentes mulieribus indotatis, deinde morientes, & filios quidem ex lege vocatos ad paternam heredi-*

hereditatem, mulieres autem, licet decies millies in statu legitima conjugis manserint, attamen eo quod non sit facta, neque dos neque antenuptialis donatio, nihil habere valentes, sed in novissima viventes inopia, &c. Voluit nimir. Justin. sexui foemineo & hoc quoque casu succurrere, ut, si quis per affectum solum & sine dotalibus acceperit uxorem & usque ad mortem cum ea vivens, pramoriatur locuples, uxor vero laboret inopia, tunc uxor tribus vel paucioribus liberis, sive ex ea, sive ex alio matrimonio natis, existentibus, ad quartam totius hereditatis admittatur; quatuor verò, vel pluribus liberis viventibus, ad partem virilem, id est, quantam quisque liberorum accipit; ita tamen, ut ejusdem matrimonii liberis proprietatem suæ partis servet, illaque utatur saltem jure ususfructus; his verò non extantibus, vel si nullos habuerit, & concurrat saltem cum ascendentibus vel collateralibus, potietur etiam dominio. *Nov. 117. cap. 5.* & ex hac desumpta *auth. praterea. C. und. vir. & ux.* Johan. Schneidewin. *ad pr. 7. de her. quæ ab int. def. sub rubr. de success. int. vir. & ux. n. 14. ibique.* Johann. Harpprecht. *num. 480.* Matth. Wesenbec. *ad ff. tit. und. vir. & ux. n. 3.* Dn. D. Georg. Adam Struvel. *d. Exerc. 38. th. 38.* Bened. Carpzov. *d. c. 20. def. 15.* Abrogatum quidem hoc esse per *Nov. Leonis. 106.* notat Gothofr. *ad d. Nov. 117. c. 5.* ubi uxori hujus portionis dominium adjudicatur, deque illo, ut pro lubitu statuatur, conceditur, modò liberis salvam retineat falcidiam; Verùm dubito, an *d. Nov. 117. c. 5.* per *d. Nov. Leon. 106.* derogatum sit. Novellæ enim Leonis moribus nostris ad causarum decisionem nihil habent auctoritatis. Cujac. *17. obs. 31.* quin ne Leonis quidem ætate unquam obtinuisse videtur, notat ipse Gothofr. *ad Nov. decisionem Leon. alleg. poss.*

Uxor inops, ad quartam hereditatis partem admitti debet.

An Nov. Leon. ad causarum decisionem Leon. alleg. poss.

Leon. proœm. lit. 6. & quatenus hæ Novell. inæquitate & ratione fundantur, eatenus multum illis tribuitur, sanctioni tamen nihil. Christoph. Besold. *dissert. de libr. jur. civ. c. 9.* Conrad. Rittershus. *ad Nov. in proœm. c. 2. n. 26.* Cur autem Imp. uxoribus tantum paupertate preffis subvenire voluerit, ejus duplicem affert rationem in *Nov. 53. c. 6. §. 2.* quarum primam hisce exprimit verbis: *nam si aliunde forsitan habeat &c. non erit justum gravare filios per successionem; & alteram in d. §. ut &c. & inopia conjugis per divitias salvetur alterius.* Nam magna etiam afficeretur injuria maritus locuples, si post mortem ejus oporteret uxorem mendicare. Carpzov. *de Jur. fœm. decad. 8. pos. 4. num. 11.* Quicquid autem uxori à marito per legatum relinquitur, illud in hanc quartam imputare debet. *d. auth. præterea. C. und. vir. & ux.* cujus rationem vide sis apud Reinhard. Bachov. *ad Tr. v. 2. d. 16. tbes. 6. lit. d. vers. imò amplius* non tamen maritus uxori inopi hanc portionem ultimâ voluntate auferre vel minuere potest. Andr. Gail. *obs. 119.* Matth. Wesembec. *d. l. ad fin.* ubi hoc commun. receptum esse asserit. Bachov. *d. lit. d. in princ.* Magnif. Dn. D. Struve/ *d. tbes. 38.* aut in fraudem illius aliquid alienare, laudat. Dn. Struve/ *d. l.* An verò uxor modicam habens dotem, non tamen ad alimentationem sui sufficientem, hanc portionem petere possit, dubitare forsitan licet, quia Imp. hoc beneficium concessit eo tantum in casu, ubi matrimonium, fuit indodatum *d. auth. Præterea.* Verum ex mente Imperat. omninò affirmandum erit: nam in *d. auth. & d. Nov. 53. c. 6. §. 2.* non titulus dotis, sed qualitas ejus & sufficientia consideratur Anton. Perez. in *C. tit. und. vir. & ux. n. 4.* Ben. Carpz. *d. dec. 8. p. 4. n. 17.*

An uxor
modicam
habens
dotem ad
quartam
admitta-
tur.

Elegans insuper privilegium habent mulieres ab *Privile-*
Imper. Constantino in l. un. C. quand. Imp. int. pup. vid. velgium l. un.
al. mis. person. ubi illius, quod pupillis, aliisque misera- *C. quand.*
 bilibus personis indulget, viduas quoque participes fecit. *Imper. in-*
 Concescit nimir. ibi viduis duplex privilegium: primo, *ter pupill.*
 ut citatæ ad Curiam Principis possint ob sumptus & alias *Et c.*
 molestias atque vexationes eam cognitionem deprecari
 ac declinare; secundò, ut adversarios suos convenientes,
 possint statim in prima instantia, omisso iudice inferiori,
 auditorium sive curiam Principis adire Matth. Wesenbec.
in C. d. t. Erasmi. Ungepaur. *in comm. ad lib. 2. Decretal. tit. 2.*
num. 32. Georg. Frantzk. *in comm. ad ff. tit. de iudic. num. 60.*
 Conf. Henr. Neuenhahn/ *de Jur. & Privil. viduit. sect. 5.*
pag. 99. quod posterius privilegium certè multas præscin-
 dit expensas alias ob litium diuturnitatem erogandas. Et
 æquissimè viduis hoc privilegium concessum, cum sint
 personæ miserabiles, & in SS. Scriptura Principium fidei
 sollicitè commendatæ. Erasmi. Ungepaur. *d. l.* Docent
 quidem Andr. Gail. *1. observ. 1. num. 40.* Tobias Pauermeister.
2. de jurisdict. 4. num. 97. & 99. c. 8. num. 92. Herman. Vultej.
ad d. t. C. quand. Imper. int. num. 20. hodiè in Camerâ viduis
 aliisque personis miserabilibus non decerni processus in-
 termedio iudice omisso, nisi in casu denegatæ & protractæ
 iustitiæ: quia hodie per pactum speciale ipsi Principes &
 Status Imperii de harum causis cognoscunt. add. Georg.
 Obrecht, *de jurisdict. lib. 2. c. 18.* Hillig. *ad Donell. lib. 17.*
c. 20. lit. D. Veruntamen ad Statuum & Principum Imperii
 summa Tribunalia eas adhuc immediate confugere posse,
 attestatur practicarum rerum scientissimus, Benedict.

An d. l. un.
extenda-
tur ad vir-
gines?

Carpzov. *lib. 2. Resp. Elect. 19.* 'Et hoc privilegium, si per-
sonæ illustres inter se litigent, vel quando vidua privata
aliquam ex personis beneficio Austregarum gaudentibus
convenire intendat, excludere beneficium Austregarum
tradit Georg. Schubhard/ *de Austreg. Imper. cap. 9. p. 1. n. 11.*
& seqq. ubi addit, ita causam Margarethæ de Schönburg/
matris viduæ contra Ditericum filium rejectis exceptio-
nibus Austregarum in Camerâ acceptatam fuisse, *Mens.*
Januar. Anno 83. add. laudat. Carpz. *d. resp. 19. n. 27. & seqq.*
Expressum autem est in *d. l. un. C. quand. & Imp. & c.* ver-
bum *viduæ*, quod, quia in jure variè accipitur, dubitandi
ansam præbuit: utrum virgines quoque hoc primæ in-
stantiæ beneficio gaudeant? Ex Labeone refert quidem
Jctus Javolenus, non solum eam dici viduam, quæ ali-
quando nupta fuisset: sed & eam quoque, quæ virum non-
dum habuisset, in *l. 242. §. 3. ff. de V. S.* & generaliter pro
qualibet muliere non impubere vacante accipi, docet Joh.
Rebhan. *in Hodeg. jur. cl. 2. clim. 2. parall. ult. pag. 879.* add.
Johan. Nevizan. *sylv. nupt. lib. 6. n. 30 pag. 857.* Et ita ge-
neraliter sumi in *d. l. in.* statuunt Jul. Pacius *in Anal. Cod.*
ad d. tit. ibique Bartol. num. 5. Hillig. *in Donell. d. l. p. 17.*
c. 20. lit. b. aliique plurimi; Verum vix ac ne vix quidem
existimamus, Imper. *in d. l. un.* viduam in generaliiori hoc
significatu accepisse: Voluit enim tantum personis for-
tunæ injuria miserabilibus, quibus viduas æquiparavit,
succurrere; Notum autem est, viduam propriè & specia-
liter vocari illam, quæ marito est spoliata (vidua enim di-
citur à Viro, aut potius à ve & iduo, id est, morte à marito
separata. Christian. Becman. *de Orig. Lat. Ling. verb. Idus.*
p. 543.) §. 4. *I. de publ. jud. l. 22. ff. de ann. legat. l. 6. §. 1. ff. ad*
L. Jul.

L. 7ul. de adult. Andr. Gail. *d. observ. 1. num. 24.* multisque hominum injuriis exposita. Benedict. Carpzov. *de Jur. foemin. decis. 9. p. 6. num. 27.* Vix itaque ad virgines *d. l. un.* extendi poterit: neque loquitur *Jctus in d. l. 242. §. 3.* tam de nominis viduæ proprietate, quàm ejus interpretatione seu notatione. laud. Carpzov. *d. l. n. 26.* Meretrices quoque, quamvis sint personæ miserabiles, ac propterea meretricem ad pudicitiam convertentem & ducentem, rem DEO gratam facere dicatur, secund. *fin. & pen. 32. q. 1.* Conf. Dn. Carpz. *l. 4. Respons. 99.* Erasm. Ungep. *Exercit. Just. 3. quest. 9. in Neg. Petr. Heig. p. 1. quest. 21. num. 16.* Imper. tamen eas ab hoc privilegio voluisse exclusas, putamus cum Georg. Schubhardi *d. c. 9. n. 17.* Carpzov. *d. pos. 6. ad fin.* non enim luxuriantibus, sed castè viventibus beneficium datur. *Nov. 18. c. 5. ferè in fin.* Notand. tandem est, quod ratione viduarum hic nihil intersit, sive pauperes sint sive divites. Henric. Neuenhahn *d. f. 5. pag. 100.* generaliter enim & indistinctè loquitur *d. l. un.* Dn. Johann. Georg. Nicolai. *in Process. Judic. c. 28. num. 2.* & causa movens Imper. Constant. fuit conditio viduitatis, non divitiæ Gail. *d. l. n. 40.* utut enim, inquit Carpzov. *d. pos. 6. num. 30.* latis est alimentorum & expensarum viduis divitibus, nihilominus tamen & illæ hominum injuriis expositæ, adeoque commiseratione procul dubio dignæ, ac conseq. privilegio Constantini comprehensæ.

L.

Non minoris pretii cum priore habendum est & illud privilegium, quod mulieribus de non incarcerando est indultum. Ob causas enim civiles & pecuniarias, seu debita nullam mulierem carceri includendam prohibuit

Privileg. de non incarcerando.

L 3

Justi-

*Habent
etiam mu-
lieres be-
neficium
cessionis
bonor.*

Justinianus in N. 134. c. 9. unde desumpta. *Auth. sed bodie C. de offic. divers. jud. & auth. bodie C. de cust. reor.* Andr. Gail. 2. observ. 90. n. 3. Frid. Pruckmann. ad l. 9. ff. de stat. hom. p. 2. art. 5. Matth. Wesenbec. ad ff. tit. de cession. bon. num. 3. in fin. quod Dd. comm. ita interpretantur, ut idem dicendum sit, licet mulier speciali pacto ad carcerem se obligaverit. Matth. Berlich. p. 2. concl. 27. num. 12. Matth. Coler. de process. exec. p. 1. c. 6. n. 109. Anton. Hering. de fidejuss. c. 17. n. 77. Dan. Moller. ad p. 2. c. 21. num. 8. quos refert & sequitur Bened. Carpzov. J. F. p. 2. cap. 21. def. 8. & Joach. Wibel. de contr. mul. c. 3. §. 6. n. 49. idque ob periculum pudicitiae, quod subit in loco aliquo solitario constricta. laud. Dd. Limitant quidem hoc privilegium in muliere tutrice, quam ob debitum pupillare incarcerari posse, docent Gail. d. l. n. 4. Boërius decis. 349. n. 11. Johan. Ruding. cent. 5. observ. 54. n. 9. Petr. Peckmann. de jur. sistend. c. 5. n. 14. quod tamen forsande consuetudine, vix autem de Jure Justiniano affirmari poterit, propter d. Nov. 134. c. 9. Sed quamvis hoc privilegio de non incarcerando sint munitae, non tamen eo ipso beneficium cessionis bonorum amittunt: bonis enim cedere possunt tam masculi, quam foeminae. l. 7. C. qui bon. ced. poss. & hac cessio inventa est non solum ob liberationem à carcere. l. 1. l. fin. C. d. t. l. 2. C. de exact. trib. verum etiam, ut post cessionem bona acquisita debitores sibi licet creditoribus adhuc teneantur. vid. Magnif. Dn. D. Struvel Ex. 24. tb. 29. & seq. Wesenb. d. l. n. 6. acquirant. vid. l. 4. l. 6. l. 7. ff. de cess. bon. non tamen mulieres ad carceris inclusionem evitandam bonis cedere tenentur, quia aliàs privilegium d. Nov. 134. c. 9. ipsis inutile & elusorium redderetur. Reinh. Bachov. ad Tr. v. 2. Disp. 24. tb. 4. lit. C.

Maximè præterea mulieres sibi gratulari possunt ob *Privileg.*
 participationem dignitatis maritorum. Uxor enim nobi- *honoris*
 litate & radiis fulget mariti *l. pen. in med. ibi: & sentiat marit.*
ejus fulgorem. C. de nupt. illiusque honoris sequela & pars
 est. Georg. Schönborner. *1. pol. 6. p. 41.* Et mulieres in-
quiunt Impp. honore maritorum erigimus, genere nobili-
 tamus, *in l. 13. C. de dignit.* Maritus itaque Nobilis, si uxorem
 duxerit plebejam, illam omnium jurium ac privilegio-
 rum, quibus mulieres naturâ nobiles gaudent, participem
 reddit. Bened. Carpzov. *7. F. p. 3. c. 37. d. 2.* Conf. Henric.
 Neuenhahn/ *de jur. & priv. vid. sect. 1. p. 94. & seq.* & deno-
 minationem quoque uxor ab officio mariti sortitur. Mar-
 tin. Benekendorff. *ad l. 2. ff. de R. 7. fall. 1. m. 3. p. 2. art. 1. n. 3.*
 Hinc etiam Doctor ducens mulierem plebejam, illam
 etiam nobilem privilegiisque suis coruscantem reddit, per
d. l. 13. C. de dignit. Nov. 22. c. 30. Doctores enim non solum *Doctores*
 nuda appellatione Nobilibus annumerantur, sed & ipso- *sunt no-*
 rum reapse gaudent privilegiis. *l. 7. C. de postul. vid. Halbrit-* *biles.*
ter. in Orat. de privileg. Dd. p. 333. Andr. Tiraquell. *de Nobi-*
litat. c. 5. d. c. 28. num. 68. Jac. Benius *de Privileg. 7. Ctor. p. 3.*
priv. 56. elegant. Joh. Harpprecht. *ad §. ult. 7. de Jure per-*
son. num. 11. & seqq. Imo in Recessibus Imperii aliquoties
 Equitibus Auratis annumerantur, paribusque privilegiis
 cum illis expressè donantur. Sic in Recess. Imperii zu
 Augspurg/ *de Anno 1500. tit. Von Überflüssigkeit der Kleider/*
 dicitur: Die von Adel/ so nicht Ritter oder Doctores sind/
 sollen kein Gold/ noch Perlen/ öffentlich tragen. Dn. Johann.
 Otto Tabor. *in Armament. Justin. cap. 3. thes. 20.* vid. Ord.
 Camer. *de anno 1555. p. 1. cap. 43.* Rec. Imp. zu Cölln/ *de*
Anno

Anno 1512. §. Item sollen/ & Recess. Imp. zu Speyer. de Anno 1570. §. weiter nach dem &c. ad Assessorum Camerae cum Nobilibus admittuntur, Ord. Camer. p. 1. tit. 47. ibi: einem Doctor/ Licentiaten oder Edelmann 500. fl. possunt etiam insignia Nobilium, Wappen mit offenen Helm/ sine speciali Imperatoris permisso assumere; modo non alterius certae familiae sint propria Chassan. in Catal. Gl. mun. p. 1. consid. 38. Josias Nolden. de Nobilit. cap. 5. num. 38. Dn. Tabor. d. l. thes. 12. Magnif. Dn. D. Richter/ ab auth. habita. C. ne fil. per patr. disput. 5. p. 93. Harpprecht. d. l. n. 62. Confer. Recess. Imper. zu Augspurg. de Anno 1548. & Recess. zu Brandfurth. de Anno 1577. ubi ratione habitus Doctoribus, eorum uxoribus liberisque majora Nobilibus sunt concessa privilegia. vid. laudat. Harpprecht. d. l. n. 60. Hinc beneficio quoque de non torquendo gaudent, uti Dd. comm. docent Henr. Bocer. de quest. & Tort. c. 4. n. 51. & seqq. Wesenb. ad ff. tit. de question. n. 10. Joh. Zang. de quest. & Tort. c. 1. n. 72. & seqq. Anton. Gomez. var. resol. tom. 3. cap. 13. n. 3. Coler. de process. Exec. p. 2. c. 3. n. 176. Bened. Carpz. Pract. Crim. p. 3. quest. 118. n. 8. & seqq. aliique, quos refert & sequitur Johan. Harpprecht. ad §. ult. j. de jur. pers. num. 29.

An Licentiatum eorumque uxores iisdem cum Dd. possint uti vestimentis, in R. j. concessis?

Hic occasione hujus materiae quaerere lubet: an etiam Licentiatum eorumque uxores eadem cum Doctoribus & eorum uxoribus, libera facultas vestimenta, ornamenta, aureas catenas annulosque gestandi in dd. Recess. Imp. concessa sit? quod de Licentiatum titulatis & solenniter promotis parum habet dubii: Hi enim communi Interpp. voto & consuetudine generali Doctorum gaudent immunitatibus & privilegiis, maxime in favorabilibus. Rutger. Ruland. de Commissar. lib. 1. c. 14. n. fin. Guid. Papæ. dec. 390. Matth.

Matth. Stephan. *de Jurisdic. l. 1. p. 2. c. 14. n. 98. & Nolden. d. c. 5. tb. 27.* Joh. Limnæus. *lib. 8. Jur. Publ. c. 8. num. 41. & seqq.* Dn. D. Richter. *de adverb. signif. adv. 16. otiose.* De Licentiatis vero, quos nonnulli Candidatos vocant, ut videre est apud Dn. J. O. Tabor. *tr. de Metat. & Epidem. p. 3. sect. 2. cap. 2. art. 2. tb. 5. p. 201.* qui scil. decenti prævio examine à Collegio Jctorum licentiam ad Doctorandum impetrant, & insignia tantum aliqua ex causa omittunt atque differunt, dubitare licet per ea, quæ tradit Stephan. *d. l. num. 16.* ubi ita scribit: *Illud ultimo loco de Licentiatis addendum, quod ad consequendum titulum & gradum Licentiati non sufficiat examinatum quem esse & publicè disputasse, ad id, ut fruatur omnibus privilegiis Doctoribus competentibus; nisi aliter in Academia quadam receptum sit, & usu conservetur.* add. Walther. *de Stat. & Jur. Doct. c. 20. §. 146. p. 97.* Ritterh. *de Homag. c. 5. n. 46.* Verum hos, cum Doctores effici meruerint, licet ipsis insignia, quæ qualitatem potius extrinsecam, quàm rei præ se ferunt essentiam, collata non sint, Doctorum tamen immunitatibus & privilegiis gaudere, docet Angelus *in §. quedam 19. 7. de act.* quem sequuntur plurimi, allegati ab Anton. Gabriel *in tit. de major. & obed. concl. un.* Bolognet. *in l. cum quid. n. 31. ff. si cert. pet.* Jac. Benius *de privil. Jctor. p. 2. n. 11. arg. l. pen. ff. de test. mil.* Hinc in Camera quoque pariter cum Doctoribus pro Assessoribus habentur idoneis *p. 1. tit. 3. §. 2. de gleichen Thom. Lans. de Academ. p. 73.* Daniel Otto. *de Jur. publ. c. 19. p. 469.* Joh Ruding. *cent 1. obs. 60. num. 1. & seq.* Poterunt ergo tales Licentiati cum uxoribus liberisque suis, eodem quo Doctores eorumque uxores incedere habitu.

Capaces

sunt mulieres maritorum honoris ipsis quoque mortuis.

Nec tantum maritis viventibus mulieres eorum dignitatis atque honoris sunt capaces, verum etiam ipsis mortuis. Vidua enim mariti defuncti dignitatem retinet, ita, ut & à dignitate officioque à marito gesto nomen fortia-
tur; veluti Rex vel Comes fuerit, illa in viduitate etiam Regina vel Comitissa dicetur. Bartol. *in l. fin. C. de V.S. n. 2.* Valent. Foerster. *de success. ab intest. lib. 7. c. 12. n. 5. & c. 15. cas. 3.* Benekend. *d. fall. 1. m. 1. p. 2. art. 1. n. 22. p. 85. & p. 163.* vel si Nobilis aut Doctor fuerit, illa post mortem quoque nobilem se jactare poterit. Tiraquell. *de nobil. c. 18. n. 38.* Vidua enim censetur esse de familia & domiciliis mariti, atque adhuc in primo matrimonio vivere reputatur. *l. fin. C. de bon. matern.* Bened. Carpzov. *7. F. p. 4. c. 27. def. 4. n. 7.* Henric. Neuenhan. *d. tr. membr. 3. sect. 15. p. 139.* Reinold. Curicke *de privileg. c. 3. p. 43.* maritique jura ac dignitatem retinet. *l. 22. §. 1. ff. ad municip. l. 8. ff. de Senator. Nov. 22. c. 36.* Henric. à Rosenthal. *Synt. Jur. feud. c. 10. concl. 27. n. 6.* Carpzov. *d. p. 4. c. 21. def. 11. n. 6.* Jura inquam, mariti retinet; sed duntaxat, quæ competunt ratione dignitatis: juribus enim ac privilegiis maritis ratione officii & professionis competentibus viduæ non gaudent. post Bart. & Cyn. Carpzov. *d. l. n. fin.* ubi hisce formalibus subjicit præjudicium: Ob nun gleich die geistliche Personen befreyet seyn; so haben doch ihre Wittiben/ wann sie nach ihrer Ehe-
Männer Absterben dergleichen Häuser bewohnen wollen/ solcher Freyheit/ weil selbige allein den Geistlichen wegen ihres Ampts vergönnet/ sich zu gebrauchen/ nicht Zug/
W. R. W. add. idem *de Jur. fecm. dec. 1. pos. 5. n. 8. & seqq.* de viduis tamen Ministrorum Ecclesiæ notand. quod cum ipsis,

ipsis, præprimis per annum gratiæ, das Gnaden-Jahr über-
 mitius agatur. Dn. Tabor. *laud. Tract. de Metat. d. c. 2. art. 1.*
tb. 9. in fin. p. 196. add. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 5. def. 11.* & non-
 nullis in locis, uti de moribus Marchiæ, Pomeraniæ, Du-
 catûs Megapolitani testatur Sigism. Finkelthaus/ *de jur.*
Patron. c. 6. n. 38. viduæ & filiæ Ecclesiæ Ministrorum sin-
 gulari hoc privilegio sunt beatæ, ut ambiens Parochiam
 vacantem non aliter ea fungi possit, nisi unam ex illis in
 uxorem duxerit, quod non abs causa rationabili fieri docet
 Carpzov. *d. decad. 1. pos. 9.* Gaudent tamen dignitate atque
 juribus maritorum, non per totum vitæ suæ curriculum,
 sed (1.) donec ad secundas convolârint nuptias. *d. Nov. 22.* 1.
c. 36. d. l. 22. §. 1. ff. ad Munic. d. l. 8. ff. de Senat. l. ult. C. de Donec ad
incol. l. 10. C. de Nupt. Ludolph. Schrad. *d. feud. d. c. 2. n. 5.* *nuptias se-*
 Matth. Coler. *p. 1. dec. 65.* Carpzov. *d. p. 2. c. 5. def. 11. n. 6.* *cundas*
 Magnific. Dn. D. Richter/ *p. 1. dec. 9. n. 3.* Dn. Tabor. *d. Tr.* *veniant.*
p. 2. c. 3. tb. 10. p. 94. tunc enim posterioris jura atque con-
 ditionem sortiuntur. *dd. text. l. 13. C. de dignit.* (2.) quam- 2.
 diu castam atque honestam duxerint vitam: vidua enim *Quamdiu*
 inhonestè vivens æquiparatur viduæ ad secunda vota *castè vixe-*
 transeunti. *cap. uxoratus. de convers. conjug. ibique In-* *rint.*
terppr. l. 7. C. de revoc. donat. ibique Gothofr. tit. 6. Hen-
 ric. à Rosenthal *d. concl. 27. n. 50.* & mariti defuncti digni-
 tatem atque privilegia amittit. Rosenthal *d. l. Benecken-*
 dorff. *pag. 88. n. 24. & p. 167. n. 6.* Hyppol. de Marsil. *in l. 1.*
C. de rapt. virg. n. 70. Ludolph. Schrader. *d. c. 2. n. 11. p. 9.*
 quia maritum ejusque familiam dehonestat. *Nov. 2. c. 3.*
in med. vers. optimum igitur est. Nov. 39. c. 2. vers. & quo-
niam etiam hæc. Benedict. Carpzov. *in Pract. Crimin. p. 2.*
quest. 65. num. 53.

*Privileg.**Justiniani**Imper. in**Nov. 117.**c. 14.**Hodie ma-**riti limites**castigatio-**nis exce-**dentes ar-**bitrar. pu-**niuntur.*

Pretiosum insuper Antidotum Imperat. Justinianus præbuit mulieribus à maritis suis supra modum castigatis. Mariti enim uxores suas flagellis vel fustibus, extra causas, ob quas repudium concessum, castigantes, ipsis ex propria sua substantia, etiam constante matrimonio, quantum tertia pars antenuptialis facit largitatis, dare obstricti sunt.

Nov. 117. c. 14. Imò hodie mariti, qui limites castigationis excedunt, arbitraria plectuntur pœna. Benedict. Carpzov.

in Pr. Crim. p. 1. quest. 12. n. 52. Georg. Schönborner. *1. pol. 6.*

p. 49. inficias quidem haud imus, maritis modicam uxorum immotigerarum castigationem permitti, juxta *l. 24.*

§. 5. ff. sol. matr. arg. l. 5. in fin. cum l. seq. ad L. Aquil. ibique Gloss. Decian. *in tr. crim. l. 9. c. 11. num. 14.* Gothofr. *ad d.*

c. 14. Nov. 117. lit. c. & hanc potestatem maritis non esse

invidendam, quâ injuriam ab uxoribus ipsis illatam ver-

beribus etiam repellere valent, ne vecordiæ suspicionem

incurrant, jureque mariti se indignos reddant inquit B.

Dn. Carpzov. *jurispr. Consist. lib. 2. tit. 12. def. 212.* maritus

enim uxoris est dominus, ipsique uxor honorem atque

reverentiam debet. *l. 14. in. fin. ff. sol. matr.* & oportet

eum regimen habere domesticum, quod ita gerat, ne ma-

riti nomen exuat, maritelli vero induat; & non semper,

ut Michael Havemann loquitur, maritus omnia sua verba

sesamo, papavere ac violis vestire, sed obloquentem

mulierem increpare imo increpidare ei fas est, *de jur.*

Connub. lib. 3. tit. 8. & lib. 4. tit. 4. obs. 6. Ut tamen non

nimis asperum se ostendat, raroque & non, nisi summa

postulante necessitate, ad verbera descendat, suadent

Dd. comm. vid. Petr. Gregor. Tholos. *lib. 11. c. 4. num. 15.*

Georg.

Georg. Schönborn. *d. l. p. 36. & seq.* Magnif. Dn. D. Georg. Ad. Struv. *tr. de vinâ. privat. c. 8. n. 13.* sapientem enim omnia prius tentare, quam pugnis experiri oportet, & vile est uxorem absque causa sufficienti verberare. Decian. *d. n. 14.* Excessu autem si peccant mariti, eos hodie, *uti dict.* pro arbitrio Judicis, uti Bataviæ quibusdam in locis observari testatur Henric. Brouwer. *de Jur. Connub. lib. 2. c. 29. n. 11. in fin.* vel carcere, relegatione, vel interdum etiam fustigatione puniri: docet Carpzov. *d. l.* ubi concurrentibus circumstantiis divortium quoque quoad thorum & mensam mulierem petere posse cum Joach. à Beust. *de spons. & matrim. p. 2. c. 9.* statuit. *d. quest. 12. n. 53.* & hac de re etiam tria affert præjudicia, quorum ultimum huc apprimè faciens referre placuit: So wird H. R. solcher Begünstigung wegen/ wofern er derselben geständig/ oder überführet/ 12. Tage lang mit Gefängniß gestrafft/ und ist nachmahls seinem Ehe-Weibe gnugsame Caution, daß er hinführo derselben mit Vernunft beywohnen wolle/ und sie nichts Thätliches von ihm zu befahren habe / zu bestellen schuldig/ darneben ihme untersagt wird/ von solchem übeln Beginnen und Sævicien gegen seinem Weibe abzustehen/ damit er nicht im wiedrigen Fall mit gebührender / auch wohl einer Leibes- Straffe belegt werde/ und aufn Fall er gebührlchen Caution zu bestellen und aufzubringen nicht vermöchte/ oder aber das Weib über Vermahnen und Zureden/ damit nicht zufrieden seyn wollte/ würde sie zu Bett und Tische von ihm abgesondert / und wäre er denn also nichts weniger dem Weibe gebührenden Unterhalt zu reichen pflichtig/ in Verbleibung dessen würde sie in die Güther ihres nothdürfftigen Unterhalts sich daraus zuver-

holen / immittiret / und dabey billich beschützet. Ex quo præjudicio etiam notand. quod uxor à marito interim ali debeat, licet seorsim ab eo, *culpa scil. ipsius*, habitet add. Magnif. Dn. D. Christoph. Phil. Richter / *p. 1. dec. 9. in fin.* ubi id ipsum quoque præjud. confirmat Johann. Nevizan. *Sylv. Nupt. lib. 1. n. 38. p. 55.* Et tantum de privilegiis mulierum in causis civilibus.

LIV.

§. III.

*Privileg.
in crimine
læsæ Maj.*

Memores sumus promissi nostri *sup. tb. 13.* pergimus ad privilegia, quibus mulieres in causis gaudent criminalibus; in quibus tamen proponendis ad finem properantes Laconicis limitibus sermonem nostrum includemus. Equissimo autem Judicio favorabilior reddita est causa mulierum, primum in crimine læsæ Majestatis. Notum enim est pœnam in hujus criminis reos de Jure nostro statutam esse capitalem, gladii scil. cum publicatione & confiscatione omnium bonorum, memoriæque ejus damnatione. §. 3. I. de publ. jud. l. 5. C. ad L. Jul. Majest. Aur. Bull. Car. IV. c. 24. Joh. Harppr. ad d. §. 3. n. 40. Christ. Besold. differt. de pœn. tb. 5. Dn. D. Struv. Exerc. 48. tb. 20. Imò pro ratione circumstantiarum severius interdum statuitur mortis genus; veluti dissectio in quatuor partes, quæ vulgò dicitur die Biertheilung / additâ forcipum candentium adustione, das Reißen mit glühenden Zangen / vel trahæ impositione, die Schleiffung. Ordin. Crim. Car. V. art. 124. Vid. Jul. Clar. lib. 5. sentent. §. læsæ Majestate. n. 8. vers. sed quero 20. Henric. Bocer. Tr. de Crim. læs. Maj. c. 3. num. 13. Jodoc. Damhoud. in Prax. rer. crimin. c. 62. n. 6. Benedict. Carpzov. in Pract. Crim. p. 1. quest. 41. n. 92. & seqq. Nec solummodò ipsi Rei; Verum etiam illorum filii (contra l. 22.

C. de

C. de poen.) hujus criminis poenam luere debent: hi enim omnium successionum atque hereditatum fiunt incapaces, notantur infamia, testamenti factione privantur, talesque redduntur, quibus mors solatium & vita supplicium est: quia in hisce paterni criminis exempla metuuntur. *d. l. 5. §. 1. C. ad L. Jul. Maj.* quo facit illud Medicorum dogma: mores solent sequi temperamentum corporis; illudque vulgatum: malum corvum, malum ovum. Erasmi. Roterodam. *in Ada.* quæ tamen filiorum poena, an æquitati justitiæque sit conveniens, patet huic, qui summus est justitiæ sacerdos, summaque Majestas. Doctores *An justum* quamplurimi eam vocant crudelem, eamque legi Divinæ *sit, reorum* & veræ justitiæ repugnare dicit Arn. Vinn. *ad d. §. 3. I. de crim. Ma-* *publ. jud. n. 2. per c. 14. vers. 6. lib. 2. Reg. & c. 25. lib. 2. Chronic. jest. filios* add. omnino *Ezech. c. 18. v. 20. Deuter. 24. v. 16. Wilhelm. etiam pu-* Ludw. *Ex. ult. tb. 3. lit. d. in fin. Conf. Reinh. Bachov. ad nire.* *Tr. v. 2. d. 32. tb. 1. lit. k.* & magis factam ad terrorem, quàm ad futuram observantiam, sentit Alciat. *cons. 467. incip. in propos. quest. n. 15.* Hinc Imperat. Ludovicum Bavarum, cum fratris sui in ipsum delinquentis filios conspexisset, dixisse ferunt: Pater, non filii in me deliquerunt, ideoque non est æquum, ut alieni sceleris poenam luant. Trithem. *Chron. Duc. Bav. fol. 113.* quem refert Christ. Besold. *d. dissert. d. l.* & Imper. Marcum Antonium, cum liberis Cassii veniam à Senatu peteret, ipsum adjecisse testatur Vulcat. *in Cass.* hanc revera non esse veniam, cum liberi non peccaverint referente Bachov. *d. lit. k.* Verùm utut sit, lex lata est, de qua non disputandum, sed ei potius obtemperandum est: siquidem lex etiam dura observanda est, quia scripta est. *l. 12. §. 1. ff. qui & à quib. man. lib.* Accedit jus Noviss.

Noviss. Aur. Bull. d. c. 24. ubi d. l. 5. clarissimè confirmatur. Quamvis autem hâc rigerosa poenâ afficiantur filii; Notabiliter tamen excipiuntur filiaë: circa has enim mitior est sententia, illisque quotlibet numero fuerint, Falcidia ex bonis matris, sive testata sive intestata decesserit, conceditur. d. l. 5. §. 1. & in d. c. 24. A. B. ibi: Ihren Töchtern zwar/ so viel deren an der Zahl seyn werden/ wollen wir/ daß allein ein viertel Theil oder Falcidia, aus ihrer Mütterlichen Nahrung/ die Mutter sey gleich mit oder ohne Testament verstorben/ zukomme/ etc. quod certè æquissima nititur ratione: in hisce enim ob sexûs infirmitatem cessat præsumtio paterni, id est, hereditarii criminis. d. l. 5. §. 2. & d. c. 24. Dann das Urtheil soll denselben etwas milder seyn/ als zu denen wir das Vertrauen haben/ daß sie/ wegen Blödigkeit ihres Geschlechts/ nichts fürnehmen oder unterstehen werden. Jul. Clar. d. l. 10. Frideric. Pruckmann. ad l. 9. de stat. bom. part. 2. pr. art. 7. num. 5. Speculat. lib. 1. p. 3. rubr. de procurat. num. 3. ibi: Septimus in bonorum condemnati. Wilh. Ludw. d. lit. d. Magnif. Dn. D. Christoph. Philip. Richter/ p. 1. decis. 1. n. 25. cùm aliàs quoque in poenis infligendis (in casibus scil. jure expressis. l. fin. C. de jur. & fact. ign. Bened. Carpzov. in Pract. Crim. p. 1. q. 12. num. 15. & in J. F. p. 4. c. 3. d. 6. in fin. vel quando Judicis arbitrio supplicii determinatio est commissa. Idem in Tr. de Jur. fœm. dec. ult. p. 1. n. 25.) sexûs imbecillitas mitigationem mereatur. l. 6. pr. ff. ad L. Jul. pecul. l. 38. §. 7. ff. ad L. Jul. de Adult. c. sicut 6. extr. de homicid. c. indignantur. c. 32. quest. 6. Matth. Wesenbec. ad ff. tit. de pœn. n. 10. vid. Andr. Tiraquell. de leg. Connub. n. 69. & mult. seqq. Prosp. Farinac. in Tract. Crim. p. 3. q. 9. Jac. Novell. Tr. ad defens. c. 1. n. 84. vers.

vers. mulieres. Dn. Johann. Otto Tabor. *in racem. anal. expos. art. 159. Ord. Crim. Car. V. th. 24. p. 484.* Johan Ruding. *cent. 5. obs. 54. n. 10.*

LV.

Clementiam porrò Imperatoris nostri Justiniani erga *Privileg.* mulieres videmus maximam in puncto adulterii. Cum *in pœna* enim Jure Romano (an ex lege Julia & Jura Digest. vid. *adulterii.* Bened. Carpzov. *in Pr. crim. p. 2. h. 52. n. 26. seqq.* Joh. Gœd. *ad l. 101. ff. de V. S.* Helfr. Ulric. Hunn. *ad Tr. v. 2. d. 23. th. 2. q. 27.* an verò jure Codic. vid. Hug. Donell. *ad l. 18. C. de Transact. n. 6.* Joh. Harpprecht. *ad §. 4. j. de publ. jud. n. 18.* Reinhard. Bachov. *ad Tr. d. disp. 32. th. 2. lit. d.* quibus assentitur ipse Carpzov. *J. F. p. 4. c. 22. d. 1. n. 3.* Henric. Bocer. *de adulter. c. 5. n. 74.* Arn. Vinn. *ad d. §. 4. j. de publ. jud.*) utrique adulterorum, tam viro quàm uxori pœna statuta fuerit gladii. *§. 4. j. de publ. jud. l. 30. in fin. C. ad L. Jul. de adult.* Imper. Justin. pœnam in uxoribus adulteris mitigavit, & constituit, ut virgis cœsæ in monasterium detrudantur in perpetuum, nisi mariti intra biennium ipsis ignoscere & recipere eas voluerint. *Nov. 134. c. 10.* cui natales debet. *Auth. sed hodiè C. ad L. Jul. de adult.* Causam impulsivam hujus mitigationis quidam magni nominis Juri consistere putant in imbecillitate & fragilitate sexûs, ex quâ facilius viris in hoc crimen sese præcipitent. Matth. Stephan. *in not. ad Ord. Carol. art. 120. num. 3.* Matth. Berlich. *p. 4. conclus. 27. n. 28.* Christoph. Besold. *d. dissert. d. pœn. thes. 23.* alii hanc proferunt, quod gravius in viris quam in foeminis hoc delictum reputetur, cum mariti uxoribus majori fide sint obstricti, quam hæ illis. Jod. Domhoud. *in prax. crim. c. 89. n. 109.* quo facit, quod tanto gravius viros puniri

N

oporteat,

oporteat, quanto magis ad eos pertinet & virtute vincere
& exemplo regere foeminas. *c. 32. c. indignantur. q. 6. Joh.*
Ruding. d. obs. 54. n. 10. Neutrum tamen non immerito
placet Dn. Carpz. *p. m. in P. Crim. p. 2. q. 53. n. 12. § 19.* Impera-
torem itaque Justin. hanc ob causam vocat uxorium & ini-
quum Reinh. Bachov. *d. th. 2. lit. c. § v. 1. D. 2. th. 1. lit. c. vers.*
ideoque in statutis in fin. & Gallorum Politicus, à Theodo-
ra Augusta ex nudo tantum favore erga sexum proprium
hanc mitigationem profectam esse putat *lib. 1. de Republ. c. 3.*
p. 26. referente Carpzov. *d. n. 19.* cum ipsissimo repugnet
Juri divino *Deut. 22. vers. 21. Levit. 20. vers. 10.* Unde Theo-
dor. Beza hanc mitigationem præposteram clementiam
vocat, quâ mulieri adulteræ vita ad corporis simul & ani-
mæ æternum exitium prorogatur. Et Impp. Justinianum
& Leonem Nov. 32. hoc tantum in gratiam Episcoporum,
quibus jam tum summæ curæ fuit adulteria excusare, fe-
cisse scribit *in tr. de Repud. § divor. p. 201. § seq.* Hinc mi-
ratur quoque Matth. Wesenb. hanc Justiniani mitigatio-
nem, eumque eo severius sexum foemineum tractare de-
buisse dicit, quo hoc delictum in illo turpius est, *ad d. t. de*
adult. n. 9. & ab antiquis quoque turpius in foemina credi-
tum est. Andr. Tiraquell. *de leg. Connub. d. l. 1. n. 45.* Petr.
Heig. *p. 2. q. 29. n. 71.* cum major castitas in foeminâ, quam
in masculo requiratur. *arg. l. 1. C. de mulier. quæ serv. propr.*
unct. l. ult. C. comm. de manum. Joh. Goedd. *d. n. 4.* Unde
Hippomenes IV. Rex Atheniensium, cum adulterum
quendam cum Limone filia deprehenderet, eum equis
discerpere, filiam vero vinctam unâ cum equo carceri in-
cludere, neutrique alimenta præbere jussit, unde equus
actus tandem in rabiem puellam vivam devoravit, *Suidas.*

Et Rex Tenedius legem adulteris constituit, ut corpus utri-
que securi discinderetur, uti ex aliis refert Tiraquell. *d. tr.*
l. 13. gl. 1. n. 6. Verum utut sit, laudi tamen Justiniani nihil de-
tractum volumus, eumque propterea sugillare piaculum
ducimus. Ex historicis enim compertum habemus, apud
diversas gentes diversas quoque poenas hoc delictum ha-
buisse, rarissime tamen ultimum supplicium. De Gorty-
nensibus vid. *Ælian. lib. 12. de var. histor. c. 12.* De Ægyptiis,
Diodor. Sicul. *l. 1. c. 6.* de Cumæis Plutarch. *in problem. grac.*
q. 2. Henning. Arnif. *tr. de Jur. Connub. c. 5. sect. 8. n. 6.* De
Parisiis refert Boërius, quod olim vir adulter sedens super
asinum, facie ad caudam versa per totam villam, uxore
per capistrum trahente ducebatur, præcone ante eos pro-
clamante: qui sic faciet, sic accipiet. *decis. 297. num. 12.* de
Germanis vid. Tacit. *de mor. German.* Nicol. *de Gent. mor.*
Histor. de Neapolitanis Francisc. Viv. *in Tract. commun.*
opin. lib. 2. verb. adulterinum. 4. De Romanis autem sub
libera Republ. in obscuro est, quomodo hoc delictum pu-
niverint. Reinhard. Bachov. *d. tb. 2. lit. d.* Henning. Arnif.
d. sect. 8. num. 15. Rudwel. *Exerc. ult. tb. 4. lit. g.* Testatur
tamen Augustinus *lib. 5. de Civ. DEI cap. 15.* veteres Roma-
nos, quamvis aliqua damnatione, nunquam tamen morte
foeminas adulteras mulctasse. Carpzov. *p. 2. q. 52. n. 12. &*
seqq. vid. Dion. Halicarnas. *lib. 2. antiq. Roman.* Sueton. *in*
Tiber. c. 35. Liv. *lib. 10.* Id. *lib. 5.* Ex quo excusandum puta-
mus Imperat. nostrum Justinianum. Cum enim ex mo-
ribus plurimarum Gentium hoc delictum pro peccatillo
saltem haberi videret, poenam gladii in foeminis, tanquam
rigorofam, quiescere, & in viris tantum confirmare voluit
d. N. 134. c. 10. Carpzov. *quæst. 53. n. 21. & J. F. p. 4. c. 19. d. 1.*

idque non sine omni prorsus ratione: Vir enim adulter non solum marito adulteræ gravissimam infert injuriam, sed & familiam ejus conspurcat. *l. 30. C. ad L. Jul. de adult.* Bald. *in l. un. C. de rapt. virg. num. 5.* scilicet per falsi partûs suppositionem & stirpis adulterinæ illationem. Matth. Wesenbec. *d. l. n. 9.* quod per se grave est delictum: summis enim injuriis afficit Rempubl. falsi partûs subjectione. *l. 1. §. 13. ff. de ventr. inspici.* Petr. Gregor. Thol. *Syntagm. Jur. univ. l. 9. c. 6. num. 20. cum seqq. lib. 36. c. 3. num. 5.* Andr. Dalner. *de Jur. Homin. tom. 2. lib. 4. part. 1. num. 10.* & crimen falsi committit. *l. 19. §. 1. l. 30. ff. ad L. Corn. de fals.* quod merito de adulterio, non vero de adultera dicitur, cum ille propriè agere, illa vero pati dicatur, post Arist. Cujac. Carpzov. *d. l.* Deinde etiam fœmina minus injusta dici potest ratione liberorum in aliam familiam translatorum: ipsa enim in partu & post partum matris officium circa liberos facere tenetur; at quod adulter circa suos liberos præstare debebat, id callide transfert in alterum, ratiocinante Dn. Johann. à Selden/ quem refert Nicol. Pfretsch. *in Disp. Inaugural. de familiis, Altorffii habit. cap 6. §. 10.* Ex quibus patet, Justin. non omni planè ratione destitutum indulgisse fœminis hanc mitigationem; Imò ad hanc Justiniani dispositionem sese expresse remittit Carol. V. *in Ord. Crim. art. 120.* ibi: So ein Ehe-Mann einen um des Ehebruchs willen/ den er mit seinem Weibe verbracht hat/ peinlich beklagt/ und des überwindet/ derselbe Ehebrecher samt der Ehebrecherin/ sollen nach Sage unserer Vorfahren und unser Kayserlichen Rechten (quo Jus Justinianum indigitatur Dn. Hahn. *ad Wesenb. tit. de furt. n. 8. p. 233.* Dn. Jod. Otto Tabor. *in racem. ad art. 164. Car. V. th. 9.*)

gestrafft werden. 2c. Cæterum, cum hodie plurimis in locis, inprimis Ecclesiarum Reformatarum, Monasteria ad alios, quàm in Papatu, destinantur usus, idcirco Dd. existimant, ut uxores adulteræ virgis cœsæ in perpetuum mittantur exilium; quodque per totam penè Europam consuetudine probatum esse testatur consil. apud Adam. Volckmann. *in Proc. Crim. p. 3. cons. 40. n. 5.* & hoc ipsum observari in terris Saxonæ, extra tamen Electoratum, testantur Matth. Wessenbec. *d. n. 19. vers. Saxones apud quos,* Matth. Coler. *p. 1. decis. 176. n. 11.* Matth. Berlich. *p. 4. c. 27. n. 25.* Bened. Carpzov. *p. 4. c. 19. d. 1. in fin. & Prax. Crim. d. quest. 53. num. 31.* ubi subjectum præjudic. hic quoque referre placuit: p. p. &c. So viel aber die Weibs-Person belanget / so bleibet dieselbe Vermöge gemeiner beschriebener Kayserlichen Rechte mit der Todes-Straff verschonet / sie wird aber / wosern das Kloster-Leben des Orths abgethan billich zur Staupen geschlagen / und der Reussischen Gerichte ewig verwiesen. Licet autem mulieres in hoc adulterii crimine de communi & Noviss. Cæsareo jure poenâ plectendæ sint mitiori; plurimis tamen in locis cessat hoc privilegium, & pari cum maritis plectuntur poena, Joach. Beuft. *de LL. Connub. part. 2. c. 18.* Joh. Gœd. *in l. 101. ff. de V. S. n. 4. sub fin.* de Jure Saxon. *vid. p. 4. c. 19.* ubi vir & uxor poena gladii plectuntur. *ibid.* Dn. Carpzov. *def. 6. & in Tr. Crim. quest. 54. num. 15. & seqq.* de Jure Würtenb. *vid. Fürstl. Württenb. Lands-Ordn. tit. 94. junct. Nov. Const. Württ. de Ann. 1586. §. 16. & 17.* ubi adulterium prima vice commissum non criminaliter, sed tantum carcere punitur, & poenitentia publicè peracta, rei tanquam infames, ab omnibus honestorum virorum consortiis repelluntur; ita verò

punitum & reiteratum sine distinctione inter masculos & foeminas ultimo punitur supplicio, gladio scil. Dn. Wolffg. Adam Lauterbach. *in disp. de differ. Jur. Comm. & Württ. in caus. crimin. th. 19.*

LVI.

Privileg.
in poena
furti.

Singulare quoque praesidium mulieribus accedit in poena criminis furti. Historicorum quidem monumenta produnt, hoc delictum sine differentia sexus diversè à diversis Legislatoribus punitum esse. Nam hi poenâ pecuniaria, illi membri abscissione, hi fustigatione, illi flagellatione, hi oculorum effossione, illi gravius hoc delictum vindicarunt. vid. Bodin. *de Republ. lib. 6.* Alex. ab Alex. 6. *dier. genit. 10.* Nec ipsis Romanis una semper eademque poena hujus delicti fuit, uti videre est apud Bachov. *ad Treutl. vol. 2 d. 30. thes. 3. lit. b. & c. & in Comm. ad Inst. § 5. de oblig. quæ ex del. ibique Dd. comm. & aliam furti constituit poenam Imper. Justinianus in Nov. 134. c. ult. & auth. sed novo. C. de serv. fugit. aliam Imperat. Fridericus 2. feud. 27. §. ult. aliam quoque Imper. Carolus V. art. 157. & seqq. Ord. Crim. quæ, tanquam posterior, omnibus aliis præferenda arg. l. 4. ff. de Legib. l. 1. ff. ad L. Aquil. eamque per totam penè Europam servari testantur Dd. passim. Udalr. Zas. *in §. 18. 7. de act. n. 3.* Wessenbec. *ad ff. tit. de furt. n. 15.* Jul. Clar. *lib. 1. sentent. §. furtum num. 8. & 15.* Carpzov. *in Pract. Crim. p. 2. q. 77.* Arn. Vinn. *ad §. 5. 7. de oblig. quæ ex del. n. 3.* aliique ab his relati. Per dictam autem Carolinam legem hoc delictum vindicatur poenâ laquei sive suspendii. *d. art. 157.* quam poenam licet gravem & abominandam, genusque mortis informe dicat Pontifex Leo *in c. sceleratior. 33. q. 3. de poenit. dist. 3.* & Plinius eam præposteram*

ram appellitet, ob inclusum spiritum, cui potius exitus
 quæri deberet. *lib. 2. cap. 25.* justitiam tamen ejus eleganter
 evincunt Doctores Clarissimi, tam Theologi, quos inter
 ex recentioribus videri potest Johan. Gerhard. *Disp. Theol.*
tom. 2. fol. 260. Andr. Osiandr. ad cap. 22. Exod. lit. a. ibique
Brentius p. 203. lit. b. Conr. Dannhauw. Hodomor. Calv. Phan-
tasm. 6. §. 57. quam J. Cti Dn. Jo. Otto Tabor. in rac. crim.
p. (mibi) 473. th. 9. §. seqq. §. p. 503. th. 18. §. seq. Dn. Henr.
Habn. ad Wes. tit. de furt. num. 15. Magnif. Dn. D. Georg.
Adam. Struy. Exerc. 48. th. 23. Bened. Carpz. in Pr. Crim.
d. q. 77. Erasmi. Ungepaur. Exerc. Justin. 13. q. 3. quorum sen-
tentiam & Ego defendi in Disput. de FURTIS Anno 1664.
M. Aug. in hac Incl. yta Salana Academ. publicè exhibita, ubi
vid. th. fin. At quamvis gloriosissimus Imperator Carol. V.
 delictum furti suspendio puniendum sanciverit, id tamen
 restrinxit ad mares, eosque tantum hâc ignominiosa pœna
 mulctari voluit: mulieres vero ab hoc vilissimo, ignomi-
 niosissimo, foedissimoque supplicio excepit, illisque pœ-
 nam constituit submersionis. Ita autem inquit *artic. 159.*
 Darumb in diesem Fall der Mann mit dem Strang/ und
 das Weib mit dem Wasser gestrafft werden soll. *Et art. 162.*
 und darumb der Mann mit dem Strang/ und die Frau mit
 dem Wasser gestrafft werden. Confer. laudat. Dn. Tabor.
ad dd. art. Ob quod supplicii genus mulieres non exi-
 guam pœnæ mitigationem sentiunt: quis enim delin-
 quentium non mallet pœnam suffocationem in aquis pati,
 quam in patibulo? suffocatio quippe in aquis est saltem
 pœna momentanea, in patibulo verò, ut ita dicam, per-
 petua: nam laqueo suffocatus non solum tempore exe-
 cutionis præsens; sed quotquot annis pendet cadaver
 ejus,

ejus, omnibus quoque prætereuntibus indelebilem ferè flagitii commissi & attractæ infamiæ memoriam relinquit, quod secus est in suffocato in aquis, ut cuivis facile patet. Cæterum hodie rarissimè mulieres ob furti delictum pœna submersionis plectuntur, sed plurimis in locis pœna gladii mulctantur, uti testatur Colleg. Argent. *Resp. Epistolari*, quod refert Dn. J. Otto Tabor. *rac. crim. p. 527.* quamvis in foro Saxon. adhuc pœna suspendii tam in fœminis, quàm in masculis vigeat, uti Juris Saxon. Interpp. comm. testantur, multisque præjudiciis confirmat Carpzov. *p. 2. q. 82. num. 7. & seqq.* add. Magnific. Dn. D. Richter/ *p. 1. dec. 1. num. 36.*

LVII.

*Pregnantes tor-
mentis tor-
queri non
poss.*

Favorabile insuper & illud est, quod fœminæ à tormentis sint exemptæ. Principaliter quidem in favorem partus hoc constitutum est, uti apparet ex *l. 8. l. 18. ff. de stat. hom. junct. l. 5. §. 2. ff. eod. pr. J. de ingen.* quia tamen fœminæ prægnantes ut plurimum infirmæ & debilis sunt constitutionis, adeoque ob tormentorum dolores facilimè damnum vitæ sentire possunt. *arg. l. 14. §. 2. ff. de edil. Edict. l. 2. §. 4. ff. si quis caut. jud. sist.* idcirco & illarum quoque causa constitutum esse, dici potest. De his autem mulieribus ita loquitur Jctus Ulpian. *prægnantis mulieris consumenda damnata pœna differtur, quoad pariat.* Ego quidem & ne quæstio de ea habeatur, scio observari, quamdiu prægnans est, in *l. 3. ff. de pœn.* Matth. Welenb. *ad ff. tit. de quæst. n. 10.* Jul. Clar. *l. 5. sentent. §. fin. q. 64. n. 23.* Ant. Gomez. *resol. lib. 3. c. 13. vers. item reperitur & n. 37. vers. quod extende.* Pruckmann. *ad l. 9. de stat. hom. 1. part. princ. m. 1. art. 14. n. 5.* Henr. Bocer. *de quæst. & Tort. c. 4. n. 25. & seqq.*
Petr.

Petr. Loriot. *d. concept. ax. 3.* Johan. Zanger. *de tortur. c. 1. n. 41.* Magnif. Dn. D. Richter. *p. 1. dec. 1. n. 35.* Franc. Pfeil. *in cons. apud Adam Volckmann. in Process. Crim. p. 3. cons. 43. num. 8.* Mulier quippe prægnaans valetudinaria dicitur. Jac. Menoch. *arb. jud. quæst. 2. cent. 1. cas. 6. num. 6.* Hinc mulier gravida citata, licet non compareat, poenam tamen contumaciæ non incurrit *d. l. 2. §. 4. ff. si quis caut. in jud. sist.* Guid. Papæ *decis. 256. num. 1.* Joh. Jac. Plebst. *ad J. P. W. disput. 1. tb. 41.* Nihil autem interest (1.) mulier prægnaans paucos ante dies, puta 10. vel 20. conceperit: tunc enim propter spem futuræ animæ tormentis subjicienda non est. Prosp. Farinac. *in Prax. Crim. lib. 1. tit. 5. quæst. 41. n. 83.* vid. Henric. Bocer. *d. c. 4. n. 27.* Bened. Carpzov. *in Pract. Crim. p. 3. q. 118. n. 55.* nec (2.) refert, mulier prægnaans sit ex coitu licito, an illicito: semen enim hominis ex qualicumque homine DEI creatura est, ac propterea custodiendum. *c. undecunque dist. 56.* Erasmi. Ungespaur. *in Comm. super Decret. lib. 1. tit. de fil. Presbyt. 17. n. 5.* & erga spurios quosvis omne officii ac charitatis genus exercendum est. *c. pascere. c. non satis. c. est probanda. dist. 86.* nec calamitas matris nocere debet ei, qui in ventre est, dicente Imper. *in pr. I. de ingen. & Jcto Marcian. in l. 5. §. 2. ff. de stat. hom. add. l. 26. ff. de pæn.* Prosp. Farinac. *d. tit. 5. q. 11. n. 82.* Extendunt hoc Dd. (1.) etiam ad puerperam, ut & illa post partum intra 40. dies purgationis torqueri haud debeat. Jul. Clar. Gomez. *dd. ll.* Conrad. Lag. *jur. civ. method. p. 6. c. 7. n. 14.* Pruckm. *d. art. 14. n. 6.* Farinac. *d. tit. 5. q. 41. n. 79.* Bocer. *d. c. 4. n. 28.* Joh. Zang. *d. c. 1. n. 19.* Benedict. Carpzov. *d. l. n. 57.* ubi plures allegat. Sana quidem dicitur puerpera *in l. 14. §. 2. ff. de Ædil. Edict.* quia tamen adhuc debilis est,

Ampliat.
1.

est, & per tormenta facilimè lac maternum corrumpi, ac proinde infantulus perire posset, non immeritò per id tempus tortura differtur. laud. Carpzov. *d. l. n. 38.* ubi ita Dnn. Scabin. Lipsiens. respondisse refert: Es wird aber die scharffe Frage/ weil die Gefangene schwangeres Leibes ist/ biß so lang sie ihrer weiblichen Bürden entlediget/ und des Kindes genesen/ auch die 6. Wochen um seyn/ billich eingestellt/ und hernach dermassen verrichtet/ daß/ aufn Fall sie ihr Kind selbstn nähret/ demselben an der Nahrung kein

Ampl. 2. Abbruch geschehe. (2.) Extendunt quoque ad mulierem partum lactantem. Jul. Clar. *d. n. 23.* Petr. Gregor. Tholos. *Synt. jur. univ. lib. 48. c. 12. n. 28.* Frideric. Pruckman. *d. art. 14. n. 13.* Farinac. *d. q. 41. n. 80.* (3.) denique statuunt Dd. ut mulier prægnans ne quidem terreri debeat. Territio quidem quamvis torturæ opponatur, & minis potius (inprimis illa, quam vocant nudam & verbalem. vid. Carpzov. *qu. 117. n. 47.*) quàm cruciatu perficiatur. Dn. J. O. Tabor. *racem. 5. th. 11.* quia tamen ex territione & comminatione facilè quoque abortus sequi posset, ideo non immeritò etiam Judex eam differre debet. *arg. l. 32. ff. ad L. Aquil. l. 108. ff. de V. Obl.* Ant. d. Gomez. *l. 3. c. 13. n. 4.* Carpzov. *quest. 118. n. 62.* In hoc autem torturæ puncto non cui-libet mulieri gravidam se esse dicenti fides adhibetur, sed Judex, si dubitet, illam censuræ obstetricum & Medicorum juratorum submittere, atque secundum illorum effectum sententiam formare debet, uti testatur post Farinac. *d. quest. 41. num. 85.* Ludov. Carer. *in Pract. Crim. in 2. tract. de indic. & tort. §. circa certum. qua vers. torq. poss. num. 34.* Cason. *de Torment. c. 10. n. 6. & 7.* Dn. Benedict. Carpzov. *d. q. 118. n. 69.*

Ob eandem rationem, quâ tortura, etiam poenæ executionis in prægnante muliere differtur: ne scil. foetus cum ipsa matre extinguatur & pereat, *per d. l. 3. ff. de poen. junct. in mulier. l. 18. ibidemque Oldendorp. ff. de stat. hom. Jul. Clar. lib. 5. prægnant. sentent. §. fin. quest. 98. n. 5. & ibid. Joh. Bapt. Bajard. in addit. n. 3. & seq. Ant. Gomez. d. c. 13. n. 37. pr. Georg. Schönborn/ 3. polit. 20. n. 2. p. 286. Petr. Lorient. d. ax. 3. Didac. Covarruv. var. resol. lib. 4. c. 4. Magnif. Dn. D. Strube/ Exerc. 3. th. 3. in fin.* etiamsi unius saltem diei prægnans, vel in ipsa custodia imprægnata sit. Gothofr. *ad d. l. 3. poen. lit. 2.* quod tamen ita intelligendum puto, si poena mortis dictanda sit, *per d. rationem*: ne innocens foetus extinguatur, si verò poena fustigationis mulieri unius diei, vel per paucos dies prægnanti dictanda veniat, minimè differenda est ejus executio: quia tunc cessat dicta ratio, periculum scil. partûs, cessare ergo etiam debet dispositio; cum moderatione tamen tunc fustiganda est, ne venter damnum sentiat, docente Magnif. Dn. D. Richter/ *p. 1. dec. 7. n. 3. in fin.* ubi ita Dnn. Scabin. Jenens. respondisse refert: *So wird S. B. solches begangenen und bekanten Ehebruchs und Hurerey halben mit Ruthen öffentlich ausgestrichen/ doch hierinnen gebührlche Bescheidenheit gebraucht/ damit der Leibes-Frucht kein Schade zugefügt werde/ und des Landes ewig verwiesen.* Aliud tamen dicendum, si ad medium pariendi tempus pervenerit, wann sie über die Helffte ist/ tunc enim, quia facilius abortus sequi potest, meritò fustigatio differenda est. Similiter nec relegatio in muliere prægnante executioni mandanda est, si ex ea ventri periculum immineat, puta, si iter asperum si subeundum, aut

salvo ventre ex regione, ultra quam releganda, haud migrare queat. Dn. Henric. Hahn. *ad Wesenb. cit. de stat. hom.*

Quid in puerperis. n. 2. Imò quamvis mulier partum jamjam ediderit, & in puerperio adhuc constituta sit, non tamen Judex statim ad poenæ corporis afflictivæ (secus si capitalis dictata est poena) properare debet, sed exactis demum 6. septimanis poenam dictatam exequi curet, per ea, *qua in th. prac. dix.* quia verosimile est, illam post effluxum hoc temporis spatium vires iterum recuperasse, & tunc demum poenam sine periculo mortis pati posse, post Petr. Theodor. *in Coll. Crim. disp. 10. th. 5. lit. f.* Bened. Carpzov. *in Pr. Crim. p. 3. q. 137. n. 22.* ubi hunc in modum respondere dicit Dnn. Scabin. Lips. So wird N. N. solcher ihrer Verbrechen wegen mit Staupschlägen des Landes ewig billich verwiesen. Dieweil aber die Bettel schwangers Leibs ist / so wird die Execution solcher Leibs-Straff / biß sie des Kindes genesen / und ihre 6. Wochen um seyn / billich eingestellt und folgendes dermassen verrichtet / daß dem Kinde / da sie es selbst nehren wird / an seiner Nahrung kein Abbruch geschehe. & hunc in modum etiam respondisse Dnn. Scabin. Jenens. refert laudat. Dn. D. Richter. *d. dec. 7. n. 6. Mens. Jun. Anno 1628.* Daß Maria Blumentheils Wittib / welche am 7. dieses Monats Junii ein gesundes vollkommenes Söhnlein zur Welt gebracht / und Peter Arnolden / einen Ehemann zum Vater angegeben / wann von Zeit an der Genesung 40. Tage verflossen / mit öffentlichen Staupen-Schlägen des Landes ewig zu verweisen / iedoch ist mit den Streichen gebührliche Bescheidenheit / damit dem säugenden Kinde an der Milch kein Schade geschehe / zu gebrauchen.

Favorabilissimum præterea remedium mulieribus suppeditavit Jus divinum in causa stupri. De jure quidem *Privileg. in stupro.* Civili stuprum passæ parum habent solaminis: eo enim jure, secundum communioem & verioem Dd. sententiam stupratores honesti publicatione dimidiæ partis bonorum; humiles vero corporis coërcitione, puta fustigatione cum relegatione puniendi sunt, per text. in §. 4. 7. de publ. judic. Matth. Wesenbec. ad ff. tit. ad L. Jul. de adult. n. 21. Joh. Harppr. ad d. §. 4. n. 40. ibique Arnold. Vinn. in fin. Wilhel. Ludwel. Exerc. ult. tb. 4. Jac. Menoch. lib. 2. arb. quæst. cent. 3. cas. 288. n. 10. Erasm. Ungepaur. ad Decretal. lib. 5. tit. 16. de adult. & stupr. n. 8. Christ. Besold. in dissert. de pœn. tb. 26. alique plurimi relati à Dn. Bened. Carpzov. in Pract. crim. p. 2. q. 68. n. 3. Reinh. Bachov. ad Tr. v. 2. d. 32. tb. 3. lit. c. Joh. Rebhan. Hodeg. jur. tb. 2. cl. 4. parall. ult. n. 16. Verum aliud sancitum Jure Divino. Exod. 22. vers. 16. & seq. Deut. 22. vers. 28. ubi præcipitur, ut stuprator stupratam & ducat & dotet. Quod ipsum etiam sequitur Jus Canon. in cap. 1. extr. de adult. cujus verba hæc sunt: *si seduxerit quis virginem non desponsatam, dormieritque cum eâ, dotabit eam & habebit uxorem, si vero pater virginis dare noluerit; reddet pecuniam juxta modum dotis, quàm virgines accipere consueverunt.* add. cap. 2. eod. Conf. elegant. Henric. Brouwer. de jur. Connub. lib. 1. c. 26. quia autem hæc pœna copulativa interdum procedere non potest: veluti si quis duas pluresve stupraverit, has enim simul ducere non licet, vel conjugatus aut propinquus fuerit; Idcirco consuetudo & mores in terris Imperii copulativam, ET, in alternativam, AUT, resolverunt, ut

hodie stuprator stupratam *aut* ducere *aut* dotare cogatur, uti præter alleg. Dd. testantur Jodoc. Damhoud. *in Prax. Crim. c. 92. n. 6.* Prosp. Farinac. *part. 5. oper. crimin. qu. 147. n. 113.* Matth. Berlich. *p. 4. concl. 38. num. 7.* Jul. Clar. *lib. 5. sentent. & stuprum num. 3. vers. quicquid.* Ægid. Boss. *in Tract. Crim. tit. de coit. damn.* Bened. Carpzov. *J. F. p. 4. c. 27. d. 1.* Henr. Brouw. *d. c. 26. n. 40.* & non immerito: sicut enim nemo bona sua jactare præsumitur. *l. 25. ff. de probat.* ita nec stupratori virgo florem virginitatis decerpere, vel vidua concubitum absque ulla spe concessisse censetur. Vid. Alex. Trentacinq. *lib. 3. resolut. de matrim. n. 2.* Est igitur electio apud stupratorem Matth. Berlich. *d. concl. 38. n. 17.* & si stupratam (sub qua intellige virginem viduamve honestè viventem §. 4. *I. de publ. jud. l. 101. de V. S.* vid. Carpzov. *d. p. 4. c. 27. def. 4.* & in *Tract. Crim. quest. 68. n. 23. & seq.*) dotare malit, dotis determinatio relinquatur judicis arbitrio, qui eam moderetur, prout Dd. æquisimè suadent, secundum qualitatem & facultatem stupratoris, & nativitatem ac dignitatem stupratæ puellæ. vid. *elegant.* Magnif. Dn. D. Richter. *decis. 88. n. 7. & seqq.* Jac. Menoch. *d. conf. 288. num. 10. & seqq.* Prof. Farinac. *d. q. 147. n. 124. & seqq.* nec remittitur stupratori hæc pœna, licet prætendat: virginem aut viduam ab ipso stupratam esse pauperem, aut è humiliori natam familia. Matth. Berlich. *d. concl. 38. n. 77.* Didac. Covarruv. *in epit. sponsal. part. 2. c. 8. §. 2. n. 24. in pr. & vers. que tamen de vilibus & c.* aliique ab eo allegat. Mich. Havemann. *de Jur. Connub. lib. 4. tit. 4. pos. 4.* cum nec divina lex inter vitiatam infimæ sortis vel majoris familiæ puellam distinguat. Henric. Brouw. *d. c. 26. n. 45.* tali enim virgini vel viduæ multò
magis

magis succurrendum, cum ob miseram conditionem non facile aliud solamen expectandum habeat, per l. 7. C. de incest. nupt. Bened. Carpzov. de Jur. foemin. dec. ult. pos. 7. n. 18. Hinc in casu, quo Nobilis quidam Juvenis ancillam suam stupraverat, ita pronunciarunt Dnn. Scabin. Lips. hat N. N. bekannt / daß er mit der verhaßten M. S. fleischlichen zugehalten / und dieselbe beschlaffen etc. So ist N. N. die geschwängerte M. S. wofern er sie zu ehelichen nicht bedacht / mit 40. fl. zu dotiren schuldig. apud laud. Carpzov. q. 68. n. 60.

LX.

Extendunt Dd. hunc mulierum stupratarum favorem *Amplians* latissimè, eumque etiam obtinere volunt (1) etiamsi mulieres falsis persuasionibus, gestibusque venereis masculos incitaverint, vel nimis promptè in simplicem illorum petitionem consenserint, aliove modo causam stupri præbuerint, veluti post. Joh. Schneidew. ad §. 23. J. de act. n. 14. Farinac. d. q. 147. n. 54. Berlich. d. concl. 38. n. 30. Bened. Carpzov. de quest. 68. n. 41. idque propter generalitatem constitutionis Saxon. Elect. 27. part. 4. Verum in hoc dubito vel maximè: prædicta enim constitutio Saxon. ut & consuetudo in terris Imperii Jus, hoc in puncto, sequuntur divinum & Canonicum, illudque confirmant, uti ipse docet B. Carpzov. d. q. n. 8. & J. F. p. 4. c. 27. def. 1. num. 7. mutata scil. particula ET in aut, *uti in th. præc. dict.* Ita autem loquitur Jus divinum & Canon. illud *Exod. 22. v. 16. hoc cap. 1. extr. de adult. & stupr. si seduxerit quis virginem &c.* ex quibus clarissimè apparet à stupratoribus suasionem aut seductionem fieri debere; merito itaque idem necessum erit de Constit. Sax. & moribus Imperii: mulier
liqui-

siquidem stupri causam præbens injuriam pati non censetur. *arg. l. 203. ff. de R. J. c. damnum 86. de R. J. in 6. l. 46. §. 5. ff. de procurat.* imo hujus concessio ejusdem criminis frequentiam causaret: non enim deessent forsitan foeminae in primis deformes, viliores & pauperculæ, qui exinde occasionem avidè captarent, omnibusque modis studerent, quò mares, in primis bonis qualitatibus præditos, ad stuprandum inducerent & persuaderent: acciperent enim quod vellent, dotem scilicet vel matrimonium. Sed hoc ipsis indulgendum non est: mulierum enim malitia & calliditas beneficium non meretur. *l. 2. §. 3. l. 30. ff. ad SCt. Vellej.* & hanc sententiam etiam expressè apud Frisos confirmatam esse *in art. 1. & 2. tit. 4. lib. 1.* docet Henr. Brouw. *d. c. 26. n. 44.* & secundum eam quoque in inclyto hujus Provinciæ Dicasterio responsum esse, docet Magnif. Dn. D. Richter. *d. dec. 88. n. 20.* hunc in modum: Es wäre auch die leichtfertige Dirne und schlechte Bauers-Magd/ welche ein geyles fürwitziges Mensch/ den Witber zur Unzucht gereizet/ sich in sein Bettè zum öfftern gemacht/ durch ein unkeusch Leben ihn zur ehlichen Zusage zu bewegen/ und dergestalt in seine Haushaltung/ dessen Kindern zum Nachtheil/ sich einzubringen Gelegenheit gesucht/ etwas zur Mitgift oder Ehe-Geld zu fordern nicht befugt. Neque tamen stuprator hoc in casu planè impunitus manet, sed arbitraria coërcetur poëna. Ludovic. Molin. *de J. & J. tr. 3. disput. 104. n. 12.* Hæc autem dixisse volumus, si ipsa stuprata coram Judice confessa, vel aliàs notorium sit, eam stupri causam præbuisse; secus vero si de hoc non constet, tunc enim præsumitur eam à stupratore deceptam atque seductam esse. Alex. Trentacinq. *d. lib. 3. resol. de matrim. num. 2.*
Molin.

Molin. *d. l. n. 11.* & consequenter aut duci aut dotari debet:

(2.) Extendunt Dd. hunc favorem ad eum quoque casum, *Ampl. 2.*

quando stuprator, antequam stuprata dotationem petierit, ad conjugium & amplexus alterius foeminae jam tum pervenerit: nam licet hoc in casu stuprator stupratam ducere non possit, & sic electionem propria sua culpa amiserit, dotare tamen eam cogitur, quia alias quilibet hoc modo stupri poenam evitare posset, docente post Berlich.

d. conclus. n. 34. Carpzov. d. q. 68. n. 49. & seqq. & J. F. p. 4.

c. 27. def. 3. (3.) Licet stuprata intra quinquennium nihil

petierit, nihilominus hoc temporis spatio elapso adhuc

stupratorem illam aut ducere, aut dotare debere, tradunt

laudat. Berlich. *d. l. n. 23. & Carpzov. d. q. 68. n. 44. & seqq.*

ubi *n. 48. prejud. addit.* add. Mod. Pistor. *p. 4. q. 127.* Henr.

Brouw. *d. l.* Imò (4.) Licet stuprata antequam nubat,

moriatur, tamen ad infantem vel alios heredes dotem

transmitti, iterum docent Berlich. *d. l. n. 26. Joh. Bapt. Bajard.*

ad Jul. Clar. 5. sent. S. stuprum n. 24. Ant. Perez. in tit. C. ad

L. Jul. de adult. Carpzov. d. l. n. 24. ubi n. 40. prejud. add.

Brouw. *d. l.* Falluntur autem virgines viduaeque, si eundem

favorem sibi competere persuasum habeant, etiam si ma-

trimonia stupratorum fastidiant & recusent, Jac. Menoch.

d. cas. 288. n. 22. Jodoc. Damhoud. d. c. 92. num. 7. Magnif.

Dn. D. Richter *d. dec. 88. n. 25.* hodie enim stuprator alter-

nativè, *uti paulò sup. dix.* obligatur, vel ad ducendum, vel

ad dotandum; quia itaque dotatio in locum matrimonii

hodie surrogata, si scil. stuprator ducere stupratam nolit,

ideo, si eam ducere vult, obligationi suae satisfacit, & con-

seq. si stuprata hoc recuset, nec eam dotare tenetur. Carpz.

d. q. 68. n. 84. & seq. Deinde falluntur etiam foeminae hunc

favorem sibi pollicentes, si cum stupratoribus pro concubitu de certo convenerint pretio. Joh. Bapt. Bajard. *d. l. n. 28.* Berlich. *d. concl. 38. num. 66. & 68.* Magnif. Dn. D. Richter *d. decis. 88. n. 28.* vel si ad quæstum sedeant, & nundinato pudore cuilibet prostent Henr. Brouw. *d. l. 45.* tales enim foeminae ob pretii conventionem vitam meretriciam vixisse videntur. *l. 22. C. ad L. Jul. de adult.* cum meretricibus autem vel aliis jam tum corruptis stuprum non committitur. §. 4. *ibi: honestè viventem. I. de publ. judic. d. l. 22. C. ad L. Jul. de adult.* Matth. Wesenb. *ad ff. tit. eod. n. 21. vers. nam in vilibus.* Arnold. Vinn. *ad d. §. 4. n. 1.* meritò ergo cessare quoque debet pœna stupri. Ægid. Boss. *in Tr. Crim. Tit. de coit. damn. n. 25.* Matth. Berlich. *d. concl. 38. n. 72.* Bened. Carpzov. *d. q. 68. num. 76.* Jacob. Menoch. *d. cent. 3. c. 288. n. 15.* Joh. Nevizan. *lib. 3. sylv. nupt. num. 22. p. 332.* aliique plurimi, quos refert Prosp. Farinac. *sapè alleg. quest. 147. n. 82.* nam cum hisce, quæ venalem formam exhibent, fornicatio saltem committitur, quæ de Jure nostro Civ. nulla coërcetur pœna. *l. 13. §. 2. ff. ad L. Jul. de adult. l. 22. l. 29. in fin. C. eod.* Hodie verò arbitrariè vid. Carpz. *in Pr. Crim. quest. 70.* Matth. Wesenb. Arn. Vinn. *ad. l.* Wilhelm. Ludw. *Ex. ult. tb. 4. lit. e.* Joh. Rebhan. *Hodeg. eb. 2. cl. 3. part. 1. n. 62.* Plures alias limitationes proponit Dn. D. Richter *in sape laud. decis. 88. à n. 21. usque ad n. 31.* ubi omnino vid.

LXI.

Privileg. mulierum stupratar. De non alend. lib. Sunt præterea mulieres stupratae & hoc solamine beatae, ut, si impregnatae fuerint, ab onere quoque alimentationis sint liberae. Si namque tantum se exercuit juvenis, *ut verbis proferam* Henr. Brouw. *d. cap. 28. n. 51.* ut

ut testis libidinis in cunis lufiret parvulus Aeneas, obligatus est stuprator & ferre puerperii expensas & alere infantem, per *l. 9. C. de patr. pot. c. cum haberet. 5. vers. ult. extr. de eo qui dux. in matr.* Matth. Coler. *de Aliment. lib. 1. c. 6. n. 4. & seqq.* Joh. Nevizan. *d. lib. 3. n. 25.* Carpzov. *d. q. 68. n. 104. & in 7. F. d. c. 27. def. 5.* Dn. D. Richter. *d. decis. 88. n. 3.* nec revelatur ab hoc onere, licet se stuprum quidem commisisse semel confiteatur, patrem tamen se esse neget: militat enim contra eum praesumptio, donec alium patrem probaverit. laud. Carpzov. *d. q. 68. n. 11.* ubi responsum Dnn. Scabin. Lipsi. ita refert: So seyd ihr dem Kinde/ biß es sein Brodt selbst erwerben kan/ seinen Unterhalt zu verschaffen schuldig: ihr könnet dann darthun und erweisen/ daß berührte N. N. auch mit einem andern fleischliche Unzucht getrieben/ und von demselben geschwängert worden/ dessen genöset ihr billich/ B. N. W. add. Dn. D. Richter. *d. decis. n. 23.* Jacob. Menoch. *lib. 2. arbitr. jud. quest. 169.* si tamen stuprator indiciiis & praesumptionibus alium patrem ostendere, vel praesumptiones contra stupratam proferre possit, simplici stupratae assertioni fides adhibetur nulla, sed gravatur ipse juramento purgationis, per *canon. consuluisti. 2. q. 4. 2. ex tuarum 8. c. ult. extr. de purg. canon.* in delictis enim facti transeuntis, (quale etiam est stuprum) quia ut plurimum in occultis fiunt, & nulla relinquunt vestigia, conjecturata quoque probatio admittitur. Aegid. Boss. *d. Tract. tit. de delict. n. 20.* Jul. Clar. *in Pract. §. fin. q. 66. pr.* Farinac. *Tract. Crimin. p. 1. q. 2. n. 2.* quod ipsum etiam aliquando observatum memini ab Ampliss. Senatu Academ. Tubingensi in causa cujusdam studiosi contra ancillam quandam. Neque praeterea stuprator hoc

onus alimentacionis evitare potest, etiamsi maritatus sit Carpzov. *d. p. 4. c. 27. def. 10.* Imò etiamsi ab alio jam corrupta, aut scortum publicum fuerit, ab ipso autem conceperit, quod tamen stuprata juratò obtinere debet. Carpz. *in jurispr. Eccles. lib. 2. def. 239. & lib. 3. def. 81.* Hoc verò notand. quod si ipse stuprator paupertate sit pressus, neque habeat unde vivat, nedum infantem alere possit, tunc stuprata hoc nutritionis onus subire debeat. *arg. l. 8. ff. de agnosc. & al. lib. add. sup. tb. 46.* Sed si stuprator tantum in bonis habeat, ut infanti de alimentis prospicere possit, tunc, eò licet mortuo, non tamen stuprata, sed heredes ejus hoc onere gravantur *arg. l. 5. §. 17. ff. d. t. infante vero mortuo, si stuprator ipsi alimentorum loco certam pecuniæ summam promiserit, illa summa non ad ipsum revertitur, sed ad matrem transmittitur. Joach. à Beust. de Con- nub. p. I. c. 29. & seq. aliud tamen ducend. si nihil promiserit, tunc enim quia præstatio alimentorum personalis est, ideo cum personâ illa, cui debetur, finitur. l. 8. §. 10. ff. de transact. & propterea nec stuprata aliquid petere potest. Bened. Carpzov. d. q. 68. n. II.*

LXII.

*Mulieres
ab omni
stupri pœ-
na non
sunt im-
munes.*

At quamvis mulieres stupratæ his beneficiis fruantur, ab omni tamen pœnâ immunes haud manere, secus quam putat Joh. Harppr. *ad. d. §. 4. f. de publ. jud. num. 41.* aliique ab eo citati, cum Dn. Carpzov. *J. F. p. 4. c. 27. d. 9.* existimo. Utut enim mulieres stupratæ in dubio dicantur deceptæ, multisque persuasionibus inductæ, stupratoribus tamen consentiunt, & ita consentiendo delinquant: ipsis enim dissidentibus stuprum, quod vocant simplex, committi non potest; merito ergo vel ex hâc sola ratione pœna aliqua

aliqua afficiendæ sunt *arg. l. 51. ff. ad L. Aquil. l. 13. ff. de off. præf. l. 31. ff. depos. deinde probamus hoc per l. 13. §. 7. l. 39. ff. l. 20. C. ad L. Jul. de adult. ubi à pœna excipitur mulier vi stuprata: exceptio autem in casibus non exceptis confirmat regulam l. 12. §. 43. ff. de instruct. vel instr. leg. l. 18. ff. de testib. l. 4. §. fin. ff. de pen. leg. Henr. à Rosenthal de feud. c. 5. concl. 7. gloss. d. Joh. Harppr. ad §. 2. J. de donat. n. 158. Licet autem mulieres stupratæ pœnam quoque sustinere *Sed mitius* debeant; attamen mitius stupratoribus solutis puniendas *masculis* esse putamus, per l. 6. pr. ff. ad L. Jul. pecul l. 5. §. 3. C. ad L. puniun-
tur. Jul. Maj. c. sicut. 6. ext. de homic. & ea quæ tradit Carpzov. *tur.*
de Jur. fœm. dec. ult. pos. 1. n. 25. & seq. add. sup. th. 54. ad fin.
 licet Idem existimet, eas pari pœna cum stupratoribus plectendas esse, in J. F. alleg. def. 9. n. 2. Si vero viris uxoris fœminæ solutæ copiam sui fecerint, nullum esse dubium, quin mitiori plectendæ sint pœnâ: maritus enim fœminam cognoscens solutam, quia secundum Jus Canon. (quod hic non immeritò ob *Matth. c. 19. vers. 9. & Marc. 10. vers. 11.* moribus receptum) adulterium perpetrat. *c. nemo blandia-*
tur. 32. q. 4. can. lex est. 2. caus. 36. q. 1. vid. Reinh. Bachov. d. disp.
32. th. 2. lit. b. Joach. à Beust. de Connub. p. 2. cap. 17. & seq. Joh. Gerhard. tom. 3. loc. de lege DEI n. 162. add. Dn. Carpz. *Pract. Cr. q. 52. n. 55. ubi n. 49. & seqq.* de Jure quoque Civili contra communio-
 rem Dd. sententiam hoc in casu adulterium committi pluribus defendit; ideo non quidem ultimo punitur supplicio, quia defecit principalis ratio, suppositio scil. falsi partus. l. 6. §. 1. ff. de adult. Carpzov. J. F. p. 4. c. 19. d. 4. in fin. sed virgis cœsus in perpetuum relegatur. Matth. Wesenb. ad d. t. de adult. n. 19. vers. eodemque modo. Jul. Clar. in §. adulterium, num. 2. Matth, Stephan. ad*

art. 120. Constit. Carol. Petr. Heig. p. 2. q. 29. n. 5. & seqq. Carpzov. d. l. alii que quos ibidem refert; foemina verò poenâ arbitrariâ, carcere nimir. vel temporali relegatione punitur laud. Dd. dd. ll. hæc enim delictum stupri vel fornicationis tantum hoc in casu committit, quod hodie arbitrariè punitur. Carpzov. d. c. 19. d. 9. & in Pr. Crim. q. 69. & 70.

LXIII.

*Benefic.
mulier. in
causa stu-
pri vio-
lent.*

Juri favorabili, quo pollent mulieres in casu stupri, ut vocant, simplicis, subnectere placuit Jus singulare favorabile, quo gaudent in causa stupri violenti, non quidem ex jure positivo, de hoc enim omne Jus Cæsareum silet, sed justas ob causas ex jure consuetudinario. Notissimum enim est stupratores violentos capite plecti *ex Ord. Crim. art. 119. ibi: So jemand einer unverleumbden Ehefrauen oder Jungfrauen mit Gewalt/ und wider ihren Willen/ ihre Jungfräuliche Ehre nehme/ derselbe Ubelthäter hat das Leben verwürcket/ und soll auf Beflagung der Benöthigten in Ausführung der Missethat einem Räuber gleich mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode gestrafft werden. Conf. ibid. Criminalist. Eadem etiam poena, secundum veriore sententiam, coërcentur de Jure Civil. per l. 1. § fin. ff. de extraordin. crimin. l. 3. §. 4. ff. ad L. Jul. de vi publ. Matth. Wesenbec. ad ff. tit. de adult. n. 22. vers. vera tamen. Carpzov. J. F. p. 4. c. 30. d. 1. Wilhel. Ludw. ad Ex. ult. tb. 8. lit. f. Johan. Schneidewin. ad §. 4. I. de publ. judic. n. 2. add. Bachov. ad Tr. d. disp. 32. tb. 3. lit. f. ita ut nec hujus poenæ mitigationem mereantur, etiamsi vi compressas in uxores ducere velint. Carpzov. d. c. 30. def. 8. in Pract. Crimin. p. 2. q. 75. 2. 70. ubi Anno 1608. M. Jul. in casu simili ita Dnn. Scabin. Lips.*

Lips. respondisse docet: So möchte H. T. von wegen solcher an C. W. begangenen und bekannten Nothzucht/ seines gethanen Erbietens/ daß er die Genothzüchtigte ehelichen wollte/ ungeachtet/ mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode gerichtet. Verum ex favore puellarum pudicitiae suae atque honoris deprædatarum receptum est, ut ejusmodi stupratores soluti, mutatâ poena gladii in poenam relegationis, ipsis associantur, si pro iis intercedere, iisdemque nubere velint. Bened. Carpzov. d. q. 75. n. 65. ubi quidem hoc tantum in Elect. Saxon. Scab. observari testatur; sed ob rationes seqq. non immeritò etiam aliis in regionibus, nisi consuetudo loci vel circumstantiæ aliud suadeant, observandum puto. Nam (1.) ex l. 13. §. 7. ad L. Jul. de adult. patet, mulierem vim passam nihil delinquere, ac propterea nullam incurrere poenam. arg. l. 53. ff. de furt. at maxima afficeretur poena, si pudicitia sua privata etiam matrimonio privaretur: stuprata enim, in primis si insuper laboret vitio aliquo vel corporis, vel fortunæ; veluti si gibbosa, lusca, deformis, pauperrimæve conditionis sit, non facile aliam conditionem nubendi inventura est, ut quivis sani Judicii fatebitur; meritò ergo talis conditio nubendi ipsi dene-ganda haud est, cum aliàs quoque magnus sit matrimonii favor. l. 1. ff. sol. matr. (2.) ut ut talis mulier de jure nullâ infamiæ macula notetur, l. 20. C. ad L. Jul. de adult. Magnif. Dn. D. Richter de Adverb. Signif. adv. corruptè. 47. p. 176. apud vulgum tamen, licet falsò, in sinistram opinionem incurrit, quod honestis vitamque inculpatam agentibus personis haud est exigua afflictio; imò sola violenta corruptio stupratoris stupratæ sat est afflictionis: Si autem ita afflicta matrimonium cum stupratore inire, & per hoc igno-

ignominiam ex sinistra vulgi opinione conceptam purgare volens, voti sui compos non fieret, quis negaret, poenam infligi sine delicto, siue afflictæ addi afflictionem contra æquisimam juris regulam in *l. 14. ff. de offic. Præs. l. 28. in fin. C. de Episc. audient. l. omnes. 23. C. de pæn. Henr. à Rosenthal. de feud. c. 7. concl. 27. n. 10. fundatam. Carpzov. d. l. n. 67. (3.) si uxori fores matrimonii cum marito adultero non sunt præclusæ, per *Nov. 134. c. 10. Magnif. Dn. D. Struv. Exerc. 49. tb. 33. Jodoc. Damhoud. in Prax. Crim. c. 89. n. 45. Petr. Heig. p. 2. q. 29. in fin. Bachov. d. h. 2. lit. e. vers. si autem solutus. Welenb. d. l. n. 19. Matth. Berlich. p. 4. concl. 27. n. 92. & seqq. Matth. Coler. p. 2. decis. 176. n. 15. Bened. Carpzov. J. F. p. 4. c. 19. d. 10. Magnif. Dn. D. Christoph. Philip. Richter. dec. 88. n. 88. idque in honorem matrimonii, quæ ratio expressè additur in *Constit. Elect. Saxon. 19. part. 4. cur eandem ob rationem puellæ vi compressæ fores stupratori nubendi præcluderentur? arg. l. 32. ff. ad L. Aquil. l. 108. de V. O. vid. l. 5. §. 2. ff. ad L. Jul. de vi publ. Imo (4.) si foemina raptæ licet stupratorem in maritum exposcere c. ult. extr. de rapt. vid. thes. seq. cur non idem liceret foeminæ vi stupratæ in violentum stupratorem? cum hæc duo delicta talem affinitatem invicem habeant, ut nonnulli Dd. ea interdum, licet perperam confundant, docente B. Dn. Ludw. d. Ex. ult. tb. 8. lit. f. & argumentum à raptu ad stuprum violentum, tanquam à majori ad minus, negativè procedere, docet Matth. Berlich. p. 5. concl. 41. n. 13. & ex eo D. Bened. Carpzov. d. p. 4. c. 19. d. 7. n. 7. Hinc idem ita Dnn. Scabin. Lips. respondisse refert: So möchte N. N. von wegen solcher an oberwähntem Dienstmägdelein begangenen und bekannten Nothzucht/ mit dem Schwerdt vom***

vom Leben zum Tode gestrafft werden; Es wäre dann/ daß das Mägdlein selbst ihn zur Ehe begehren und haben wolte/ auf den Fall möchte ihm aus Gnaden die Todes-Straffe erlassen werden/er würde aber gleichwol nach vollzogener Ehe des Landes ewig verwiesen/ und sie wäre ihm mit wesentlicher Wohnung zu folgen schuldig / B. N. W.

LXIV.

Hisce jam dictis Coronidis loco non piget addere jus *Privileg.*
mulieribus non minus favorabile in causa raptus. Ita enim *in causa*
loquitur Imperat. in *l. un. §. 1. C. de rapt. virg. sin autem in raptus.*
ingenuam personam tale facinus perpetretur, etiam res mo-
biles seu etiam immobiles, & se moventes, tam raptorum,
quàm eorum sodalium, comitum vel sequentium, qui eis auxi-
lium præbuerint, ad dominium raptarum mulierum libera-
rum transferantur providentia Judicum, & cura Parentum
earum, vel maritorum, vel tutorum seu Curatorum. Et si non
nuptæ mulieres alii cuilibet, præter raptorem, legitime con-
jungatur; in dotem mulierum liberarum easdem res, vel
quantas ex his voluerint, procedere: siue maritum nolentes
accipere, in sua pudicitia manere voluerint, pleno dominio eis
sancimus applicari. Ex quibus patet, mulierum raptarum
favorem de Jure Justiniano esse magnum; At majorem
cernimus, si jus intuemur Pontificium: hoc enim jure in-
super raptæ datur facultas, ut raptorem in maritum petere
possit. *cap. ult. extr. de raptor.* ubi Pontifex ita inquit:
Rapta puella legitimè contrahet matrimonium cum raptore,
si prior dissensio transeat postmodum in consensum & quod
ante displicuit, tandem incipiat complacere. add. *ibid. Dd.*
Erasm. Ungep. *ad Decretal. d. t. de rapt. num. 2.* Justinianus
quidem hoc ipsum expressè prohibuit in *d. l. un. §. 1. vers.*

nec sit facultas. § Nov. 143. Verum Jus Pontificium hoc in casu hodie in terris quoque Imperii receptum, eique standum esse, docent Dd. comm. Jod. Damhoud. *in Prax. Crimin. c. 97. num. 16.* Jul. Clar. *in prax. §. raptus. num. 7. & seq.* Magnif. Dn. D. Christ. Phil. Richter. *de Adverb. signif. adv. castè. 10. p. 66.* Joh. Schneidew. *ad §. 10. 7. de publ. jud. n. 3.* Prosp. Farinac. *in Tr. Crim. p. 5. q. 145. n. 26.* aliique plurimi, quos referendo sequitur Bened. Carpzov. *de q. 75. n. 68.* Si igitur puella rapta matrimonium cum raptore inire velit, ipsi, mutatâ poenâ ordinariâ in extraordinariam, matrimonio quidem jungitur, sed patrimonium raptoris aliorumque auxilium præbentium non ad puellam, verum ad parentes non consentientes, aut his non extantibus, ad fiscum de jure transfertur, per *d. Nov. 143. vers. sancimus itaque.* Ludwel. *d. tb. 8. lit. g. in fin.* Gothofr. *ad d. l. un. §. 1. lit. g. C. de rapt. Fachin. lib. 3. controv. cap. 46.* quam tamen patrimonii translationem hodie observatam nusquam legi vel audivi. Sed notand hunc favorem competere saltem mulieribus honestis non vero vitam viventibus meretriciam. *d. l. un. pr. ibi: raptores virginum honestarum. C. de rapt.* Reinh. Bachov. *d. disp. 32. tb. 3. lit. C.* nam lex earum nequitiam non patitur ulcisci, quæ pudorem suum aliis prostituunt, & passim venalem formam exhibent. *l. 20. C. ad L. Jul. d. adult.* Nobiliss. Dn. D. Ernest. Frider. Schröter. *in Resolut. leg. difficil. Cod. lib. 9. tit. 13. q. 1.* quamvis illarum quoque raptus impunitus non manere. Dn. J. O. Tabor, *in racem. crim. 2. tb. 30.* sed extra ordinem puniri debeat Wilh. Ludw. *d. tb. 8. lit. f.* laudat. Dn. D. Schröter. *d. l.*

Et hic in recensendis mulierum privilegiis, ad iter suscipiendum paratus, subsistam. Reliquum quidem esset, ut

ut etiam effectus privilegiorum proponeremus; Verum,
quia ex his ipsis propositis privilegiis satis patet qualis cu-
juscunque sit effectus, ideo gratias agens DEO T. O. M.
præter votum ad eundem nihil addo: Tu igitur Trinitas
adoranda, Trinitas benedicta & gloriosa, Tu, ut & in re-
liquis vitæ meæ diebus mihi sis rosa plantata, instillans
prudentiæ odorem; Cypressus, submittens virium magni-
tudinem; oliva, instillans oleum sanitatis, rogo
& precor devotissimè.

DUm *minimi* sexûs enudas *maxima* jura,
Insigne ingenium sic *magno* porrigis ausu
Hinc tandem meritò *Logogrypho* Judice, finis
Exoptata laboris adest, cum laude quiescis.
Et, me Diribitore, *Themis* tibi summa brabæa
Confert, pensatura operas *Venus* aurea doctas,
Ecce tibi spondet præstanti corpore Nympham!

*Clarissimo Dn. Doctorando amicâ m.
& m. animitus gratulat.*

JOH. VOLK. Bechmann/ D.
PRÆSES, Pandect. Prof. Publ. & h. t.
Colleg. Jurid. DECANUS.

INtemerata Themis Virgo cui maxima cura
 Quidni foeminei sexûs jus disputer iste?
 Hoc virtutis opus : mox inde exsurget, Amice,
 Fructus : honos, munusque grave, & quæ Cypria spondet!

Ita

Nobili atque Clarissimo

*Dn. Doctorando, Fautori, Consalino atque amico
 suo honoratissimo, vovet gratulabundus*

Stafz Harbord von Wintheim/ D.
 Cur. Prov. Sax. Adv. Ordin.

Madrigal.

So ist erreicht der Ehren-Zweig
 O theurer Freund der Castalinnen/
 Dein hoher Geist / dein kluges Sinnen
 Läßt deinen Nahmen nicht vergehn/
 Er glänzet schon wo Atlas Töchter stehn.
 Wer so von Götter-Saamen wird gebohren/
 Ist schon zu einem Licht der Welt erföhren:
 Fahr fort/ergöß die Welt mit deinem Schreiben/
 So wird dein hoher Ruhm beyn Sternen
 bleiben.

Fridrich Gottschalt.

Soli Deo Gloria.